

COMMENTARII
DE REBUS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS VIII. PARS I.

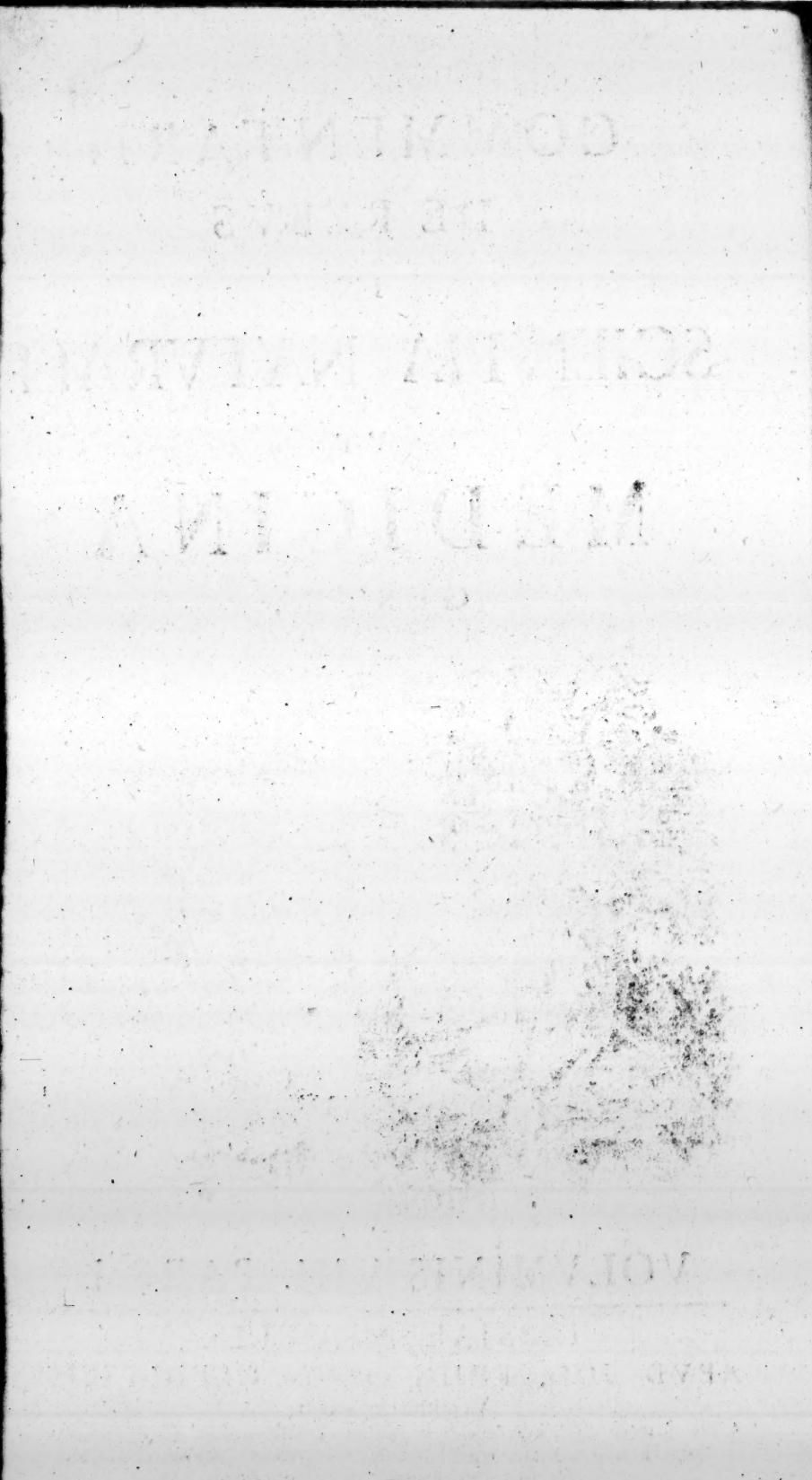
LIPSIAE. MDCCLIX.

APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.

Venduntur etiam

Amstelodami apud I. Schreuder et P. Mortier iun. Londini apud C. G. Seyffert, Pa-
tisia apud Briasson, Patavii apud I. Manfrè, Venetiis in B. Albrizzi et S. Coletti
officinis, Romae apud Venant. Monaldini.

5
C
V.

505
C 736
v. 8

I.

Kongl. Vetenskaps Academiens Handlingar;
för År 1758 Vol. XIX. med Kongl. Aca-
demiens Tilstånd. Tryckte i Stockholm hos
Direct. LARS SALYIVS; på o dess egen kostnad
1758. 8 mai. pl. 21. tab. aen. 7.

h. e.

Acta Academiae Regiae Scientiar. Anni 1758.
Holmiae. Vol. XIX.

Trimestre primum.

1) CL. WARGENTIN *Climata, Upsaliense, Pa-
risinum, Algirense*, illudque urbis *Pondichery* in In-
dia, quantum id per observationes thermometricas
fieri potest, inter se comparat. Ipse vero fatetur,
rationem caloris in climatibus diuersis hoc modo de-
finiri non posse; id tamen intelligitur, discrimina non
adeo magna esse.

2) *Plantarum noua genera*, Loefflingiam et Minu. p. 15.
artiam LINNAEVS depictas, sistit. Miserat plantas
siccas ex Hispania LOEFLINGIVS et semina, ex qui-
bus Upsaliae educatae sunt, *Loefflingiae* descriptionem
dedit Spec. pl. 35, quare hic saltim addit, in cliuis aridis
prope Mantuam Carpentanorum copiose crescere,

A 2

pauca

pauca etiam de vita LOEFLINGII subiicit. Minuartiae species has describit; *dichotomam* Spec. pl. 89. *campestram* Sp. pl. 89. *montanam*, Sp. pl. 90. LOEFLINGIUS plantam a MINVARTIO insigni botanico Madriti degente, appellauit.

p. 19. 3) *Mechanismum malleorum maiorum, quibus ferrum cuditur, mouendorum emendat* SVEN RINMAN vectibus, qui id efficiunt, non ligneis amplius et axi, qui circum actus malleum attolunt infixis, sed ex ferro factis, annuloque ferrei qui cingat, axem iunctis.

p. 29. 4) *De morbo itaolorum, quem saltatione leuari aiunt, tarantismum appellant*, agit MART. RAETLER, M. D. Quae anno 1756 in Apulia degens ipse compertit, recenset. Historia morbi haec est: Aeger morosior videtur, inquietus, cibum minus appetit, vires deiectae sunt, membraque omnia velut ponderosiora sentit. Accedit anxietas circa praecordia, augetur inquietudo, color sani hominis perit, et in flauescentem abit. Progressu temporis, inualefcit melancholia, pauet omnia, dentes vacillant, urina exit copiosior, pallida, pulsus tardus. Hic aegri status interdum 2 vel 3 annos durat aut etiam diutius. Inter ea nunquam furit aut mentis alienatio signa edit, quod melancholici (*miltzſichtige*) facere solent; aegritudinem vero perpetuo sentit, et ingruente certo anni tempore, plerumque Iunio mense, anxietatem circa praecordia sentit grauiorem. Tunc credunt a Tarantula ictum, muscosque aduocant, qui dum certos modos edunt, aeger exclamat, rubescit et saltare incipit. Quo antiquior grauiorque morbus est, eo diutius saltat, ut interdum saltatio horas duas duret. Desistere non potest antequam paroxysmus cessauerit, musicis autem desinentibus aiunt moriturum. Saltantis alienatio mentis nulla conspicitur, nisi

nisi quod facie torua sit, exclamet interdum, pectus-
que premat. Musico vero in tono quodam errante,
miserabiliter exclamat, corpus totum concutit, ve-
hementissimique doloris signa edit. Interdum sal-
tanti anxietas circa praecordia adeo ingrauescit, ut
corpus mouere non possit, tunc manibus mensam
aut sellamprehendit, pedes autem modis musicis
conuenienter agitat. Cessante paroxysmo finitaque
saltatione, vehementer sudat, aquam meram aut vi-
no mixtam ipsi praebent et quiescere sinunt. Ita de-
clarato morbo triduum saltat quauis die tempore ali-
quo post meridiem. Ad alios modos, quam ad de-
finitos non saltat. Quam primum eos audit, ante-
quam triduum illud elabatur, ad saltandum vi, cui
resistere nequit, fertur, elapso triduo nihil amplius
sentit, sed integro anno bene valet, donec appropin-
quet sequenti anno tempus, quo praeterito saltarat,
ubi redeunt eadem symptomata, sed vehementiora,
idemque remedium adhibetur. Honesti homines ce-
lant hunc morbum si quis suorum illo affligitur, unde
musici eos, ad quos vocantur, non detegunt. Lo-
quutus est noster eum aliquibus, qui sic 16, 18, 20,
25 annis se saltasse narrarunt. Morbo ad finem ver-
gente tumor oritur plerumque in aliquo articulorum
cui folia cucumeris asitini imponunt, ut maturescat,
materia exeat et sanetur. Interdum, in quem nulla
suspicio morbi talis cadit, dum modos audit, saltare
incipit. Id puellae accidere vidit noster, cum musi-
cos modorum addiscendorum causa apud se habe-
ret. Saltauit autem illa per tres horae quadrantes.
Ceterum non cum iis facit, qui a Tarantulae morfu
morbum deducunt, sed pro melancholiae (*Miltz. p. 33.*
sucht) specie habet, argumentis autem utitur sequen-
tibus: Tarenti in primis frequens est morbus, quae
urbs spurcissima est, ut incolae durante aestate a pu-
licibus in plateis tueri se non possint, eamque ob
causam tibialibus ex corio factis utuntur. Vescuntur
oleribus

oleribus paucis, multis vero leguminibus, sed maxime ostreis et mytulis, quae in mari paruo, quod vocant (*mare piccolo*) inueniuntur et per omnem Italiam celebres sunt. His ut omni alio genere testaceorum et marinorum copiosissime se nutriunt. Viri omnia fere extra domum negotia obeunt feminis intra aedes conclusis, gossypio vero praeparando, quod hic magna copia et egregie colitur, occupatis, vitam autem solitariam, ut Italiae omnes, degentibus. Hae autem solae fere morbo subiectae sunt, ut inter 1000, qui eo laborant vix unus mas reperiatur; si autem vir hoc morbo laboret, talis erit, qui vitam sedentariam vixit. Peregrini, infantes, senes tuti sunt ab hoc morbo; Tarantulae ictum nemo unquam vidit aut sensit. Aliis itidem locis ubi sunt tarantulae morbus hic incognitus est, saltandi tempus omnibus fere est idem, Iunio exeunte integroque Iulio. Lethalis morbus nemini, quantum constat, fuit. Ex his omnibus id fere sine dubio conficitur, morbum non

- p. 35. Tarantulae deberi, a qua nullus aegrorum laesum se dicere potest, quae in campis degit, ubi viri immunes a morbo versantur, non in aedibus, apud feminas, eodem frequentissime laborantes. Cum a morfu animalium venenatorum et rabidorum phaenomena prorsus singularia nascuntur, non negat noster, possibile esse, eiusmodi quid a Tarantula proficisci, historiam vero morbi alia omnia docere adferit. Habet igitur morbum pro atrabiliario, quod vitae genus illorum, qui maxime eo laborant consideranti non adeo dubium videbitur.

- p. 39. 5) *Turbinem vehementem* describit T. TIRVETIVS. Ex lacu *Roxen* ortus, Iul. 21, 1757 hora 11. antem.

- p. 41. confinia coenobii Vreta vastavit. Ad nos in primis pertinet, quod refertur, intensissimum, qui ante viguerat calorem post hoc phaenomenon in insuetum eo anni tempore frigus abiisse, noctibus vero tellurem

rem nebulas vehementer foetentes emisisse, unde credit noster, natas febres contagiosas catarrhales, quibus tunc 500 fere parochiae eius incolae decubuerunt, paucis tamen mortuis.

6) *Expansionem mercurii a calore metitur* 10. P. 42.

LECHE. Spatia mercurii in niue circa thermometerum coagmentata et in aqua ebulliente statuit in ratione 10000 : 10166. Instituit autem tria experimenta, qui P. 46. bus iunxit unicum STROEMERI, ex quibus medium sumi potest. Expansio vitri negligitur. Ita maiorem mercurio dilatationem contingere pro certo habet, quam KRAFFTIVS et de L'ISLE reppererunt, scilicet 10000 : 10150 vel 10153.

7) *De lue pecorum, quae aliquot annis in Finnia* P. 47.

grassata est, commentatur 10. HAARTMAN. Contagiosa facta est a pascuis limo, cum aqua ab illis recesserat, obductis, a foetore animalium et insectorum mortuorum, ab aestatis feruore, unde humores pecoris acriores. Hinc minori copia perierunt caprae, oves, porci, vituli quam vaccae et equi, quorum etiam minor numerus, quam vaccarum; quorum animalium scilicet humores, vel quia iuniora sunt, vel quia magis mouentur, minus acescunt, illa tutiora a morbo fuerunt. Morbus in P. 50. terdum intra 20 imo 10 horas morte finitur, tunc ruminatio animalis cessat, oculi rigent et torui sunt, aures calent et pendent, corpus tremit, cruor per nares fluit, spuma cruenta et foetens ex ore exit, cadauere aperto loca nigrescentia et gangraenosa reperiuntur. In aliis eadem fere durantibus 3 aut 4 diebus obseruantur, tumor vero oritur mollis, qui minus periculi habet, cum in pedibus nascitur, magis in collo et capite, ubi mox lethifer est. Tumore aperto sanies exit, aliqui, aerem ibi contentum fuisse, adserunt. Cutis, ubi tumor federat perit. Diar-

- rhoea si sub initium morbi accedit, bona est, dummodo ut in hominibus tractetur; ita enim virus putrescens, et bilis in animalibus his aegris omnibus
- p. 52. copiosa educitur. Halitus foetet. Qui medelam prae buerunt aegris, aut pellem cadaueribus detraxerunt, morbo infecti sunt, cuius initium fuit frigus, febrile corpus omne occupans, singulis vesperibus increbescens, paulo post primum febris accessum in variis corporis locis pruritus intumescencia urens et rubens sequitur, tumores itidem limpidi, fluidum effundentes, nuce iuglande maiores, mox nigrescentes et intra horas 24 lethiferi. Huius contagionis exempla plura obseruata sunt, inter alia hominis, qui vespere sanus decubuerat in pelle cadaueris pecoris, quod hoc morbo perierat ab ipso detracta, mane autem mortuus inuentus. Phaenomena vero morbi contagiosi in hominibus similia plane noster pronun-
- p. 53. ciat phaenomenis *sudoris anglicani*, luem vero pecorum apprime conuenire cum ea, quae per totam fere Europam grassata est et a Cl. DE SAVVAGES et Geneuchsis medicis aliisque descripta est. Praeseruando pectus aeri suere remedia refrigerantia et putredini obfistenta, ut pulvis ex nitri non depurati libra dimidia, salis ammoniaci uncis 2 vel 2½ et camphorae semuncia; IDMANNVS lixiuim prae buit fornicarum viduarum cum ouis coctarum adiecto sale; profuit etiam eidem lixiuio rarnuscule abietum aut iuniperorum cum baccis addere, item infusum aut tinctura piois liquidae (*Theor*), denique acida potui miscere, oleum addere, nisi in diarrhoea, dissuadet Auctor, quoniam bilem auget, videlicet pinguis plura citius perire. Similiter laxantia sanis praebere nocuit, ita equus, cui praeseruando hepar antimonii
- p. 56. datum fuerat, intra duos aut tres dies perit. Aegris remedia fortiora adhibentur. Ex libra nitri non depurati, quadrante librae florum conuallariae, quadr. libr. flor. camomill. uncia cum semisse camphorae, unciis-

unciisque duabus cum semisse salis ammoniaci, pulvis sit, cuius usus egregios praedicat. Adhuc melior p. 58. est, qui ex 5 partibus nitri et una parte salis cornu cerui commiscetur. Solent animalium morbo defunctorum hepar, lien et pulmones, combusta pecori aegro praebere, id probat Noster, ob sal volatile in cinere hoc contentum, suadet vero, ut cadauera integra comburantur, tum, quia sic plus cineris obtinetur, tum quia aer purificaretur et putrescentium cadauerum noxa euitaretur. Oleum terebinthinae p. 59. et plerosque pulveres alios aegris animalibus praebere solitos improbat, quia calorem putredinemque augent. Idem de remediis adserit, quae bili obsunt, ut ostrearum et cochlearum testis, quas de SAVVAGES commendat. Tumores aperire, aut ad sanguinis profluxum scarificare, vulneri argillam, pulveri radicis britannicae mixtam, imponere utile fuit. Prodest etiam stabula sulphure, pulvere pyrio, aceto fumigare.

8) *De hortis irrigandis agit io. LECHER.* Causa p. 60. sam, cur plerumque parum profit hortos irrigare, in eo collocat, quod irrigatio, manu hominum peragenda, plerumque non sufficiat. Id probat, quantitatem aquae, quae in data quantitate humi hortensis a pluvia satis madidae continetur, mensurans, hincque ostendens, ad humum horti mediocris aequae madefaciendam operam hominum vix sufficere. Suadet igitur, ut si possit operariorum industria quarta v. g. pars horti plene madeferi, hortus sic in partes diuidatur, et quaevis quarta quovis vespere, quantum sufficit, irrigetur, quod illi ad octo dies etiam sicissimmo tempore satis fore existimat.

9) *De variis, quae academias praescripta sunt, in p. 63. compendio refertur:* 1) In lacu cui lucii inditi fuerunt, observasse quidam sibi visus est, reliquos pisces,

- p. 65. pisces, pauciores quidem, maiores tamen fuisse, quam ante luciorum societatem. 2) Ex lolio (*trespe*) fecale non fieri, nec contrarium contingere; operam dedit Cl. BARKMANN, ut ruricolae, qui alia omnia sibi persuadent, experimento sollicitè instituto convinceret. 3) OLAVS BERG MAONSON de laminis ferreis, quae aedibus tegendis adhibentur, observat, vernicem iis super inducendam esse, antequam coniungantur, quo et iuncturae vernice obducantur, quae alias orbae illa manent sicque ab humore corrumpuntur. Deinde cum post aliquot annos nova vernix inducenda est, et ut haereat, crusta impuritatum, quae in laminis confedit deradenda, fieri id debet primo vere; postquam enim per aliquot septimanas testum
- p. 67. incaluit, minus feliciter derasio contingit. 4) Loca paludosa musco plena, quomodo optime in prata
- p. 68. commutentur, docetur. 5) Arborea, quercus in primis, ut vere, dum insistant adhuc terrae decorticentur suadet; ita cortex optimus usui cerdonum habetur, arbor vero uno alterove anno adhuc radicibus adhaerens exsiccat, et aedificii materies aptissima fit. 6) Quos praemiis academia decoraverit, tandem refertur.

Trimestre Secundum.

- p. 71. 1) Cl. WARGENTIN *parallaxin lunae* ex suis observationibus Holmiensibus, cum iis, quas DE LA CAILLES in capite bonae spei instituerat, collatis, eruit.
- p. 90. 2) *Observationes de corpore lignoso et parenchymate pomorum* edit CAR. FR. NORDENSCHÖLD. Infra partem, qua arbor quovis anno altius crescit 4. 5. aut 6 rami circumcirca collocantur, horum inferiores paulatim exsiccati decidunt, loca vero, ubi arbori inferebantur, cortice et annulis ex vasis, quae succum

cum ferunt, compositis, teguntur. Vidit autem ad quamvis talem seriem locorum, in qua rami con-
 stiterant, qui deciderant, tot circulos vasorum succife-
 rorum in corpus lignosum mutatos, quot anni a na-
 tis his ramorum seriebus praeterfluxerant; hi annuli,
 crassitie maiore et colore flauo a parenchymate di-
 stinguebantur. Hinc infert, succum per ramos viri-
 des cuiusvis anni circulari, partim in auras abire, et
 in vasis succiferis eo pertinentibus moueri. Fissis ar-
 boribus vidit, ramos anni cuiusvis arborem intrare,
 nascique in anni correspondentis annulis vasorum suc-
 ciferorum, ubi versus superiora ramus maior repe-
 riebatur, qui plures annos durauerat, ipsis vasis suc-
 ciferis eius prope arborem in corpus lignosum ab-
 euntibus, ibi ramus hic ea profunditate arbori infe-
 rebatur, ut numerus annulorum succiferorum inser-
 tionem tegens, aetati rami responderet. Hinc intel-
 ligitur in arbore, ubi exterius nihil ramorum osten-
 dit, si secatur, vestigia ramorum reperiri posse, pa-
 renchymate et cortice obducta. Igitur densius et
 crassius corpus lignosum erit arboribus, quorum rami
 annui cito deciderunt, antequam insertionibus suis
 profundius in parenchyma penetrauerint. Huic fini
 densae in syluis relinquendae sunt, ut rami inferio-
 res, sole, libero aere, spatio se explicandi destituti, mox
 pereant. Nec inutile esset ipsos hos ramos caedere.

3) *De hirudinum usu medico* differit Cl. NIC. GIS. p. 96.
 LER. Experientia, ut ait, compertum est, nihil ve-
 nenati illis inesse. Optima usui medico est *hirudo*
 quam *medicinalem* vocat, *depressa cinereo nigra, lineis*
octo dorsalibus flauis subtus flauo variegata. Hac de-
 ficiente utuntur etiam *Sanguisuga depressiuscula* (vel
potius rotunda) nigra, margine subtusque flauo nota-
ta: sed ea non fugit, si diutius 24 horis in vase ser-
 uata fuerit, igitur statim ad usum adhibenda est.
 Tempus maxime idoneum hirudinibus quaerendis
 est

est, cum vere ineunte pisces coeunt aut Iunio et Iulio, tempestate calida et aere quieto. Borealis Sueciae incolae olim frequentius hirudinibus usi sunt, illasque scarificationi praetulerunt, quod minori dolore adficerent, uulnus autem, quod efficiunt facilius sanaretur. Iam parciior usus est, hirudinibus rarioribus, nam superstitio, nescio quae, illas, quae suxere, p. 102. comburi iubet: Ceterum utiliter illas adhibent in morbis omnibus a sanguine corrupto, acri, salso natis, scorbuticis, vulneribus putridis, cancro, ipsis venereis. Copia vero satis magna hirudinum utendum censent, numero ad 30 adscendente, neque illas prope uulnera inflammata aut venas maiores collocant. In dorsi, capitis, lumborum, artuum doloribus illas applicant loco, ubi dolor vehementissimus est, nec non in scabie. In odontalgia ad gingivas, sub lingua ad maxillas collocant. Sunt, qui pede in lacu, ubi habitant, collocato, tot quot accedunt, admittunt, donec ob sanguinem amissum in animi deliquium incidant, ita vero a gravissimis pedum doloribus liberentur. Id igitur experientia docuit nimium parua copia adhibitas hirudines irritare magis morbos, sed debita multitudine applicatas egregie prodesse. Patet, medicum in corpore humoribusque praeparandis officio suo non deesse debere. Addit aliorum de hirudinum usu observationes ex libris medicorum collectas.

p. 108. 4) *Parochiam Lajhela in Bothnia orientali* describit EPHRAIM OTTO RYNEBERG, multa, quae ad arithmetica, politica de viribus regionis alicuius computandis pertinent, proferens.

p. 163. 5) *Acum magneticam electricitate turbari* monet ANDR. WIKSTRÖM, vitro scilicet, quo tegitur, incalcescente aut fricato (id nisi fallimur, iam ELLIS in Trans. Phil. observavit) aut cera sigillatoria admota-

6) *Pueri*

6) *Pueri manum monstrofe magnam* describit Cl. p. 164.

LAVR. GYMÆLIUS. Smolandus est, aet. 16 vel 17; ab ipsa infantia aegrotavit, deinde scabie mox inquinatus, mox sanatus; post graues oculorum dolores oculi membrana nigra obducti sunt, ut iam dolore opus habeat. Anno 1750 manus sinistra intumuit cum dolore et ardore vehementissimo, quod quidem ultra annum durauit, donec absoluta fuerit deformitas manus, de qua dicemus, iam doloris nihil sentit, nisi quod pondere manus grauetur. Tumet enim manus cum digitis insigniter, plenaque est cavitatum et eminentiarum; ungues fere omnes deciderunt, cutis rugosa est, et crassa, in palma ei similis, quae sub pedum plantis reperitur, magis tamen albicans extremum pollicis ab extremo digiti auricularis distat digitis $8\frac{1}{2}$, crassities ad carpum, quousque tumor progreditur, dig. $8\frac{1}{2}$, longitudo pollicis $2\frac{1}{2}$ perimenter 5 dig. longitudo trium digitor. medior. $3\frac{1}{2}$, perimenter 6 usque $6\frac{1}{2}$ dig. auricularis longitudo $2\frac{1}{2}$ periph. $4\frac{1}{2}$ dig. iam dextra manus dolet et intumescit.

Trimestre tertium

1) Cl. P. WARGENTIN de longitudine, in primis p. 167. de modis illam in mari reperiendi, disserit.

2) *Dentes et ossa infantis* in mesenterio puellae 15 p. 178.

annor. reperta describit HERMAN SCHÜTZER. Virgo honesta et probe educata, sana, nisi, quod thoracem ob dolores dorsi et abdominis, quos ipsi creabat, minus toleraret, eistam illam lapidibus, grauem, qua limea lota cylindris ligneis circumuoluta premunt, sola agitans, dum propulsa cista ad alteram partem inclinauit, retinere corpore iniecto voluit. Hinc statim cruorem per aluum eiecit, in morbum incidit, quo mortua est. In sectione, haec obserua-

ta

p. 180. ta sunt, primum aqua ex abdomine instrumento *trois quart* educta est, cuius cannulam tandem obturavit crinis humanus longitudinis ulnae dimidia, qui forcipulo eductus attentos fecit, ad abdomen accuratius considerandum. Apparuit vero omentum magnum, crassum, omne abdomen inuestiens, ad pelvim et partes laterales eius descendens, plenum particularum induratarum, quarum aliquae iam intumescebant, infra medium umbilici omentum longitudine quartae partis ulnae transuersim erat disruptum, sine dubio ab illa, quam diximus, pressione, peritoneum plenum etiam glandulis induratis; cavitates sub omento plena pure crasso, putrido, quo ablato rursus excrescentiae durae plures apparuerunt, mesenterio, mesocolo, aliis partibus vicinis adhaerentes, aliquae iam in tumores abierant; maxima et durissima in mesenterio reperiatur, magnitudine infantis caput aequans, supra duas ultimas dorsae et duas supremas lumborum vertebrae positum ad intestinum colon versus dextram partem inclinans, huius tumoris dimidium superius inuoluebatur membrana, quatuor lineas crassa saccum efficiente, qui aquam eductam continuerat. Saccus hic nullibi adhaerebat, nisi excrescentiae. Eo sublato inter saccum et peritoneum reperti sunt 6 crines eiusdem cum prioribus longitudinis nullibi adhaerentes. Excrescentiae pars, quam saccus circumuoluerat, colore et consistentia hepar imitabatur, reliquum album erat et densius. Illa dissecta, reperiuntur in ea dentes infantis bini anteriores superior et inferior, octo molares, duo canini maiores consueti magnitudine, imo fere eos aequantes, quos habent infantes, dum primo dentes mutant. Ibidem reperta maxilla superior cum alveolis suis dentium, infidentibusque duobus incisuiis, denique ossicula, quibus locus suus ob figurae mutationem, quam passa erant, assignari non potuit, unum vero pars ossis temporalis videbatur. Figurae

rae ossium depictae sistuntur. Labia pudendorum p. 182.
 reperta sunt dura, rotunda, firma, hymenis apertu-
 ra adeo parua, ut vix apicem digiti minimi admitteret.
 Vterus durus, exiguus, habitu naturali. Tubae fal-
 lopianae libere fluctuantes et flatui peruiiae; ouaria
 exigua et sana; ventriculus colore et substantia natu-
 rali, nisi paulo compressior; forte a pressura, quam
 diximus, intestina tenuia versus ventriculum et costas
 spurias protrusa erant, ut in grauidis, colore viridi
 et nigro quasi gangraenosa; intestinum coecum et
 colon ad dextram a fecibus expansum, itidem colore
 nigrescente; hepar colore et consistentia naturali;
 in vesicula fellis sat bilis; glandula pancreas parua
 et habitus aegroti, renum color et substantia bona.
 Phaenomena explicaturus multa de conceptione ex- p. 186,
 traordinaria profert, inter quae ipse cum patre suo
 vidit puellam 14½ annor. cuius hymen vix calamus
 scriptorium admittebat, ea tamen iusto tempore pue-
 rum edidit, hic autem conceptionem fuisse negat,
 nam puella 27 Iunii dissecta, tribus septimanis ante
 festum natiuitatis Christi anni praecedentis prima vi-
 ce menstruata fuerat, igitur cum, antequam men-
 strua fluxerint, non soleant feminae in frigidis regio-
 nibus concipere, foetum oportuisset mensium sex
 esse. Contradicunt etiam crinium longitudo, den-
 tium conditio. Noster foetum in foetu supponit,
 primoque rem exemplis pluribus credibilem reddit;
 deinde hypotheses duas affert. HEDIN existimat, p. 191.
 animalculum spermaticum aliud animalculum intrasse,
 ibique utcumque euolutum fuisse; Nostro verisimilius p. 192.
 videtur, ouula duo simul foecundata fuisse, quorum
 alterum utero adhaeserit, alterum huius ipsius ouuli
 parti cuidam et quidem mesenterio; ita vero imper-
 fecte nutritum tardissime adoleuit, ut demum 15 an-
 nis ad aliqualem perfectionem peruenerit. Simul
 sorori coaeuae morbum, quo periit, creauit, san p. 193.
 guinis

guinis circulum, motum intestinorum etc. turbando.
Subiicitur figurarum explicatio.

p. 194. 3) *Theoremata de integrationibus* formularum
quarundam differentialium edit T. MALLET.

p. 202. 4) NICOLAVS L. B. PALMSTIERNA Regni
Consiliar. edit consilarii rerum metallicar. SÖDER-
HJELM experimenta de lignorum in carbones com-
mutandorum struibus (*Kohlenmeiler*). Eas, in qui-
bus ligna horizontaliter ponuntur, illis praefert, quae
coni figura adsurgunt.

p. 216. 5) Casum singularem retentionis urinae enarrat
et explicare tentat ROLANDVS MARTIN. Viro octua-
genarius, per totam suam vitam sanus, Maii 7 in-
festari coepit ab urinae retentione, sed absque ullis,
quae eam comitari solent, symptomatibus, ullis dolo-
ribus, nequidem tunc, cum semel, antequam re-
tentio coepisset, urinam sanguis sequebatur. Sola
elevation vesicae supra os pubis, malum prodebat;

p. 218. catheterem Noster ultra bulbum et isthmum urethrae
intrusit, sed in ipso collo orificioque vesicae subfi-

p. 220. stendum fuit. SCHÜTZERVS etiam impedimentum,
digiti transuersi circiter spatio a bulbo et isthmo ure-
thrae sensit, sanguine multo prodeunte; cerei duo-
bus diebus adhibiti digitos duos transuersos progressi
sunt, tumque SCHÜTZERVS catheterem per bul-
bum et isthmum urethrae ad collum vesicae protru-
sit. Nihil autem urinae exiit, elevatio supra os pu-
bis creuit absque ullo dolore. Mercurii injectio uri-
nam nullam elicit; Aeger de quadam urinae acri-
monia in aliis, quam debitis eius viis conquestus est;
dimidiam diem, ante quam moriretur, rationis usum
perdidit, nulla vero lethargia accessit, sed ceterum

p. 221. quietus nocte intra 15 et 16 Maii obiit. Aperto ca-
dauare patuit vesica expansa non maxime membrano-

fa, ut solet, sed fibris carneis distinctissime apparentibus; aqua, spongiae ope exhausta, et vesica cum principio urethrae ab angulo ossis pubis separata, pene autem ante bulbum resecto, vesica deprimebatur, et inciso, in arcu anteriore vesicae facta, per ipsum orificium continuabatur. Tunc sequentia apparuerunt: locus, ubi glandula prostatica sita est, tumore duro, ut videbatur. scirrhus circumdatus erat, qui supra glandulae magnitudinem naturalem adeo excreverat, ut in ipsum cauum verticis vesicae inferioris intrauerit, ibi spatium omne infra ambos sinus urethrum occupans; figura cordiformis, situsque velut prostaticae, supra segmentum anterius et superius orificii urethrae expansae, ipsam prostaticam ita auctam esse, fere persuadebant. Sed dissecta massa ubique substantiam uniformem, lardo tenaci similem, exhibuit, nihil glandulosi. Strati fibrarum carnearum, quod musculus prostaticum efficit, ob tumoris extensionem, nullum omnino indicium. Alia mortis causa reperiatur nulla, renibus et uretheribus accurate examinatis, tunica nervea in superficie vesicae interiore omnino absque plicis, ob insignem, ab aqua natam, expansionem.

Iam ad explicanda haec phaenomena, in primis retentionis subito ortae, nullisque doloribus comitatae, progreditur. Supponit scirrhum quendam, aut aliam excrecentiam in puncto quodam posteriore et inferiore orificii vesicae natam, et post auctam. Inde a primo huius rei initio sphincter facultatem perdidit per totum ambitum se contrahendi, plurimae tamen fibrarum eius egerunt et effecerunt, ut maxima pars ambitus orificii, quam excrecentia nondum occupauerat, parti, ab excrecentia occupatae, applicaretur, unde velut punctum fixum, ad quod traheretur, habuit, ambitusque orificii aequae firmiter, ac ante, oclusus est. Aucta vero excrecentia, arctius oclusum est orificium, ut segmento sphincteris

p. 222.
p. 223.
p. 225.

Tom. VIII. Pars I. B nondum

nondum occupato minus residui, quod occluderet, relinqueretur. Equidem excrescentia in parte sphincteris occupata alternam contractionem et relaxationem fibrarum, quae ad retinendam vel excernendam urinam pertinent, impedit, segmentum tamen sphincteris nondum occupatum eo magis sufficit orificio occludendo, quo minor eius pars ob auctam excrescentiam aperta mansit. Quamdiu igitur aperta orificii pars exitum adhuc urinae praebuit, tamdiu nihil incommodi sensit, etsi forte nunquam urina omnis expulsa fuerit, sed, quod eis restabat, vesicam magis magisque ampliauerit, donec contigerit, ut magnitudo excrescentiae sphincteri vim omnem ademerit, simul orificium penitus occluserit. Talem morbi statum fuisse inde apparet, quia sphincter ne in cadauere quidem cedebat, ut quidpiam urinae exire posset, quod tamen regione hypogastrica compressa contingit iis, qui retentione urinae moriuntur. p. 226. Antagonista vero sphincteris, detrusor urinae aliquid etiam huc contulit. Aucta enim excrescentia, orificioque vesicae magis occluso, contractio tamen sphincteri adhuc super fuit, eaque fere facilior, fortior et constantior. Ita vero urina rarius emissa est, sicque maiori post quamvis emissionem in vesica collecta copia, inde vesica expansa, quod absque expansione fibrarum vesicam expandentium contingere non potuit. Interea detrusor urinae ex fibris longitudinalibus earum, quae vesicam circumdant, constans, minus validus euasit ad vesicam contrahendam sphincteremque vincendum. Ab eo autem euacuatio urinae proficiscitur, quod ex NICHOLTIO sumit Noster, eaque occasione quibusdam Ill. DE HALLER, contra NICHOLTII theoriam monitis, satisfacere conatur. Plenariam retentionem urinae ex obstructione, de qua diximus, tonoque omni fibris expansione adempto explicat; dolores vero nullos adfuisse credit, quoniam sensim sensimque malum creuit, ut velut adfuerat illi natura

natura nihil fere senferit, plane ut in praeparatione ad apparatus altum suadetur, ut aeger, retinendo, quantum fieri potest, urinam, vesicam ampliorem reddat.

6) *Meteorologicas observationes. Vpsalienses anni* p. 231.
1756 in compendio exhibet B. FERNER.

Trimestre quartum.

1) Cl. WARGENTIN commendationem *de longi* p. 239.
tudine, in mari reperiunda, continuat.

2) *Explosionem experimenti Leidensis aliarum ma-* p. 250.
teriarum ope, quam vitri et porcellanae obtinere docet
IO. CAR. WILKE. Primo monet, sufficere, ut vitrum, quod colligere electricam vim debet, tabulae formam habeat, utrinque metallo tenui obductae. Deinde, ut intelligeret, conferat ne huc quidpiam vel polita tabulae vitreae superficies, vel interna partium structura, tabulam, qualis ex officina vitriaria p. 269. rudis prodit, item politam, detrita politura, adhibuit; vitri etiam comminuti, nec non sulphuris comminuti stratis solidae tabulae loco usus est, semperque succussionem Leidensem obtinuit. Iam igitur adhibuit tabulas ex sulphure solido, lacca, pice, cera, chartae folia viginti quatuor, oleum, vasi prismatico contentum, omnia laminis tenuibus metallicis aut asseribus metallo quo speculorum posticae superficies teguntur, obductis, incumbentia similiterque tecta, reliquo apparatu talis, qualis adhiberi solet, cum lagenis vitreis utuntur. Aerem ipsum asseribus ita obductis inclusit, ubique succussionem Leidensem expertus etsi vi diuersa. Habent vero corporum horum, ita vi electrica repletorum, oppositae superficies oppositas electricitates, positiuam et negatiuam; unde contra inferre licet, quae materiae ita tractatae

ac si repleri vi electrica deberent, oppositas electricitates ostendunt, eas ita repleri posse, succussionemque edituras, dummodo satis magna copia haberi
 p. 278. queant. Haec noster experimentis oppositae electricitatis nixus collegit, de filis, electro, colophonio etc. sumitque hinc, omnia corpora per se electrica, repletioni huic esse idonea. Ceterum hic plura noua et egregia, ad electricitatem pertinentia, ab Auctore traduntur, quae in breuitatem contrahi non possunt.

p. 282. 3) *Experimenta, cum gelatinis mineralibus vitrisque solubilibus instituta, quibus lapidis genus singulare occasionem dedit, enarrat ANTON V. SVAB.* Lapidem *Gaessten* appellant. Nullibi noster vidit, nisi in fodinis auri, quas *Adelfors Gull - Grufuor* vocant, tractuque circumiacente. Lamellatim inter rimas lapidis cornei reperitur, nec non in propriis venulis,

p. 283. tunc plerumque crystallis calcariis permixtus. Colore est pallide rubeo, digitis in grana tenuia friabilis, in igne aperto colorem in griseum mutat, quam primum autem candet, pellucidas, albo coeruleas phosphorescentes guttas exsudat, quae per aliquod tempus, boracis ad modum spumescunt, post coagulantur, etiam secunda vice difficiliter multo liquefcunt. Inde nomen lapidi *spumescensis* (*Gaessten*). Conuenit autem ille in his, ut in aliis, cum Zeolite, quem descripsit CRONSTEDT in Comm. Ac. Sc. Suec. 1756. Trimestri II. Lapidem, in puluerem comminuto, aquam fortem superfudit Noster, ut solueret; nata est fortis ebullitio, deinde omnia rursus quieta. Dimidiam horae post puluis ad fundum delapsus est, aqua fortis autem rubescens, semipellucida, carneoli ad modum coagulata, ut gelatinam referret, vitrum autem inuerti, imo succuti inuersum posset, nullo

p. 285. motu, nisi tremore quodam, nascente. Similia cum aliis menstruis successerunt, optime vero cum aqua forti. Haec ad lagenas vitreas applicat, quae ab acidis,

dis soluuntur, infertque, nasci hoc vitium a lapidum aut arenarum generibus quibusdam massae, ex qua vitra conficiuntur, immixtis. De quo ut certior fieret, varias variorum fossilium mixturas examinavit, ex iis vero, quae reperit, haec deducit: vitrum et alia, igne vehementi colliquata, quorum magnam partem calx efficit, ab acidis mineralibus corroduntur. Soluuntur, calce cum aliqua reliquae materiae parte velut educta, et cum acido in gelatinam coeunte. Id vero simili plane modo calci ex omnibus tribus naturae regnis contingit. Huic vitri vitio optime medentur quarzum et silex, quibus efficitur, ut minor acidorum in illud potestas sit. Filicis cinis maxime idoneum est massae vitro faciendo ingrediens, ut qui facillime fluat et minime ab acidis corrodat. *DV FAY* Com. Ac. Sc. Gall. 1727 caussam, cur vitra quaedam facilius ab acidis solvantur, in cineribus ligni viridis quaesivit, nostro autem verosimilius videtur, vitium cineris terrae calcariaetribuendum esse. *LINNAEUS* suspicionem, calcem et cretam silicis cornei, quo in bombardis minoribus utimur (*Flintenstein*), principia esse, experimentis suis confirmari, ait *NOEER*, quoniam gelatinae, quas calx et creta intrauerant, silici illi quam simillimae fuerint, duritiae sola fere cedentes, aliquas tamen eo scintillas elicuerunt. p. 299.

4) *Modus insignem copiam pecorum exigua foeni copia per hiemem nutriendi docetur a LORNS WOLTRÖTHOF.* Artificium, a rustico quodam Laurentio Andreae filio (*Lars Anderson*) insigni cum fructu adhibitum, ut foeno intermiscerentur plures aliae herbae, palustres in primis, quae quod siccae et coriaceae sint, nihil plerumque ad pecus nutriendum conferre posse, iudicantur. Tales sunt erica vulgaris et tetralix, eriophora, empetrum nigrum, vaccinia, myrica gale, item arundo, schoenus, arborum folia cct. Semine foeni et erica primum allicit

pecus, adsuafacitque ad rigidum hoc pabulum gustandum, aquam praebet, qualis in stabulo incalescere paullulum potuit, est autem potus copiosus magni momenti ad sicum rigidumque hoc pabulum superandum. Pecora eius optime se habent, boues, oues, caprae, plurisque aestimantur quam vicinorum.

- p. 307. 5) *Meteorologicas observationes, in itinere versus Spitzbergam captas*, edit ANTON ROLANDSON MARTIN. Navis, balaenas venatura, nostrum eo detulit. Thermometro usus est inter glaciei et aquae bullientis puncta 100 gradus habente. Etsi inde a 5 Maii solem perpetuo supra horizontem habuerint, frigus tamen semper ingens fuit. Calor maximus intra latitudines graduum 76 et 78 Ian. 28. 29 graduum octo supra punctum glaciale. Frigidissimis diebus magna pars nautarum cephalalgia vehemente infestata est, apud aliquos in haemorrhagiam narium
- p. 312. desinente. Calor aquae marinae plerumque graduum 2 supra punctum glaciale. Intra 79, 80 gradum latitud. insulas, quasdam Spitzbergeneses conscendit Iulii 1. milliari uno alteroue a continenti remotas. Ibi tunc initium veris. Anas mollissima, cuius plumis (*eyderdunen*) deliciores utuntur, tunc ouis incubabat. Herbas reperit saxifragam oppositi foliam, item cespitosam, cochleariam Groenlandicam et gramina quaedam, nullas tamen plantas florentes. Montes compositi ex lapide scissili, margini imposito, argillae ad modum, mollissimo. Ad littora crescebat fucus vesiculosus. Eiecta in illa iacebat *Vlua* latissima. Aer plerumque griseus, hiemali facie nebulosus, etiam cum hic laetissima tempestas est. Nubes non dense pendent et opacae, sed ex nebulis dispersarum eleuatis constant. Nubes, consuetis similes, ubi nautae vident, sciunt, Groenlandicum clima se reliquisse. Vapores, in columnas ascendentes, qualis aurorae

aurorae borealis facies est, Noster vidit, boreales auroras ipsas ob diem continuam nullas.

II.

La Physique des arbres; où il est traité de l'anatomie des plantes et de l'économie végétale: pour servir d'introduction au Traité complet des Bois et des Forêts: Avec une Dissertation sur l'utilité des Méthodes de Botanique; et une Explication des termes propres à cette Science, et qui sont en usage pour l'explication des Bois et des Forêts.
 Par M. DVHAMEL DV MONCEAU, de l'Acad. Royale des Sciences; de la Soc. Roy. de Londres; des Academies de Palerme et de Besançon; Honoraire de la Soc. de Edimbourg et de l'Acad. de Marine; Inspecteur Général de la Marine. Ouvrage enrichi de Figures en taille-douce. A Paris, chez H. L. Guérin et L. F. Delatour. MDCCLVIII.
 4. Pars I. 2 Alph. 3 pl. 28 tab. aeri incis.
 Pars II. 2 Alph. 9 pl. 22 tab.

i. e.

Physica arborum, seu tractatus de anatome plantarum et oeconomia vegetabili. Auctore DVHAMEL DV MONCEAU. etc.

CL. DVHAMEL in praefatione, libris de arboribus et fruticibus praemissa, pollicitus erat *, de Physica vegetabilium in singulari volumine exponere, quod lectoribus operis sui de lignis ac siluis pro introductione posset inferuire. Datam fidem hoc, quod

B 4

in

* vid. Comment. nostr. Vol. VI p. 641.

in manibus habemus, volumine ita liberavit, ut ab omnibus Botanicae et Physicae studiosis summam in iisse videatur gratiam.

Diuisum est hoc volumen in duas partes, quarum prima tres libros, altera duos complectitur. Hos libros praecedit praefatio, in qua Cl. Auctor primo magnam studii botanici utilitatem copiose et eleganter laudat, ac deinde argumenta librorum huius voluminis, nec non viam ac rationem, quam in eis tractandis adhibuit, breuiter exponit.

Praemissa etiam est libris sequentibus *dissertatio de methodis botanicis*, quae 36 paginarum spatium explet. Huius dissertationis initio Cl. DVHAMEL exemplo praesertim coniferarum et umbelliferarum plantarum docet, dari familias plantarum naturales, monetque, methodum naturalem botanicam, dum modo ea perfecta haberi posset, optimam fore omnium, interea autem in condenda methodo artificiali semper allaborandum nobis esse, ut ea ad methodum naturalem, quam prope fieri possit, accedat. Posthaec distinctius explicat, quid sit methodus artificialis plantas definiendi, et nomenclaturae botanicae leges tradit praecipuas; ubi simul disputat contra receptam a multis Botanicis legem, qua species a varietatibus sic distingui volunt, ut plantae individuae, quae per semina sua semet non multiplicent, non speciem sed varietatem constituere dicantur. Tandem diuersas methodos botanicas a MORISSONO, RAI, TOURNEFORTIO, MAGNOLIO et LINNAEO inuentas dilucide describit, et singularum specimina in generibus siue superioribus siue inferioribus, quae arbores ac frutices continent, exhibet. Inter has methodos *Tournefortianam* non obscure ceteris praefert, quanquam et *Linnaeanam* multis laudibus prosequitur.

Accedimus nunc ad enarrationem eorum, quae in quinque libris, in quos hoc volumen partitum est,

est, traduntur, in qua si non ita versabimur, et de singulis argumentis egregias doctissimi Auctoris annotationes pro dignitate exponamus, aequi lectores facile nos ipsa earum multitudine excusatos habebunt. In uniuersum autem indicandum nobis est, consilium Auctoris fuisse, ut et singularum partium arborum anatomiam, et earum usum in oeconomia vegetationis doceret.

Liber I. quinque capita habet, quorum *primum* de trunco arborum, *secundum* de cortice, *tertium* de ligno et medulla, *quartum* de fibris et vasis, nec non diuersis liquoribus, in cortice vel ligno reperiundis, *quintum* de radicibus et ramis agit. In cortice tres p. 6. partes distinguit Cl. DVHAMEL, quas cuticulam, inuolucrum cellulosum, et strata corticalia appellat. De cuticula notat, eam in plures saepe membranas tenuissimas diuidi posse, et extensionis ad certum usque terminum capacem esse; sed de formatione, regeneratione, et textura eius nihil habet dicere, quod sibi satis faciat. *Inuolucrum cellulosum* appellat p. 15, substantiam illam fere semper succulentam et herbaceam, ac saepius obscure viridem, quae sub cuticula reperitur; hanc ex filamentis subtilissimis permixtis, iuxta omnes directiones intricatis, constare, et medullari substantiae similem esse, microscopium docuit. Quod autem saepius colorem viridem habeat, qui in medulla non apparet, id a lumine solis esse autumat. *Inuolucrum cellulosum* dicit hanc substantiam, quia extensio seu productio telae cellulosae videtur, et non solum ramos, sed et radices ac nunquam fructus ipsos inuoluit et vestit. De usu eius coniicit, exsiccationem partium, quas contingit, ea impediri, materiam transpirabilem secerni, et cuticulam laesam reparari. *Strata corticalia* vocat, p. 17. quicquid inter inuolucrum cellulosum et lignum interiacet stratorum in modum, et GREWIO *liber* dicitur.

- tur. Singula strata e fasciculis fibrarum longitudinalium constant, qui plerumque rete formant, quod Auctor *plexum corticalem* dicit. Fibras illas pro vasis
- p. 19. lymphaticis habet. Areolae in retibus stratorum interiorum, eo minores deprehenduntur, quo stratum propius est ligno, adeo ut in strato intimo areolae ad sensum euanescant. Ex areolis singulorum stratorum contiguorum fiunt alueoli, infundibulorum quasi figuram habentes, et tela cellulari impleti. Hanc telam, quam GREWIVS parenchyma, MALPIGHIVS seriem vel contextum utriculorum vocavit, Auctor ex propriis observationibus describens, fatetur, quanquam ea granulata appareat, se tamen
- p. 25. vesiculas vel utriculos MALPIGHII in ea satis distincte videre non potuisse, sed sibi eam ita apparuisse, ut GREWIO, nempe tanquam spumam vini fermentantis. Veram telae cellulosaе structuram, nondum satis cognitam, neque forsan tam simplicem, quam vulgo creditur, neque in omnibus arboribus eandem esse, monet. Praeter telam cellularem ac vasa lymphatica corticis *vasa etiam propria*, sed minus copiosa, in cortice agnoscit, quorum descriptionem ex MARIOTTI *Tentamine de vegetatione plantarum* huic
- p. 27. capiti inseruit. Discernuntur ea a reliquis vasis 1) magnitudine, quae tanta est, ut plerumque liquor, ex iis dissectis erumpens, facile oculis percipiatur; 2) colore, qui a colore viridi vasorum lymphaticorum plerumque differt; 3) liquore, quem continent, et qui in diuersis plantis diuersum colorem atque indolem habet; nam e. gr. albus est in ficu, ruber in cinara, luteus in chelidonio, gummosus in ceraso, resinofus in pino.
- p. 38. In medulla, quae a tela cellulari non differre videtur, fibras etiam longitudinales dari, probat CL. DVHAMEL exemplo medullae sambuci, in cuius ramis vetulis fibrae illae colore rufo se distinguunt a medulla alba. Vasa etiam propria, et lymphatica
medullae

medullae non deesse coniicit; haec, quia ubique ob-
uia sunt, illa, quoniam terebinthina ex pini et abie-
tis medulla exit. Ceterum medullam non nisi telam p.40.
cellulosam dilatatam esse autumat, eiusque formatio-
nem sic mente concipit. Quum primum furculus e
gemma prodit, totus fere est tela cellulosa, admo-
dum dilatata, et succis plenissima (nam lignosae eius
fibrae valde subtiles sunt, et cortex oppido tenuis
est): Quo magis autem strata lignosa indurescunt, eo
minus succulenta fit tela cellulosa: Quare quando suc-
co fere omni destituitur, sub forma substantiae ra-
rae et levis appareat necesse est.

In ligno non solum ea omnia rursus deprehen-
duntur, quae in cortice observantur (quanquam
magis compacta et rigida); sed praeterea etiam *vasa*
aerea, quibus cortex et liber carent. Nam de ho-
rum vasculorum existentia in ligno, foliis et floribus
Auctor non dubitat, ac modum ea oculis subiiciendi p.42.
saltem in tenellis ramis herbaceis docet (in ligno
enim perfecto se ea nondum vidisse fatetur): quod
autem ad horum vasculorum usum attinet, magis
cum GREWIO, quam cum MALPIGHIO facit.
„Hae tracheae, inquit, curatius examinatae fortasse p.43.
deprehendentur in veras tandem fibras lignosas mu-
tari, quae aggregatae componant maiuscula illa vasa,
quorum orificia in area sectionis ligni apparent. Ut-
cunque sit, quum aliquando tempore autumnii ra-
dices ulmi, e terra extractas, considerarem, videbam
multum liquoris e maioribus illis orificiis manare;
unde colligi potest, aut non trachearum esse illa ori-
ficia, aut verum dixisse GREWIVM, qui illis tracheis
nonnunquam liquores contineri statuit. Multum ae-
ris inesse plantis certum est; attamen nullis adhuc,
quod sciam, euidentibus argumentis euictum est,
vasa illa spiralia reuera esse pulmones plantarum, et
hanc unam esse eorum functionem, ut aerem con-
tineant.”

- p. 49. De alburno notat Auctor, strata eius eo pauciora, sed crassiora esse, eoque celerius in lignum abire, quo maior sit succi in arbore copia, idemque verum esse de diuersis unius eiusdemque arboris partibus. Et hinc explicat phaenomenon excentricitatis circulorum lignosorum arborum, quod male obseruatum peruulgatae originem dedit opinioni, posse ex trunco arboris secto plagas coeli cognosci. Nulla est inter coeli plagam et maiorem stratorum lignosorum arboris crassitiem cognatio: sed ubi radix aliqua est ceteris crassior, ibi in ima arboris parte strata lignosa crassiora existunt, et ad quod latus arboris grandior ramus ex trunco exit, in eodem latere crassiora sunt strata lignosa partis superioris arboris.
- p. 51. In nuce inuenit Auctor per obseruationes et calculum, ramos iuniores, quorum diameter dimidium fere pollicem aequat, tantum habere corticis quantum ligni, sed in ramis crassioribus ligni volumen maius esse volumine corticis. Idem vero de omnibus arboribus veretur affirmare.
- In quarto capite, ubi de quaestione, utrum vasa caua seu fistulae in plantis dentur, in utramque partem disputat, quanquam litem se componere non posse fatetur, tamen magis illorum, qui fistulas agnoscunt, parti fauere videtur, et ex concessis ab utraque parte hoc saltem certum esse concludit, dari in plantis vasa, si hoc nomine ea organa compellantur, quae succos nutritios ad diuersas plantae partes quocunque modo vehant. Ceterum lympham aequae ac succos proprios in arboribus non solum ascendere, sed etiam a ramis versus radices descendere, plurimis experimentis, quae hic descripsit, sibi persuasit.
- p. 59. In quinto capite post recensitas differentias radicum in diuersis plantis (quas iconibus illustrat) de organica radicum arborearum structura exponit. Quo loco annotat, omnem arborem, ex semine educa-

educatam, habere radicem perpendicularem, quae, nisi impediatur, ad magnam profunditatem recta descendat: Hanc radicem autem non amplius extendi, quam primum extremitas eius ad 4 vel 5 pollicum longitudinem resecta sit, sed ex gemmis suis eo maiorem copiam radicum lateralium protrudere: Incrementum radicum qua longitudinem fieri semper in extremitatibus tantum, ita ut punctum in superficie radice notatum, et ab eius extremitate plus quam quartam pollicis partem distans, eandem a trunco distantiam semper, crescente licet radice, seruet: In humo rara leuique radices quarundam arborum longissime extendi, et graciles tenuesque esse, contra in densiori terra breuiores esse ac crassiores: Ramificationes radicum arborum neque ramificationibus trunci respondere, neque omnino regulares esse. Praeterea Auctor, in eodem capite de ramis breuiter agens, optime describit modum, quo rami ex trunco oriuntur. Hunc modum oculis quasi subiicere licet, truncum arboris bifurcum horizontaliter secando proxime superiorem extremitatem, ubi rami diuarcare incipiunt. Sic enim area sectionis ostendet duas series circulorum lignosorum, centra sua in axibus ramorum habentium, et alium circulorum lignosorum seriem, qui centrum habent commune in axe trunci positum, atque illas duas series cingunt.

Liber II. quatuor capita habet, quorum primum de gemmis foliosis seu sterilibus, secundum de foliis generatim, tertium de perspiratione plantarum, quartum de pilis, spinis ac clauiculis tractat. In primo capite Cl. Auctor praecipue describit diuersas in diuersis arboribus et fruticeis positiones gemmarum in ramis, quarum ope saepe diuersae species unius generis arborum a se inuicem discerni possunt. De structura gemmae hoc loco pauca dicuntur.

Secun-

- p. 105. Secundum caput Auctor in duodecim articulos diuifit, et in 1. de pofitione foliorum in ramo, et de ftipulis, atque in 2. de diuifione foliorum in fimplicia et compofita breuiter egit; in 3. autem foliorum fimplicium differentias, qua fubftantiam, colorem, fuperficie habitum, figuram, connexionem cum ramo, cetera, copiofe expofuit, iconibus illuftrauit, et nomina foliis hinc impofita indicauit; eodemque modo in Articulo 4. circa folia compofita verfatus eft. In 5 docuit neruorum ramificationem in foliis diuerfae figurae plerumque diuerfam effe. In 6. articulo et fequentibus ufque ad decimum varia ad anatomen foliorum fpectantia tradidit, primo folia in gemmis adhuc latentia, et fele inde euoluentia, deinde perfecta etiam folia confiderans. Quo
- p. 120. loco exactiorem gemmae descriptionem, exemplo gemmarum hippocafani ufus, dedit, ex qua apparet, fquamas gemmae ex parte interiori corticis rami oriri, corticem vero furculi, quem gemma ueruo protrudit tempore, ex ftatis internis corticis, aut inter lignofum corpus ac corticem ueteris rami, lignofum denique corpus furculi, quod ualde fubtile eft, aut ex corpore lignofa rami, aut ex fibris ftati lignofi, quod nunc primum ueteri ligno accrefcit; ceterum medullam, quae pars furculi longe maxima eft, non effe nifi continuatam medullam rami, a qua folo colore uiridi differat. Vtilis etiam eft ad ftu-
- p. 125. turam foliorum penitus cognofcendam haec Cl. Auctoris obferuatio, in foliis aquifolii facta, quod fibrae, in quas tale folium facile diuiditur per diuturnam macerationem, crebris ictibus malleoli, formam cunei obtufi habentis, in multa filamenta fubtiliffima diuidi queant inter quae innumerabilis multitudo fibrarum fpiraliu apparet. In undecimo articulo de cauffa, quamobrem folia plerarumque arborum quotannis decidant, difputat, tandemque hanc eius rei, ceu maxime probabilem, rationem reddit:

reddit: quod petiolis foliorum crassescere desinenti p. 130.
 bus ob imminutam humoris, quem radices praebe-
 ant, copiam, rami diu post adhuc incrementum
 crassitudinis capiant, unde fibras petioli a fibris rami
 separari necesse sit. In 12. articulo usus foliorum ad
 vegetationem iuuandam, fructusque perficiendos,
 declaratur.

In tertio capite praecipua enarrantur HALESI
 et GVETTARDI experimenta de perspiratione plan-
 tarum insensibili, quam Cl. DVHAMEL a sensibili
 perspiratione distinguit. Hanc vocat factam per po- p. 153.
 ros plantae euacuationem materiae cuiusdam, quae
 vel ob tenacitatem, vel ob copiam, nimiam non ae-
 que ac illa, quae insensibili perspiratione excernitur,
 in auras facile dissipatur. Talis observatur euacuatio
 materiae resinosa in fraxinella, quae planta in aere
 tranquillo et valde calido atmosphaera inflammabili
 cingi fertur. Huc Auctor etiam refert mannae et
 succi mellei florum secretionem. Deinceps per MA-
 RIOTTI, HALBSII, MILLERI, BONNETI et
 propria experimenta docet, folia organis absorbenti-
 bus instructa esse, per quae pluuiam, rorem, et hu-
 midos vapores insensibiles in aere dispersos sugant,
 et sic plantis nutrimentum peculiare quaerant ac
 comparent. Hinc plurima ducit consectaria, ad hor-
 torum et agrorum culturam utilia. Neque tamen p. 166.
 dissimulat, huic tot experimentis declaratae suctioni
 foliorum contrarium videri experimentum quoddam
 Cl. GVETTARDI, qui, quum caput iunioris arbo-
 ris inclusisset globo cauo vitreo, cui adaptatus erat
 tabulas, cuius alterum extremum insertum erat vasi
 recipienti, in terra defosso, vidit hanc arborem, li-
 cet siccissima, ut videtur, atmosphaera cinctam, lac-
 tius tamen crescere, simili arbore in aere libero con-
 stituta. Hortatur ergo physicae botanicae amato-
 res, ut hoc experimentum repetant, sed adhibitis
 cautioni-

cautionibus, a **GVETTARDO** neglectis, quas **Auctor** hoc loco praescribit. Progreditur ad tractandam quaestionem, num folia in plantis pulmonum vice fungantur. Quo loco primum ea affert, quibus, argumentum vulgare pro vasis expirantibus et inspirantibus ab adhaesione bullularum aerearum ad folii aquae immerfi superficiem petatum a **Cl. BONNETO** solide refutatum est*; tum monet, experimenta, quibus **HALESIVS** viam, qua aer plantas intret, ostendere voluit, non satis esse ad hanc rem apta, quoniam in eis pondus atmosphaerae aeri vias sternere potest insuetas; denique suam ipse coniecturam profert, quae huc redit, aerem una cum succo a radicibus, et nonnunquam a foliis, hauriri; sed uberiores eius declarationem lectori in quinto libro pollicetur, quam nos tamen ibi deprehendere non meminimus, colophonem huic capiti imponit recensitis variis experimentis, et a se et a **BONNETO** institutis, eum in finem, ut quibus modis perspiratio et suctio foliorum, salvis foliis, impediri possit, patefceret, quae autem omnia frustra fuerunt.

- p. 182. In quarto capite **Cl. Auctor** pilorum et glandularum in foliis praecipue conspicuarum differentias et species ex **Cl. GVETTARDI** hac de re commentariis describit. Glandulas sic definit, ut dicat eas esse corpuscula tumida seu inflata, a ceteris folii partibus varia figura distincta, ortu ex insertione fibrarum plurimum longitudinalium, rete formantium, in particulam corporis cellulosi. Vsum harum glandularum et pilorum, quem adhuc non nisi coniectura assequi licet, putat eundem esse, quem habent glandulae cutaneae nostri corporis, nempe ut perspirationem insensibilem adiuvent, nonnunquam autem etiam su-
- p. 183. Etionis vel inspirationis negotio inserviant. Illum usum **Auctor** confirmat observatione, quam species quaedam

* vid. Comment. nostr. Vol. III. p. 670.

quaedam *Martiniae*, haud ita pridem ex Louisiana allatae, suppeditauit; quippe cuius folia, flores et fructus pilis valde subtilibus sunt obfiti, in quorum extremitatibus haerent guttulae liquoris transparentis, viscosi atque odoriferi, ex planta haud dubie exsudantis. De spinis posthaec agit Auctor, quarum non solum diuersas figuras et positiones, sed organicam quoque structuram describit. Quaedam spinae, veluti in rosa, grossularia spinosa, paliuro, nihil habent cum corpore lignoso commune, sed ex solis stratis corticalibus exterioribus oriuntur, et propterea unguibus nostris ab Auctore comparantur. Aliae, cornubus bouum et ungulis auium similes, habent nucleum lignosum, vestitum productione corticis, quae indurescit, et in quibusdam pellucida euadit. Tales sunt spinae aurantii, et pruni siluestris. Et p. 191. quia hoc genus spinarum ramis valde affine est, discrimina, quae illas et hos intercedunt, Auctor sollicite annotat, inter quae praecipuum est, quod nulla in centro spinae medulla deprehenditur. Praeterea dari obseruat productiones, quarum natura inter ramos et spinas media sit, velut spinas monstrosas *Gleditschiae*, quae ligno rami leuiter adhaerent, et in axe sua medullam habent, sed exsuccam, et medullae rami non continuam. Quem autem in oeconomia vegetabili usum habeant spinae, id se ignorare fatetur. Vltimo loco clauiculas describit, de quibus p. 195. hoc tantum enotabimus, quod ex clauiculis vitis, in quarum extremitate nonnunquam duo vel tres acini perfecti reperiuntur, colligi possit, clauiculas habere inuolucrum corticale, fibras lignosas, vasa propria, tracheas et telam cellulosam.

Libri III. argumenta sunt organa fructificationis, fructus, et usus partium in floribus ac fructibus. Haec tria argumenta in totidem capitibus tractantur. In primo capite gemmae floriferae mezeriei, pyri, et
Tom. VIII, Pars I. G persicae

- perficacae accurate tum verbis tum iconibus describuntur, non solum qua externam figuram, sed etiam, qua interiora, quae oculis, microscopio armatis, omnes floris partes, iam in paruo formatas, exhibent. Eodem modo circa singulas floris partes, calicem puta, petala, stamina, pistilla, et nectaria versatur Cl. Auctor, et varias earum figuras, positiones, ac cum ceteris partibus connexiones, nec non nomina, quae a Botanicis acceperunt, usus etiam quarundam diligenter
- p. 207. annotat. De calice negat, ullam eius definitionem sibi obuennisse, quae ad calicem, in omni planta a p.
- p. 215. talis distinguendum, satis apta sit. Petalorum usum putat ampliorem esse, quam ad inuoluenda stamina et pistilla, et habenda illa esse pro organis secretionis, perspirationem efficientibus, qua ipsa motus
- p. 223. succi in partibus floris incitetur. De puluere antherarum monet, eius particulas diuersas saepe in diuersis plantis habere figuras, et de puluere valerianae annotat, non nunquam se uidisse granula quaedam eius pulueris in foco microscopii sponte disrup-
pta, ex quibus prodiit liquor, salinae similis, in quo
- p. 228. granula ad modum exigua obscure visa sunt. Stilos non nullorum florum in medio usque ad ovarium manifesto cauos conspici tradit, et probabile esse, ex dissectione pistilli in pyro, cauum illud formari a fasciculis vasorum, qui a singulis diuisionibus stigmati-
tis ad singulos loculos fructus descendant.
- p. 270. In secundo huius libri capite, descriptis breuiter differentiis fructuum vel seminum in diuersis plantis, anatomica traditur expositio fructuum pyri, et amygdali, nec non fructus capsularis seu siliquae. Sed ex hac, licet admodum eleganti et accurata expositione, vix quidquam potest excerpi, quod sine iconum adpectu intelligi possit.

Tertii capitis initium continet historiam opinionum de generatione plantarum, et controuersiam, de sexu plantarum docte expositam. Doctrinam, hodie

die

die a plerisque receptam, quod generatio plantarum generationi animalium analoga sit, Cl. Auctor non solum notis argumentis, sed et nonnullis peculiaribus observationibus confirmat, et ab obiectionibus aduersariorum vindicat, quanquam ipse, experientiae fulcro destitutus, neque decidere audeat, utrum liquor, p. 281.

salinae similis, ex granis pulueris antherarum ruptarum fusus, an obseruabilia in illo liquore puncta seu granula foecundationem ouulorum absoluant, neque usus singulorum organorum femineorum in fructu possit determinare. Deinceps elegantes ac lectu dignissimas observationes suas microscopicas partium genitalium equiseti, polypodii, linguae ceruiniae, angustifoliae lucidae folio serrato, filicis non ramosae dentatae, et musci capillacei foliolis latiusculis, congestis, capitulis oblongis, reflexis, cum lectoribus communicat; ex quibus observationibus apparet, ni- p. 292.

hil ex consideratione harum plantarum, quarum organa genitalia nondum satis cognita sunt, iure posse colligi, quod hyporhesin de sexu plantarum euerat. Postea V. C. docet, causam ortus nouarum varieta- p. 296.
tum in regno vegetabili magna cum probabilitate attribendam esse foecundationi a puluere antherarum certae speciei in specie alia eiusdem generis effectuae; tandemque monstrosas quasdam plantas et plantarum partes a se obseruatas describit, inter quas non nullae morbis plantae verisimiliter debentur.

In IV. Libro Auctor de ortu plantarum exponit, Tom. II. et in primo quidem capite semen perfectum considerat, cuius accuratam descriptionem exhibet, ab ea, quam G. H. W. S. dedit, haud discrepantem, et simul nuclei cum obo similitudinem manifestam reddit.

Caput secundum de germinatione seminum inscriptum est. Postquam Auctor H. M. R. G. R. experimenta (Mém. de l'Acad. des Sc. 1693) de aliquali, sed imperfecta germinatione seminum in spatio aeris

vacuo recensuit, primam germinis in semine, terrae mandato, evolutionem verbis et iconibus declarat.

P. 14. Sub finem huius capitis annotat, iunioris radice, cortice detracto, in aqua coctae vel maceratae, partem lignosam in fila valde subtilia posse dividi, quae, per microscopium contemplata, vasa spiralia seu tracheae appareant; unde colligi posse videtur, inquit Auctor, fibras lignosas omnes, quamdiu adhuc tenerae sunt, esse fibras spirales.

P. 17. Tertium caput de incremento arborum agit. Quo loco doctissimus Auctor primo recens natum surculum considerat, et per experimenta docet, eum in singulis suis partibus in longum extendi, dum crescat, magis tamen in partibus a trunco remotioribus, sed incrementum illud imminui, quo magis lignum indurescat, tandemque omnino cessare, quum pars eius lignosa perfecte induruerit. Proximum, quod considerat, est incrementum arboris in latitudinem. Ea de re Cl. DVHAMEL iam exposuerat in Comment. Ac. Sc. Par. ad ann. 1751, sed quanquam ibi dicta, hic novis non nullis experimentis et observationibus auxit, tamen haud omnem evidentiam in decidenda hac quaestione, quae sit novi strati lignosi, quo lignum iam formatum quotannis vestitur, origo,

P. 41. se adhuc assequi potuisse fatetur. Certum quidem est, in statu naturali strata lignosa produci ex cortice vel libro: sed utrum ea sint strata libri indurata, ut MALPIGHIVS sensit, an emanationes ex cortice, quae pro partibus libri haberi nequeant, ex sententia GREWII, et quomodo difficultates non nullae, quae utramvis sententiam premunt, et quas Cl. Auctor (p. 46. 47.) indicat, tollendae sint, id quidem physicorum sollertiae adhuc indagandum relinquit, etiam si ipsi sententia GREWII probabilior videatur. Deinceps explicat incrementum trunci in altitudinem, et productionem ramorum e trunco, horumque incrementum. Truncus arboris, e semine re-

cens enatus, est conus ligneus, in vertice habens gemmam. Hic conus proximo anno non amplius crescit; sed ex gemma illa producitur nouus conus ligneus super cono primo cum noua in vertice gemma, et simul lignum primi coni inuestitur nouis stratis lignosis et corticalibus, quae cono secundi anni continua sunt. Huic trunco in tertio anno partim nouus conus cauus circumponitur, partim nouus conus ligneus, ex gemma enatus, adponitur. Et sic porro. Simile est ramorum in longitudinem et crassitiem incrementum. Tandem Cl. Auctor de modo disserit, quo vulnus, arbori inflictum, coit. Experimentis variis institutis didicit, si portio corticis usque ad lignum, vel et una cum aliqua ligni adiacentis portione, excisa fuerit, et ad vulnus aeri liber accessus pateat, ad cicatricem illud venire ope materiae, ex intimis corticis stratis, vel inter corticem et lignum, emanantis, quae initio tumorem aliquem circa labia vulneris efficit, et, cum tempore se magis magisque extendens, cicatricem inducit, quum haec materia nouum corticem, et sub eo nouum etiam lignum formet, quod ligno veteri exacte quidem se applicat, sed cum eo non cohaeret; et hanc materiam semper copia maiori ex terminis laterali-
bus seu longitudinalibus sectionis corticis, quam ex transuersalibus, et ex parte superiori vulneris copiosius, quam ex inferiori, promanare vidit. Quum p. 42.
autem semel iterumque ex truncis arborum iuniorum mense Aprili annulos integros corticis excidisset, atque haec vulnera tubis vitreis aliisque inuolucris contra aerem et solem contexisset: animaduertit non solum illam inter corticem et lignum prouenientem materiam, sed etiam papillas quasi deprehendit gelatinosas alidas ex ligno ipso hic illic erumpere, quae succedente tempore viridescebant, incresebant et cum illa corticali materia se coniungentes cicatricem ducebant. Hanc gelatinosam materiam vere organi- p. 45.

- cam esse, optime colligit Cl. Auctor ex eo, quod eadem etiam in aqua, qua tubum vitreum aliquando impleuerat, genita fuit, creuit et cicatricis formationem adiuuauit. Vulnerauit etiam iuniores arbores sic, ut inflectendo eas magnam partem fibrarum corticalium et lignosarum rumperet; quo facto restituit eas in situm verticalem, et per ferulas in hoc situ sustentauit, donec reconualescerent; tandem serra dissectis his arboribus, obseruauit, fibras lignosas ad sanationem horum vulnerum nihil facere, sed vacua inter eas fibras spatia repleri materie granulata herbacea, quae ex libro emanare videbatur, et successiue indurescibat, ac lignosas fibras ex se producebat. Ceterum rationem sanandi vulnera externa in arboribus eandem esse monet, quae in corpore animali; sed, inter multa emplastrorum genera, ea citissime et optime sanandis vulneribus arborum maxime couenire expertus est, quae ex materia balsamica, et pluuiæ atque aeri arcendis idonea parantur, veluti ex cera, terebinthina, pice, stercore vaccino. Contra omnis pinguedo nociua est.
- p. 59. Capite quarto Cl. Auctor omnes insitionis modos docte, ac copiose, et ad praxin maxime accommodate exponit. Omnium modorum unam hanc communem legem esse notat, ut liber furculi libro rami vel trunci contiguus reddatur, utque caueatur, ne cortex a ligno furculi inter inferendum secedat. Sub finem autem huius capitis docet, quanti momenti ad insitorum furculorum incrementum sit certa inter arbores affinitas, adeo ut minime audiendi sint, qui arbores ad modum diuersæ naturæ sibi inuicem, velut pirum quercui, vel morum ulmo, vel vitim cerafo, inferi, et hac ratione nouos ac singulares fructus obtineri posse, aliis persuadere volunt.
- p. 99. Capite quinto de radicibus earumque incremento iterum agitur, sed eo consilio, ut ratio arbores multiplicandi per taleas et propagines explicetur. Arbores

borea enim ita ferere, nil aliud est, quam efficere, ut rami, radicibus haecenus destituti, agant radices. Potest autem ea res, propterea effici, quia tubercula in cortice rami, quae vel natura praesentia sunt, vel quibus ars nascendi occasionem dedit, in extremitate rami ligatura facta, vel annulo ex cortice excisso, continent germina, quae radices aequae ac furculos producant, prouti vel terra obiecta, vel aeri exposita sunt; et quia radicibus nutrimentum atque incrementum suppeditat pars succi per truncum descendens. Quorum utrumque Auctor multis experimentis et ratiociniis vincit. Et ad posterius quidem quod attinet, Vir doctissimus, quanquam circulum succi in strictiori sensu defendere non audeat, tamen in ea est sententia, (quam etiam hic tantum nobis vide-
p. 123.
tur demonstrasse, quantum propositio meris experimentis innixa demonstrari potest) succum interdum ascendere versus ramos, interdum descendere ad radices, non sola gravitate, sed vi peculiari propulsum, et, secundum ordinariam naturae oeconomiam, radices nutrimentum suum accipere a succo descendente, furculos autem ab ascendente.

Capite sexto Auctor difficiles illas tractat quae-
p. 137.
stiones de causis motuum, qui in certis plantarum partibus observantur. Prima est, quamobrem semine germinante semper radícula deorsum, et plumula versus superficiem terrae tendat? Cuius rei causa sicut a viris doctissimis, DODART, ASTRUC, DELAHIRE, HALES, SAZIN perperam est exposita, ita nec Cl. DUHAMEL labore et sagacia adhuc in apricum producta est. Coniecturam tamen affert,
p. 154.
quam a vero prope abesse putat, quod directio vaporum tam eorum, qui in vasis plantae continentur, quam illorum, qui extrinsecus plantam circumdant, pro causa huius phaenomeni habenda sit. Ex hoc principio videtur etiam ratio reddi posse, cur caules et rami flexiles plantarum, prope murum aliquem positarum,

- fitarum, se semper in regionem liberi aeris dirigant et extendant, et cur in plerisque arboribus inferiores rami maiores cum trunco angulos constituent, quam
p. 146. superiores; unde parallelismus ille sequitur ramorum arboris in declivitate collis natae cum solo, observatus a DODARTO. Hoc etiam loco occasionem nactus Auctor considerandi causam, cur plantae ex semine in loco aeri et praecipue lumini inaccessio natae graciles fiant et albae, Cl. BONNETI * hac de re observationes et sententiam recenset, et propriis
p. 156. iungit. Arbitratur autem, non solam privationem luminis causam esse huius rei, sed fortassis etiam defectum transpirationis foliorum, ob quem planta tenerior manet, ac magis herbacea et ductilis, ut motui succi facilius obsequatur, et ergo magis in altum, quam in crassum crescat. Ex eodem Auctore Noster porro recenset observationes de motibus spontaneis foliolorum, quibus folia pinnata constant, et his larga manu subiungit proprias observationes de motibus, in foliis *sensitivae* spinosae pro rerum circumstantium varietate admodum variis. Quum etiam motus spontanei in floribus non nullarum plantarum, et in fructibus praesertim capsularibus ac siliquosis appareant, mentionem eorum non praetermisit; sed, de ratione istorum motuum in floribus incertus, mo-
p. 171. tuum tantum, muscularibus similem, in fructibus obuiorum rationem explicat, per fibrarum peculiares directiones, earumque exsiccationem. Tandem caput hoc claudit observationibus de coloribus florum, foliorum et fructuum, quae confirmant sententiam plurimorum Physicorum, folia discolora signum esse debilitatis vel morbi plantae.
p. 176. Capite septimo, in quo Cl. Auctor admirabilem plantarum foecunditatem eleganter describit, colophon huic IV libro imponitur.

Ultimus

* vid. Comment. nostr. Vol. III. p. 673.

Ultimus Liber, qui uniuersae oeconomiae vegetabilium p. 183. tationis describendae destinatus est, tribus constat capitibus. In primo Cl. Auctor de succo nutritio plantarum agit. Ostendit nimirum, primam succi illius praeparationem fieri in terra, quum aqua particulas nutritias, quas humus et lactamen continent, soluat; naturam eius succi per analysin plantarum p. 192. chemicam vix unquam cognitam iri; solam aquam p. 198. puram sufficere non solum germinationi seminum, sed etiam educandis plantis; immo arboribus, adeo ut non floreat solum, sed etiam fructus ferant (licet adhuc, deficiente experientia, incertum sit, an arbor per complures annos in sola aqua vivere possit); plantas diuersas non diuersos succos e terra habere p. 210. rire radicibus suis, sed eiusdem generis succos in variarum plantarum visceribus vario modo mutari. Sub finem huius capitis de *plantis parasiticis* agitur.

His de succo nutritio plantarum disputatis, pergit Cl. Auctor in capite secundo ad motus varios succi exponendos. Ante omnia inquit in vim, quae succum illum in plantis ascendere cogit. Talem enim vim et in radicibus et in ramis vere adesse, HALESTII AC BONNETI experimenta, quae Noster hic recenset, demonstrant. Enarratis autem auctorum de hac re sententiis, docet, quanquam ascensio succi et perspiratio plantae ita sint ex se inuicem aptae et nexae, ut plerumque huius auctio vel imminutio illam adiuuet vel impediat, tamen transpirationem plantae pro unica causa ascensus succi non esse habendam: quum non nunquam, cessante transpiratione, vehemens tamen motus succi obseruetur. Et quoniam huius rei exemplum habemus in vitibus lacrymantibus, Auctor hinc occasionem arripit, de lacrymis arborum et in primis vitium hoc loco exponendi, quae indubie experientiae fide constant; num autem lacrymae ascendentes et descendentes diuersae sint indolis, et in diuersis valis moueantur, id

- posterorum industria detegi optat, et detectum iri
 p. 262. sperat. Porro ostendit, neque per ipsam hiemem,
 nisi forsan intense gelidam, penitus cessare motum
 succi nutritii in arboribus. Postea causas recenset
 physicas, quae ad vegetationem concurrere putan-
 tur, et de singulis, quid sibi videatur, pronuntiat;
 plurima quoque ad culturam arborum utilia monita
 p. 283. interspergit. Hinc progreditur ad enumerationem
 tentaminum, quibus non ipse solum, sed etiam Viri
 Cl. DELAVAISSE et BONNET, viam succi in plan-
 p. 292. tis ope iniectionum indagare allaborarunt. Et quum
 haec experimenta docuerint, succum illum non nisi
 inter fibras lignosas plantarum sese eleuare, ideoque
 verticaliter; cui consequens videri posset, nullam es-
 se inter vasa succifera arboris communicationem late-
 p. 295. ralem: Cl. Auctor hanc opinionem per experimenta
 refellit, et commonstrat, succum ab aliqua radice
 haustum, quanquam via ordinaria ad unum duntaxat
 arboris latus vel ramum tendat, tamen a via sua non
 nunquam data occasione in latus deflectere, et ad
 alias quoque arboris partes deuenire. Praeterea,
 quum ex praedictis experimentis etiam probabile sit,
 succum in arboribus per solum corpus lignosum, non
 p. 297. autem per corticem, ascendere: rationes quasdam
 dubitandi hac de re affert, et modum, quo veritas
 p. 301. nouis experimentis detegi possit, indicat. Tandem
 refluxum quoque succi a ramis versus radices pluri-
 mis obseruationibus atque experimentis euincit, per
 quae simul probabile est, hunc descensum fieri inter
 p. 313. lignum et corticem. Cuius loci tractationi subiun-
 git longiusculam de circulo succi in plantis disputa-
 tionem, in qua, legitime primum formato statu
 controuersiae, omnia fere argumenta, quae tam
 pro illo circulo, quam contra illum, haecenus allata
 sunt, perspicue edisserit, et neutra ad hanc litem di-
 p. 327. rimendam satis valere docet. Extremo loco attingit
 quaestionem, unde terra recipiat prodigiosam illam
 humoris

humoris copiam, quam plantae in auras transpiratione sua iugiter dissipare videntur? et ostendere an nititur, aquam, per pluuias, niues, et rorem supeditatam, una cum humoribus, qui ex intimis terrae visceribus ascendant, sufficere impensae, quam plantarum nutritio requirat.

Tertium denique Caput morbos arborum, eo-p. 337. rumque remedia docet. Quidam eorum morborum, de quibus hic agitur, a siccitate, vel humiditate, vel vitiosa quadam terrae indole oriuntur, alios gelu afficit, alii insectis debentur. Plerorumque naturam et remedia Cl. Auctor strictim hic indicat, prolixiorem eorum tractationem libro *de cultura arborum*, quem pollicetur, reseruans.

Enarrauimus itaque hoc eximium opus, in cuius laudes digredi, superuacaneum foret, quum nemo non harum rerum intelligens ex iis, quae diximus, intellecturus sit, hoc opus inter classicos de physica botanica libros numerandum esse, eiusque lectionem omnibus, qui posthac in hoc studiorum genere aliquid praestare laude dignum cupiant, magnopere esse commendandam. Hoc unum ergo nobis restat, ut lectores moneamus, appendicis loco Cl. DVHAMEL huic operi annexuisse *lexicon* vocabulorum, quibus scriptores rei botanicae, agrariae, et siluestris utuntur. Hoc lexicon, singulari diligentia elaboratum, quum aliis, tum iis praecipue, qui leuiori botanicae notitia tincti ad hoc opus se applicant, multum ad id melius intelligendum auxilium praestabit.

III.

Differtatio inauguralis botanica de Buxbaumia
Praefide D. CASIMIRO CHRISTOPHORO
SCHMIDELIO, Respond. Ioan. Georg. Hoelzel.
Erlangae. 1759. 5 pl. c. tab. aen.

- Quam alto a plerisque, vel rei naturalis cultori-
bus, fungorum muscorumue familiae, super-
cilio despiciuntur, tantum abest, ut quisquam sine
eorum scrutinio, totius regni vegetabilis scalam in-
telligat; quid quod praesertim in stricte sic dictis
muscis, summi creatoris magnitudo atque sapientia
pulcherrime sese manifestet. Iucundum ad modum
huius rei testimonium exhibet Cl. SCHMIDELIUS,
dum ex uniuerfa horum grege, contemplandam
sibi sumit *Buxbaumiam*, in honorem viri eiusdem
nominis, bene de botanica promeriti, ab Ill. HAL-
LERO sic nuncupatam. Primo itaque loco, conti-
nuo filo, vitae huius plantulae, ab ortu ad occasum
usque tradit historiam, obseruationibus per decen-
nium fere continuatis collectam. Vbi quidem in-
ter annuas eam refert plantas et calyptrae, a FA-
BRICIO negatam praesentiam affirmat. Ab hinc ad
singulas partes perquirendas pedem mouet, radicu-
lam, villum bulbum cingentem, et ex hoc prodeun-
tem pediculum seu setam describit, nexuque pediculi
cum capsula indicato, ad huius, ceu praecipuae par-
tis considerationem sese conuertit. In gremio nimi-
rum capsulae, cuius internam laminam libro aequi-
parandam statuit Auctor, haeret granum liberum, ex
pediculi medulla procedens, parietibus capsulae
filorum copiosorum interuentu annexum, quae ex
interna capsulae lamina procedunt et profunde in
grani corpus inseruntur: quae, dum granum matu-
ruit, exsiccantur et totum grani cauum polline per
lobulos cohaerente farcitur. Coronis capsulae est
opercu-

operculum, comprehendens sub se pectinem, qui superficiei internae capsulae implantatur. Eum separatam tamen partem esse Cl. Auctor perhibet, quae ex congerie setarum rigidarum, in conum coeuntium, conflatur. Cum interim in illa plantula, quam celeberrimus DILLENIVS propter calyptrae absentiam inter Sphagna sua locauit, nomine: *Sphagnum acaulon*, foliis in centro ciliaribus, cum, inquam, multa in hac inuenerit, quae cum Buxbaumiae potius quam Sphagni caractere concordant, breuibus eam describit, ubi recte et nostris observationibus conuenienter asserit, calyptram neutiquam deficere. Ex iis p. 25. autem omnibus concludit Cl. Auctor, Buxbaumiam non solum verum esse muscum, sed muscum etiam esse sui generis. Quare characterem eius sic constituit, ut Buxbaumia sit musci genus, quod ex bulbo radicato, capsulam trudit oblique ellipticam, orificii pectinati, instructam calyptra laevi, operculo obliquo conico testam et intus fouentem granum, maturitate globulos farinosos (seminales) excludens. Atque sic huius generis duas species condit, nimirum

caulescens I. Buxbaumia bulbo villis testis.

sessilis II. Buxbaumia bulbo foliis cincto.

His usum partium, quae praesertim sobolis causa adsunt, subnectit, et instituta consideratione generali perfectiorum florum, secundum ortum naturae eorum, nec non florum, quibus musci instruuntur, solide discussis omnibus obiectionibus, de Buxbaumia ad minimum euincit, elaborationi seminum, granum inseruire, eiusque pollinem seminum vices gerere, ideo quod ex medulla nutritur, et quod nulla alia organa generationis deprehenduntur. Mascula vero organa, fila illa esse, quae ex interna capsulae lamina in granum penetrant, contendit idque eleganter Filicum exemplo illustrat.

IV.

IOHANN GEORG MODELS, *Apothekers bey der
Rußisch-Kayserl. Ober-Apotheke zu St. Petersburg,
Versuche und Gedanken über ein natürliches oder ge-
wachsenes Salmiack, nebst Erörterung einiger vom
Hrn. BARON gemachten Einwürfe über das persi-
sche Saltz. Leipzig, in Ioh. Friedrich Gleditschens
Handlung. 1758. 8. pl. 5.*

h. e.

IOANNIS GEORGII MODELII experimenta
et iudicium super nativo sale ammoniaco,
accedit dilucidatio quarundam, a Cl. BARON
prolatarum, de sale persico obiectionum.

Praemittit Cl. Auctor in literis dedicatoriis, ad Cl.
MARGGRAFIUM datis, quaedam de praestan-
tia disquisitionis vegetabilium per triturationem con-
tinuatam, qua methodo usus est ad praeparanda sua
sic dicta salia Cl. GARAY, prae ea, quae coquendo
ac destillando ista corpora examinare docet. Quae
enim ignis ope educuntur ex vegetabilibus, tantum
non semper unius eiusdemque in cunctis videntur
esse indolis, et si quando differant, vix sensu percipi
aut ad amissum determinari potest hocce discrimen.
Quin imo interdum fit, ut hacce coctione destruan-
tur potius, vel deteriora reddantur quaedam educta,
quod salium essentialium et opii exemplo docte satis
comprobat. His igitur commotus Cl. MODEL, quae
sibi disquirenda sumisit vegetabilia, ita examinavit,
ut vel eorum infusa aut sine, aut cum trituratione pa-
rata, explorando variis contrariis quicquid salini ipsis
iussit detegere, vel ope liquoris aetherici FROBENII,
spiritum rectorem cognoscere, vel et putrefactionis
auxilio singulares eorum proprietates perspicere
p. 1. queat. Brevis hisce disputatis ad salis ammoniaci
examen

examen accedit, quod quamvis dudum ut corpus salinum in aqua solubile et in igne volatile innotuerit, eiusque usus latissimus in pharmaceutica aequae ac docimastica chemia cognitus fuerit, magna tamen inter chemicos huc usque de origine eius fuit disceptatio. Cum enim illud sal medium ex alcali volatili et acido salis communis mixtum esse, experimentis luculenter iam demonstratum sit, utrumque verorum ingredientium vix in naturae regnis, ut purum, inueniatur, fieri non posse, ut sal illud a natura productum proflare queat, multi sibi persuadebant. Quae in contrarium a quibusdam prolata sunt, ea de causa, quod in vicinia vulcanorum naturalium verum sal ammoniacale inueniatur, et ideo vim ignis ad eius productionem requiri certum esse, vix verosimilia Cl. Auctori videntur, cum corpora, quae alcali volatile praebent, aequae diuersa in suae mixtionis proportionem sint, ac ea, quae alcali fixo praeparando inseruiunt. Monet hinc, et exemplis contra Cl. POTTIVM demonstrat, regulas chemicas, hucusque interdum pro axiomatibus habitas, vix semper firmo talo niti, sed ulteriori perfectione indigere. Exemplum, quod ipse in suo corpore expertus est, adfert, ex quo probare annectitur, non summum ignis gradum, sed lenem tantum, longe tamen diuque continuatum, ad productionem salis nostri sufficere. Cum enim Noster, febre catarrhali maligna laborans, crisi sudorifera accedente ad manus sordibus purgandas, aquam tepidam, in qua alcali fixum solutum erat, adhiberet, subito ab odore alcali volatiliter ita afficiebatur, ut sensum usu priuaretur. Similem casum iam olim observatum in Commere. lit. Noric. descriptum adfert, et multa experientia varios alios eiusdem indolis in nosocomiis vidisse se asserit. Quae recensitae observationes nullum relinquunt dubium, odorem hunc volatilem salis ammoniaci, cuius acidum alcali fixo accedenti se iungebat,

- iungebat, alcalique volatile expellebat, in sudore praesentiam manifestasse. Nec iis certe hac de re orietur dubium, quibus cognitum est, sal illud urinae nativum a variis aevi nostri celeberrimis chemicis descriptum, quod varias ammoniacalis salis proprietates possidere Noster commonstrat. Sal vero, quod
- p. 17. nunc examini subiicit, in magna satis copia apportatur e regionibus, quas Calmucae incolunt, in Sibiriam. In rupibus crescere dicitur, quod et ipsi adhaerentes interdum saxae particulae vel argilla bolariisue terra probare videtur, quibus in opposita superficie, rariori tamen exemplo, sulphur accretum inuenitur. Figurae est indeterminatae, ita ut vix duas reperiās glebas, similem figuram ostendentes, nec in crystallos cogitur, sed friabilem massam, sali gemmae puluerulento analogam, constituit: in aqua plenarie soluitur. Nascendi eius modum aliis relinquit determinandum, sufficit ipsi pro vero sale nativo illud esse habendum. Nec experientias fusius enumerat, quas cum ipso sale per varia contraria corpora instituit, sed eas tantum, quae extra dubitationis aleam ponere videntur salis huius veram ammoniacalem naturam. Vncias duas salis unciis duabus cinerum clauellatorum subtilissime pulverisatorum mixtas spiritu quodam lenissimo irrorabat, et in balneo arenae destillabat. Prodiit sub primo caloris gradu siccum album volatile alcalinum sal cum paucis guttulis spiritus et tandem phlegma, quod sal dictum soluebat. Residuum elixiatum crystallos longas prismaticas, nitro antimoniato similes, ostendebat, quae cum oleo vitrioli satis diluto dabant spiritum salis purum.
- Quod idem eveniebat cum sale tartari, calce viva, cui ultimae, si simul sulphur admiscebatur, productum tincturae sulphuris volatili BEGVINI ex affe simile deprehendebatur. Cum acido vitrioli destillationis ope exploratum, acidum salis communis largieba-
- p. 22.

largiebatur, cuius residuum, exceptis paucissimis floribus, vitrescebat; cum acido nitri combinatum aquam regiam constituēbat.

His expositis, num hocce sal sublimari possit, percontatus est, quod omnino experimentis institutis probat, cum in densas placentas per sublimationem cogatur, simulque adfert varia argumenta, quae determinant, venale sal ammoniacum per sublimationem, non autem per inspissationem in formas suas redigi.

In aqua solutum, et artis lege, vel leni tantum, vel summo ignis gradu ad crySTALLISATIONEM adaptatum, non nisi paucas tenues longas crySTALLOS largiebatur, quae florum salis ammoniaci similitudinem referebant. Inspissatio placentas formabat, ab iis per sublimationem paratis valde diuersas. Quae igitur omnia cum salis ammoniaci indolem satis abunde declarent, non dubitat Cl. Auctor, salem istum, quem explorauit dicto modo, verum esse salem ammoniacum natium, illumque, qui vulgo venditur, sublimatione parari.

Quae a D. HIRSCHINGIO in collectionibus franconicis de sale ammoniaco ope vitrioli ex ungulis, cornubus, et ossibus extracto proponuntur, probantur a Nostro ac confirmantur.

Addit sub finem quasdam dilucidationes obiectionum a Cl. BAKON contra suum de sale persico institutum examen, quibus dilucide commonstrat istum celeberrimum ac magnum virum in essentialibus, ut aiunt, a suis prolatis assertis neutiquam dissentire: et ad ea, quae contra eum monuit, doctē ac solide respondet.

V.

Quaestio medica: An ut sensibilitas sic irritabilitas a nervis? Praeside M. CAROLO GEILLE DE SAINT LEGER, Doctore Medico, proponebat Parisiis LUDOVICVS MARIA GIRARD DE VILLARS, Doctor Medicus Monspelienſis. 1757. 4. pl. I.

Experimenta, quae Cl. Auctor instituit, tum sensibilitatem, tum irritabilitatem plurium partium probant. Tendines enim, aponeuroses, ligamenta, glandulae HAVERSII, periosteum, pericranium, pleura et peritoneum, secundum Cl. Auctoris observationes, sensibilia sunt. In pulmonibus vero, hepate, renibus et liene sensibilitas quidem, sed parua deprehenditur eademque pluries in arteriis, rarius in venis apparet. De tunicae arachnoideae et piaematrix sensibilitate certi quid vix statuitur. Cerebrum nullum sensibilitatis signum conspicuum, exquisitissimum vero medulla oblongata et spinalis, porro dura mater, nervi omnes, cutis, ventriculus, intestina, vesica urinaria, uterus, urethra et muscoli produnt. Cordis sensibilitas ob agitationes et mortis periculum non definienda quidem, ast ob analogiam, quam habet cum musculis, assumenda est, evidenti contra sensibilitate donatur diaphragma. Quod ad irritabilitatem pertinet, caute hic experimenta instituenda et irritabilitatem nativam simplici quidem mechanica irritatione, nec aequè chemica designari, Noster monet, nervisque irritatis, ad musculum abeuntibus, hunc contrahi atque cor, diaphragma, ventriculum, intestina, vesicam urinariam atque uterum irritata se contrahere perhibet. Duram vero matrem, cerebrum, cerebellum, medullam oblongatam et spinalem, nervos, pulmones, viscera abdominis non musculosa, tendines, aponeuroses, ligamenta,

gamenta, periosteum, pericranium, glandulas et ureteres irritata euidenti contractione non donari, dicit. Ex his itaque plerasque animalium partes sensibiles esse, certos vero sensibilitatis gradus definiri vix posse, atque motum et sensibilitatem infantibus neruorum copiae non esse semper proportionales, colligitur. Cum vero in parte irritata sensibilitatis signa frequentius oriantur, quam contractio, neruisque irritatis, sequatur partium contractio, vel demum illis ligatis motus et sensus pereant, affirmatur proinde, quod sensibilitas pariter ac irritabilitas a neruis dependeat.

VI.

Essai sur les Alimens pour servir de Commentaire aux Livres Diététiques d'Hippocrate. Par Mr. LORRY. Tome Premier. A Paris de l'imprimerie de Vincent. MDCCLVII. 12. mai. pl. 19¹.

et

Essai sur l'Usage des Alimens etc. Tome Second. A Paris, MDCCLVII. 12 mai. pl. 19.

i. e.

Tentamen super alimentis, instar commentarii in libros diateticos Hippocratis. Auctore Cl. LORRY. Tomus I. Parisiis, 1757. etc.

et

Tentamen super usu alimentorum etc. Parisiis, 1757. etc.

Alimentum omne id dicitur, quod corpus animale p. i. sustentat, partes amissas restaurat, vel et in incremento constitutum corpus auget. Ergo particulae nutritiae naturam animalem habeant, necesse est. Cum autem materies alimenti a corpore animali dif-

ferat, requiritur omnino, ut in naturam animale[m] transmutetur. Omne igitur corpus, quod augmentum capit, necessario proprietatem possidet, materiem ita mutandi, ut in propriam naturam conuertatur.

Corpora vegetabilia et animalia analogiam inter se alunt. Nam ex iisdem principiis constant, modo attendatur, gradus seu modos mutationis diuerfos esse. Atque vegetabilia quidem materie, quae in omnibus plantis eadem est, simplici magis magisque elementari nutriuntur, neque vero animalia. Haec enim vegetabilibus sustentantur, ideoque materies, quae illa nutrit, mutata iam est, et prout vegetabile esse solet, varie mutata esse deprehenditur. Cum vero multa animalia, genere omnino diuersa, una tamen eademque plantarum specie uiuant, aliaque contra multiplici vegetabilium genere vescantur, omnia proinde alimenta unam eandemque substantiam nutrientem continere, sequitur. Vocatur haec substantia chylosa et lymphatica, quae humores nostros constituit. Ex ea in corpore generatur lympham mucilaginosa, quae sensim attenuata omnia vasa corporis penetrat, et quamlibet partem corporis nutrit seu in statu seruat. Verum materiae nutritiae mutatio in corpore tum a facilitate plus minus maiori, quam habet ipsa materies, tum ab ipso corpore, quod mutat et assimilatur, dependet. Haecce tamen facilitas mutandi in omnibus eadem non est, sed valde variat, imo ipsa quoque corpora maxime in mutando variant. Cum itaque alimentorum mutatio in corporibus animalium et ab alimentis et ab illis ipsis dependeat, cuncta hinc, ut clarius intelligantur, quatuor exponuntur partibus. Prima materiem nutritiam in genere considerat; secunda alimenta in corpore perpendit; tertia eadem in diuersis corporibus disquirat, atque has tres partes primus tomus continet. Quarta denique pars comparisonem alimen-

alimentorum cum diuersis corporibus instituit. Cum autem hoc argumentum latius exponendum sit, cuncta ea propter seorsim pertractanda a prioribus coniunguntur et alteri tomo committuntur.

Primae partis caput primum de essentia et proprietatibus essentialibus materiae nutritiae agit. Huius materiae character est, ut in substantiam animalem mutari possit. Mutatio autem diuersa est, hincque tres in primis constituuntur gradus. Primo quaedam in corpore mutantur et statim applicantur; deinde non nulla aliqua mutatione opus habent, quae facta animalis naturam acquirunt; tandem non nulla magna attenuatione opus habent, ut nutrant. Ex his itaque ea tantum corpora, quae mutata iam sunt, quaeque ulterius in corpore mutari et a natura animali superari possunt, ad nutritionem apta esse, colligitur. Omne enim, quod naturam animalem superat, hoc est, quod non mutatur, sed mutat, id alimentum non dicitur. Mutatio ista in eo consistit, ut omne id, quod sponte in principia resoluatur, in naturam animalem transeat. Singularis autem aut proprius materiae nutritiae character assumitur, si materies lenem lubricitatem in se foueat, nec non in aqua solui et mutari possit. Cum autem id in mucilagine reperiatur, haec proinde materiem sistit nutritiam. Quicquid itaque hanc possidet, id alimentum dici potest.

Caput secundum differentias essentielles materiae nutritiae pertractat. Differentiae hae in diuerso gradu alterationis consistunt; haec autem in maiori minorive gradu attenuationis versatur. Differt etiam ista materies, prout mucilago perfecta vel imperfecta deprehenditur. Perfecta est, ubi nullum principium eminet; imperfecta, ubi particulae peregrinae immixtae sunt, ita tamen, ut praeparationem in corpore animali facta, perfecta demum exurgat materies.

ries. Differentiae praeterea in corporibus animalium quaerendae sunt. Itaque notetur, materiem magis attenuatam, quam animal, quod ea nutriri debet, ad nutriendum aptam non esse, contra, quod densior eadem sit, eo magis, si concoquatur, nutrimentum praebere posse. Ergo diuersitas mucilaginis plus minus attenuatae, et diuersitas insuper corporum animalium respectu attenuationis, mutuas materiae nutritiae constituunt differentias.

P. 48. Caput tertium naturales, quas materies nutritia patitur, mutationes considerat. Materiem hanc mucilaginem inspidam esse, superius dictum fuit, eam vero ex principio terrestri, salino et oleoso, aqua plus minus mixtis constare, iam nunc ostenditur. Haec, si mucilaginem constituere debeant, ita inter se inuicem iuncta esse oportet, ut nullum alterum superet. Antequam vero principia haec misceantur, varias mutationes subeunt, quae in vegetabilibus incipiunt. Quo iunior planta est, eo plus abundat aqua et terra, quod sapor probat; dum autem magis magisque adolefcit, salinum se prodit principium, quod in aciditate consistit. Quando demum crescere desinunt, oleosum principium, quod odor prodit, se offert, atque hoc summus est motus spontanei effectus. Si enim aqua, terra et sal cum phlogisto miscentur, oleum exsurgit. Quando nunc omnia haec perfecte miscentur, ita, ut nullum alterum superet, tunc mucilago animaduertitur. Causa mixtionis est calor et aqua, utpote quibus motus excitatur, qui ista principia misceat. Quo magis aqua abundat, eo tenuior est mucilago, quoue autem parciior illa, eo densior haec apparet, sed quo densior mucilago est, eo plus aeris recondit: Tandem quo magis sapor in vegetabili est, eo imperfectior iudicatur mucilago; atque sapor quidem acidus salini, amarus vero oleosi principii abundantiam manifestat. At vero aer, qui in mucilagine haeret, ultimae

mae mutationis causa putatur. Quando nunc mucilago in animale corpus peruenit, mutatio demum exoritur, et mucilago magis attenuata redditur. Cumque motus insimul adsit, partes ea propter a se inuicem disiunguntur inque alium statum mutantur, inter quas salinae facillime degenerant; unde fit, ut motu spontaneo istae extricentur, attenuentur et sub alcalini volatilis forma appareant.

Caput quartum mutationes recenset, quas ars in p. 78. materie nutritia profert. Prima mutatio mucilaginis, quae ante excitatur, est fermentatio. Haec non nisi motus spontanei continuatio dicitur et est partium heterogenearum disiunctio, et homogenearum combinatio. Cum autem mucilago ex partibus heterogeneis constet, harum autem perfecta mixtio materiem nutritiam constituat, mucilago proinde maximam partem nutriendi facultatem per fermentationem amittit. In omnibus tamen minime haec facultas destruitur, siquidem non nulla fermentata sunt, quae et nutriunt, ut vinum. Quodsi vero plenaria partium disiunctio fiat, ut in aceti productione animaduertitur, tota demum nutriendi facultas aufertur. Mutatio porro in mucilagine per aliorum corporum additionem producitur. Ad haec referuntur aqua, oleum et sales, inter quos acidi propensionem mucilaginis in statum alcaliscentem hincque attenuationem impediunt; alcalini contra mucilaginem ita attenuant, ut coagulari unquam nequeat. Ad corpora, quae adduntur, referuntur etiam saporibus vegetabiles acscentes, qui mucilaginem attenuant et eo disponunt, ut facilius assimilari possit. Tertia tandem mutatio per ignem inducitur. Sed effectus, qui inde resultant, pro vario ignis gradu varii sunt, inter quos tamen ultimus semper ad partium disiunctionem tendit. Ita enim omnes mucilagines in aqua ebulliente attenuantur. Licet autem animalium mucilagines in aqua ebulliente primo

D 4 coagulan-

coagulantur, gradu tamen caloris protracto, coagulatione iterum cessat. Lenis praeterea sicci caloris gradus partes etiam disiungit, magnus autem eas plenarie separat et immutat.

p. 106. Caput quintum de corporibus peregrinis, quae cum materie nutritia mixta esse possunt, deque diuersis, quae inde proueniunt, combinationibus agit. In omni corpore tum vegetabili tum animali reperitur mucilago, quae vero plus minus pura est. At tamen non nisi arte mucilago obtinetur perfecta. Differt enim ea, prout partes sunt, quae cum ea miscentur. Ita in non nullis partes acres admiscuntur, inde vis medicamentosa, aut si corpus destruitur, venenata ab illis dependet. Harum particularum, in diuersis corporibus tam diuersimode mixtarum, causa in corporum organisatione et vasorum in primis structura quaerenda est. Causas autem, cur peregrinae hae particulae cum mucilagine misceantur, aut hanc in principia ista mutent, solis calor, tempestatum vicissitudines et climatis varietas sistunt. Sed quatenam partes sunt in humoribus animalium et succis vegetabilium, quae nutriunt et quae non nutriunt? Materiae nutritiae character primarius est, ut sit in aqua solubilis, inque ea simul mutabilis. Quod si nunc partes mucilaginis attenuatae iam sunt, eae nutrire nequeunt. Ergo requiritur, ut materies minus attenuata sit, quam corpus, quod ista nutrirı debeat. At, partes, quae non nutriunt, sunt aqua, terra, oleum et sal. Licet enim hae partes in mucilagine mixtae reperiuntur, eae tamen, si una vel altera abundat, non nutriunt. Hinc omne corpus maturum, si uno vel altero dictorum principiorum abundat, non nutrit. Sed, accidit saepe, ut, si quando maturatio facta est, quaedam quasi degenerent; quare etiam ad ea attendendum est. Si enim in non nullis aqua diffatur, oritur resina, quae putredini ideoque mutationi resistit, hinc non nutrit;
si in

si in salem aut olea abeunt, talia quoque non nutriunt, quia in corpore animali immutari nequeunt. Ergo particularum perfecta unio, ita, ut insipidae in aqua solubiles et mutabiles sint, materiem nutritionem constituunt.

Pars secunda alimenta in corpore animali consi- p. 137.
derat, atque caput quidem primum de nutritione seu mutatione alimentorum in corpore animali agit. Alimenta, quae in corpus introducta sunt, musculorum, caloris et affluentium humorum ope attenuantur, inque chylum, cum emulsionibus vegetabilium conuenientem, mutantur. Hic, chylus nimirum, nihil nisi partium mucilaginosarum, quae in alimentis continentur et per copiosum fluidum separantur, extractus liquor est, et ex iis tantum elicitur, quae eiusmodi naturae sunt; hinc ea, quae plus talis materiae fouent, pauciora excrementa relinquere, et magis nutrire, colligitur.

Caput secundum de assimilatione in statu natura- p. 161.
li, sano, agit. Alimenta si mutari inque naturam animale transire debent, requirunt, ut coctio in primis viis, sanguificatio tandemque se et excretio humorum optime se habeant. Signa ergo status huius sani ut pernoscantur, necesse est. Corpus robustum, sobrium, quod functiones alacriter, facile et constanter perficit, signa dat generalia. Specialia in viis primis aliisque quaerenda sunt. Appetitus igitur bonus, iusto tempore accedens, ventriculus, absque incommodo digerens, et faecum laeuum, consistentium, inodorarum, stato tempore, depositio coctionem primam bene peractam manifestant. Alteram coctionem seu sanguificationem bene procedere, ex eo cognoscitur, si quando homo de nulla infirmitate queritur, omni momento agilis est et iusto tempore somno reficitur. Secretionem tandem bene peractam humorum status bonus declarat, hunc

vero indicat perspiratio et urina. Si enim illa bene succedit, et urina decem horis a pastu bene colorata, aurantia, pellucida, non adeo odora, sedimento leui aequali pauco cum facilitate emissâ deprehenditur, status secretionis bonus iudicandus est.

p. 183. Caput tertium regulas generales tradit, ad quas, quo assimilatio in statu naturali seruetur, obstringere quivis se debet. Regulae generales sequentes sunt: 1) Si vires assimilantes augentur, necesse omnino est, ut resistentiae, quae ab illis superari debent, augeantur. 2) Contra si vires istae diminuuntur, necessario resistentiae imminuendae sunt. 3) Rursus, si resistentiae augentur, vires augendae sunt, siquae illae diminuuntur, hae etiam minui debent. Motus itaque et somni ratio recte ubique habita media, regulas has exercendi, suppeditant, atque somnus quidem non nimius itidemque motus moderatus, tempore in primis matutino, optime huic rei propiciunt.

p. 209. Caput quartum de nimia quantitate alimentorum, in corpus introducta, deque huius incommodis hisue medendi methodo agit. Hic tres gradus constituuntur: Primus est, quando ab alimentis nimium assumptis resistentias sentimus, ita tamen, ut, nisi crebro id fiat, facile a natura superentur. Secundus est, quando natura a pondere, quo obruitur, absque motu extraordinario se liberare nequit. Tertius tandem est, quando natura pondere opprimitur et, nisi ars succurrat, succumbit. Quod ad primum gradum spectat, ubi quantitas semel tantum inducta aliqua incommoda profert a natura facile superanda, praeter ventriculi pondus, quod sentitur, nihil nisi chyli elaborati copia in vias secundas transfertur, tuncque ad tempus quasi oritur plethora, quae autem, transpiratione aucta, superatur. Quando vero plus quam semel quantitate peccatur, maiora statim incommoda sentiuntur, et natura motibus extra-

ordina-

ordinariis opus habet, si quando incommodis istis liberari debet. Mala fere eadem, quae in priori, sed peiora sunt: Pondus ventriculi diutius sentitur, circulatio magis turbatur, propensio in somnum fere continua, reiectio ciborum absque motu vehementi atque singultus oritur. Symptomata circulationis turbatae sunt horror, pandiculatio, oscitatio, paulo post calor et ariditas. Praeter haec et tormina et alui deiectio accedunt, tandem asthma et, citra manifestam causam, a somno sudor. Quando tunc vires fortius resistunt, euacuationes magis auctae euadunt, quaeque ideo in hoc gradu magis quam in illo sensibiles sunt. Quodsi denique ventriculus ultra modum distenditur, actio huius cessat, respiratio difficillima fit, magnum pondus ventriculi sentitur, ineptitudo ad agendum, facies rubra et affectus comatosi accedunt. At raro ultra modum distenditur ventriculus, crebrius contra accidit, ut plus ingeratur, quam digeri potest. Euenit hoc in conualescentibus ac infantibus. In prioribus cephalalgia insignis et febris saepe magna, in posterioribus respiratio difficilis, fere suffocatiua et motus conuulsui deprehenduntur, quae mala autem cessant, quam primum vomitus vel materiae semicoctae deiectione per aluum accedit. Et si quoque euacuationes istae succedunt, in adultioribus tamen fomes corruptionis inque infantibus viscida in primis pituita remanet. Sed ex his varia mala. Primo namque circulatio turbatur, quare pulsus inaequales et febris lentescens; viscera dein in primis pulmones chylo, non subacto, infarciuntur, inde saepe suffocatio; in capite tandem somnus lethargicus et apoplexia serosa. Atque haec cuncta a viscido collecto dependent. Methodus his malis medendi, in abstinentia et quiete, subiuncto motu moderato sensim aucto, consistit. In gradu secundo motus in primis matutinus in primo autem motus paululum auctus suadetur.

Caput

p. 236. Caput quintum de quantitate alimentorum imminuta deque motibus inde pendentibus agit. Hic considerandum est, mala, prout gradus abstinentiae se habent, variare. Primus est relatiuus, quando nimirum stato tempore, ubi quis prandere solet, non prandet. Quodsi vero diu quis impransus manet, maior gradus habetur et mala maiora fiunt. In priori subita statim impotentia, tremor et animi defectus est, quae autem cessant, quam primum cibis assumitur. In posteriori acrimonia putrida et summa debilitas oritur; tunc autem sensim sensimque corpus cibus implendum est. Interdum vero acrimonia ista ita augetur, ut horrenda saepe mala et mors accedant.

p. 252. Caput sextum de alimentis agit, quae praeter virtutem nutriendi, etiam proprietatem, nouas quasdam mutationes in corpore animali producendi possident. Cum alimenti character primarius sit, ut id insipidum existat; signum ea propter est, alimentum, si plus minus sapidum reperitur, particulas peregrinas admixtas habere. Harum sunt, quae in primas vias, aliae, quae in sanguinem et humores, aliaeque tandem, quae in nervos agunt. Quicquid itaque saporem et odorem in alimentis habet, id medicamentosum est. Alimentum vero medicamentosum ab ipso medicamento distinguas: In illo enim non, ut in hoc est, particulae medicamentosae sed alimentares eminent. Sed quaenam igitur alimenta conducunt? Id in genere pronunciari non potest, sed ad idiosyncrasiam, tempus aliasque circumstantias attendendum est. Nam, quod robusto alimentum, id debili saepe medicamentum est.

p. 267. Tertia pars materiem alimentorum in diuersis naturae corporibus considerat. Hanc, scilicet materiem, vegetabilia et animalia suppeditant, inde caput primum de differentiis generalibus materiae nutritiae

tritiae in plantis agit. Differentiae hae primo a varietate climatum dependent. Ita enim, ubi vel frigida vel calida, vel calida cum humiditate coniuncta, temperies est, mucilago etiam vel attenuata vel sicca apprehenditur. Dein etiam in regionibus temperatis pro temporum vicissitudine mucilaginis plantarum diuersitas est. Ita v. g. verno tempore pauca in plantis mucilago, eaque magis attenuata reperitur.

Caput secundum de differentiis partium vegetabilium specialibus, quatenus ad nutriendum plus minus aptae sunt, agit. Hic minime de materie nutritia, sed de alimentis, quae vulgo sub hoc nomine veniunt, sermo est. Disquiritur itaque, quae partes vegetabilium particulas peregrinas pauciores, plures contra nutritias habeant; ex quibus materies ista facilius extrahatur; inque quibus demum eadem simplicior magisque animali naturae conformis sit. Radices materiem nutritiam crassiorem, atque caules et folia, quae inter plantas alimentares olera audiunt, eandem fere ut illae largiuntur. Ast notandum hic tempus est, quo ad nutriendum apta veniant. Id, non nisi aetate tenerima fit; in adulta enim prorsus non alunt. In his materies nutritia imperfecta est, cum partes nondum unitae sint et terra et aqua abundant. Flores mucilaginem valde paucam, contra vero plures partes peregrinas actiuas et fere medicamentosas continent, hinc ad alimenta referri nequeunt. Fructus, sub quo nomine horaei, arborum in primis ueniunt, mucilaginem valde attenuatam et saponaceam habent, ita tamen, ut in non nullis aqua, in aliis terra praeualeat. Proprie isti fructus ad alimenta non pertinent, sed ad medicamenta, et magis ad anni tempus et climata a natura coordinati esse videntur. Ast semina praecipuum nutrimentum suppeditant. Horum non nulla plus minus in aqua soluuntur, cumque ea fermentant. Alia vero, in aqua non soluenda, in ea macerata putrescunt, haec
que

que cum aqua trita emulsionem exhibent, quae materiem nutritiam continet. Emulsiones de reliquo plus minus nutriunt, omnis tamen emulsionis nutritis character in eo positus est, ut dulcis gustu reperiatur. Aliam denique speciem seminum, ad nutritionem animalis destinatorum, constituunt cerealia et legumina, quae ultima crassiores partes continent, crassioremque hinc mucilaginem nec adeo attenuatam possident; quare ea coctu difficiliora sunt. Illa vero, cerealia nimirum, mucilaginem perfectissimam continent, eaque, ut HIPPOCRATES dicit, *alimentum et re et nomine, alimentum maximum in minima mole sistunt*. Cum autem semina haec, nondum praeparata, difficiliter digerantur, colligendum inde est, semina haec ad maxime nutrientia pertinere. Ast causa difficilioris eiusmodi digestionis in nimia aquae absorptione posita est; hinc aqua tantum macerata et praeparata bene tandem digeruntur inque nutrimentum abeunt.

- p. 327. Caput tertium de praeparationibus generalibus et specialibus agit, quas materiae nutritiae e vegetabilibus extractae ferre possunt. Praeparationum classes duae constituuntur: Altera est, ubi mucilago in statu naturali servatur; altera autem, ubi eadem mutatur et novam formam induit. Ad priorem referuntur fructuum saponaceorum per calorem solis aut ignem exsiccatio, cumque aqua eorundem posthac decoctio, tandem succorum vegetabilium, gummosorum et mucilagineorum absque aqua extractio, ut saccharum, mel etc., sed praeter mucilaginem et multas partes peregrinas in talibus contineri, notandum est. Ad posteriorem classem referuntur praeparationes per fermentationem, quippe qua et potus et victus nutrientes obtinentur. Verum, quo magis fermentatio rite procedit, eo magis productum digeri et nutrire potest. Ista enim in omnibus, quae mucilaginem continent, attenuationem huius
et

et praeparationem efficit. Differt tamen inde ortum alimentum; alia enim subito nutriunt, ut vinum, alia constantem nutritionem praestant, ut panis, qui vero pro puritatis diuersitate etiam in digestionem variare solet. Reliquae praeparationes, quas gustus et voluptas excogitauit magis medicae quam vere alimentares dici possunt.

Caput quartum materiem nutritiam ex animali-p. 351.
bus extractam, eiusdemque differentias generales perpendit. Nutrimentum, quod animalia suppeditant, eadem principia possidet, quae vegetabilia. Differt tamen ab eorum mucilagine, animalium mucilago. Magis enim in his, quam in illis, ea attenuata est, magis etiam oleosa minusque terrestris. Eodem porro minus in aqua intumescit, tandem partes mucilaginis animalis multo magis aequaliter mixtae sunt, quam in vegetabilibus. Omnes hae mutationes a motu, quem in animalium organis patitur mucilago, dependent. Verum motus iste, in variis animalibus varius est, quare etiam differentia mucilaginis in ipsis animalibus suboritur. Dependent autem differentiae in primis ab aetate, sexu, viuendi modo, corporis exercitio locique varietate. Ita enim alia animalia mucilaginem crassioremin minusque attenuatam, alia contra attenuatam fouent, hinc multiplex omnino nutritionis eo pendens diuersitas oritur.

Caput quintum differentias speciales alimento-p. 378.
rum, ab animalibus desumptorum, exhibet. Hic ad animalia quadrupeda, volatilia et aquatica in primis respiciendum est. Inter quadrupeda discrimen faciunt cicurata et fera. Illa partes teneriores et mucilaginem, ad indolem humanam propius accedentem, continent et magis nutriunt. Haec, fera nimirum, deliciis tantum hominum fauent, eorumque mucilago multum ab hominum mucilagine distat. Volatilia carnes siccioremin, non adeo nutrientes, sed facile digerent-

digerendas habent, ita tamen, ut avium domesticarum carnes humidiores sint quam sylvestrium. Ast et inter has quoque magnum discrimen est, utrum nempe vegetabilibus an aliis animalibus vescantur. Quae enim alia animalia et putridas in primis carnes deuorant, eae in nutrimentum adhiberi prorsus nequeunt, quia mucilago earum hominum mucilagine multo tenuior est. Pisces mucilaginem ut plurimum valde attenuatam habent et caro eorum facile digeritur. Inter pisces, quorum caro mollis facileque digerenda est, pertinent hic in primis littorales et saxatiles; ad eos vero, qui duram carnem habent et multa excrementa in corpore relinquunt, referantur omnes, qui in mari magnisque fluminibus degunt.

p. 397. Quod ad ipsas animalium partes, seu alimenta, in specie pertinet, eae duplices sunt; solidae nimirum et fluidae. Illae, quatenus solidae sunt, non nutriunt, sed quatenus fluida in se recondunt; hinc plus minus alimenti praebent, prout fluidi copia se habet. Inter fluida, seu alimenta considerata primum locum occupat lac, quippe quod chyli naturae accedit et mucilaginem nutrientem magna copia continet. Differt tamen lac, prout animal est. Ita enim alia crassum, alia magis tenue lac habent. Prius coctu difficile est, posterius vero facile concoquitur. Differt de reliquo lac pro vario anni tempore. Cum enim istud multum de vegetabilium natura participet, diuersum proinde enascitur alimentum. Differt denique lac, prout vegetabilia sunt, quibus animal vescitur.

p. 411. Ad fluida etiam refertur ouum, albumen nimirum et vitellus. Illud totum mucilago est, et alimentum valens praebet, quod attenuationem magnam pati potest. Vitellus vero partes quidem nutritias continet, sed oleo abundat et magis saponem oleosum quam verum nutrimentum largitur.

Butyrum,

Butyrum, quod lactis pars est, aliquas quidem p. 414. mucilaginis partes continet, sed magis oleosum est, hinc non nutrit. Caseus vero, qui etiam lactis pars est, copiosam mucilaginem insimulque multas partes terrestres habet. Quo magis iste durus obtinetur, eo magis alimentum praebet, sed eo magis quoque coctu difficilis est; contra quo mollior deprehenditur, eo magis digeritur, sed eo minus nutrit.

Quod ad sanguinem attinet, iste quidem multas p. 417. partes nutritias, sed attenuatas continet. Cum vero, secundum Cl. Auctoris sententiam, id tantum huic vel illi animali alimentum sit, quod humoribus animalis, quod nutrirī debet, minus attenuatum deprehenditur; facile hinc intelligitur, cur sanguis homini alimentum esse nequeat. Ex his etiam facile colligendum est, quid de reliquis humoribus statuendum sit. Hi enim, vel, quia multum attenuati sunt, alimenta esse nequeunt, vel, quia aliqua pars, ut in bile oleum, abundat, ob hanc causam alimenta esse non possunt.

Caput sextum de mixtione animalium inter se in p. 421. uicem, deque alimentis, ex animalibus et vegetabilibus inter se inuicem mixtis, agit. Hic ostenditur, quomodo alimenta praeparari debeant, ut magis salutaria aut facilius digerenda euadant. Omnes praeparationes vel in conseruatione vel mutatione in statum meliorem consistant. Quod ad conseruationem spectat, alimenta, ex regno animali petita, vel partibus non nullis peregrinis additis, vel propriis quibusdam subtractis conseruantur. Ita carnes leni igne vel sole exsiccant, aut sale quodam condiunt; vel et fumo indurant et a putredine conseruant. Verum, ita praeparatae carnes vel coctu difficiles sunt, vel ab additis acrimoniam aliquam concipiunt, hancque secum in corpus introducunt. Quod ad mutationem in statum meliorem pertinet, omnis res in eo versatur, ut vel in aqua decoquantur vel assentur.

Prior praeparatio ad dietam humidam pertinet et alimenta, facile digerenda, largitur. Posterior vero ad dietam siccam numeratur, et alimenta, plurimum mucilaginis continentia, exhibet. De conditis demum, quae ad corrigenda animalia addunt, notandum, salem communem principatum tenere, omnibus praeferendum. Reliqua enim palato fauentia magis medicamentosa quam vere diaetetica aestimantur.

p. I. Pars quarta, quae unice alterum tomum constituit, primo de differentiis hominum agit. Earum fontes sunt, regionum et vitae generis diuersitas. Ita alio corpore Lapponius, alio Afer; rursus alio rusticus, alio miles, alio demum, qui studiis dediti sunt, gaudent. Quod ad ipsa corpora in qualibet regione spectat, duplex ubique in genere differentia statuitur; alia essentialis, alia accidentalis. Illa sexum et aetatem respicit, haec in corporis colore, forma etc. consistit. Ast mechanismus et organisatio in omnibus una eademque est. Omnium enim corpus ex solidis et fluidis constat, quorum mutatio ab illis dependet. Pro varia igitur solidorum constitutione, corpora etiam variant. Hinc fibrarum differentiae notandae sunt, quae vel in maiori minorue tensione, dein in sensibilitate et mobilitate, tandem vel in debilitate vel in laxitate vel in firmitate consistunt. Prout autem fibrarum tensio plus minus augetur, corporis etiam robur varium esse solet. Solidorum itaque status diuersus omnis, quae inter homines esse solet, varietatis fons est. At vero, eadem hae differentiae, diuersitatis humorum originem sistunt. Horum enim formatio ab illis dependet; interim tamen humores etiam absque solidorum ratione habitas differentias constituunt, si ad acrimonias, quas suscipiunt, attendamus. Nam licet formatio a solidis dependeat, aliae tamen causae, ut euacuationes plus

plus minus maiores, varietas exercitii etc. sunt, quae inter ipsos humores apud singulos differentias constituunt. Ita varius humorum status oritur, prout solidorum actio vel viuida et continuata cumque calore insigni coniuncta est, vel inertia in iisdem deprehenditur. In priori casu humores attenuantur, sales et olea exaltantur, et acrimonia sic dicta biliosa oritur. In posteriori autem nulla fit attenuatio, sed pituita colligitur, quae tandem acrimoniam concipit et atram bilem sistit. Acrimonia, quae non a solidis dependet, vel in materie excrementitia resorpta, vel in particulis quaerenda est, quae, oeconomia animalis turbata, alimentorum usu minus conuenienti euoluuntur.

His praemissis capite primo de differentia regimi- p. 90. nis secundum diuersa temperamenta agitur. Horum diuersitas non nisi a diuersa principiorum fluidi mixtione seu combinatione dependet. In omnibus enim eadem principia, sed numero et combinatione diuersa sunt. Fontes autem, de quibus differentiae istae manant, sunt digestio in primis viis varia, dein circulationis humorum et vitae actiones variae, varia tandem fibrarum, excretiones et euacuationes dirigentium mobilitas. Pro varietate itaque harum rerum varia solidorum constitutio variaque fluidorum mixtio oritur et, prout haec vel illa se habet, ita varia temperamenta, sanguineum, cholericum et pituitosum gignuntur. Melancholicum vero ut plurimum status morborum ideam et intemperiem potius quam verum temperamentum sistit. Distinguendum tamen inter sic dictum temperamentum melancholicum, quod functiones aliqua cum alacritate perficit, et melancholiam, quae verus status morbosus.

Temperamentorum horum quodlibet peculiare p. 114. regimen poscit; inde iis, qui sanguineo temperamento gaudent, sequentes regulae praescribuntur: Cum in his solida laxa et debilia sint, sanguisue co-

piofus in iisdem contineatur, omnia hinc mucilaginoſa non fermentata ob viſcidum non ſuperandum fugienda ſunt; contra, quae facile mutanda, ut fermentata et carnes animalium herbis paſtorum, tenuem mucilaginem continentem atque olera concedantur. Aromata vero omnesque cibi, his conditi, atque ea etiam, quae oleum multum in ſe recondunt, euitentur. Potus ſit vel aquoſus ſolus vel cum paſtillo vini auſteri mixtus: Reliqua ſpirituosa intermittantur. Corpus denique motu ſaepe exerceatur, quo fibrae firmiores euadant.

P. 124. Bilioſi valida viſcera digeſtionis, fortem vaſorum actionem, fibrarum ſenſibilitatem et mobilitatem notabilem caloremue magnum fouent, euacuationes inſignes patiuntur, inque valis humores, ad ſuſcipiendam acrimoniam et ad denſitatem pronos, gerunt. His ieiunia, piſcium omniumque carnum ferinarum eſus, olea et quicquid facile ad putredinem inclinat, interdican- tur, atque ſemper diæta carnoſa parca aeſtimetur. E contrario omnes mucilagineſ vegetabilium, etiam non fermentatorum, bonae, bona quoque legumina, boni demum fructus ſaponacei indicentur. Potus ſit ſemper aqua, inter fermentata cereuiſiae tenues, inter vina acidulum, tartarum continens; ſpirituofus de reliquo fere nullus.

P. 135. In pituitofiſ vis ventriculi et viſcerum digere- tium debilis, fibra laxa, hinc vaſa laxa et ſanguis, viſcida pituita abundans, deprehenditur. Itaque le- guminoſa, farinacea non fermentata nunquam, contra panis bene fermentatus et bis coctus, atque plai- tae, alcalino volatili principio ſcatentes, neque vero fructus ſaponacei concedantur. Caro animalium ad- ultorum bona aeſtimetur, parcius vero iuniorum et nunquam piſces et olea ingerantur. Potus ſit par- cus, non aquoſus ſed bene fermentatus, nunquam mere ſpirituofus et inter vina Burgundicum et ſimi- lia. Motus ſit moderatus ſed creber.

In melancholicis solida sicca fere rigida, hinc p. 144.
actio ventriculi et viscerum digerentium minus viui-
da, hinc sanguis crassus et terrestris, inde siccitas et
frigus. Quicquid itaque difficulter digerendum et
facile mutationem spontaneam subit, id euitandum
est. Quo circa omnia farinacea non fermentata et
leguminosa exulent. Conuenit panis bene ferment-
tatus, caro animalium, herbis pastorum, serum la-
ctis, vinum album leue, olera et fructus saponacei.
De regimine temperamentorum mixtorum nihil est,
quod addamus, cum facile ex haftenus dictis regulae
concinnari possint. Quod ad constitutionem cuius p. 159.
libet visceris in specie attinet, hic prae reliquis ven-
triculus in censum venit. Attendendum itaque est,
utrum iste fortis an debilis sit; inde etiam victus eo
coordinandus est. In genere tamen ventriculum
nunquam inter edendum ultra modum distendendum
esse, notetur.

Caput secundum regulas regiminis in aetate di- p. 166.
uersa diuersisque vitae periodis necessarias tradit.
Foeminae corpus debilius laxiusque viris habent,
quare etiam ventriculus illis debiliior est. Itaque
omne id vitandum, quod difficulter digeritur. Gra-
uidae parcius sed saepius alimenta facile digerenda
sumant atque, quantum possunt, aromatica et salina
vitant.

Infantis, recens nati, victus sit lac maternum, p. 169.
seu si nutrix necessaria est, talis eligatur, quae plura
cum matre communia habet. Lac autem animali-
um aliusque tunc temporis victus reiiciatur. Quan-
titate victus pro tenello motus determinat. Ita-
que ii, qui linteis inuoluuntur parcius nutriantur
quam, quorum membra libera moueri possunt. La-
cte ultra annum nec alio cibo nutriantur, dein ali-
menta alia non nisi a nutrice, nunquam autem a ve-
tulis masticata, porrigantur. Reiiciatur omnis cibus,
ex farina cum aqua et lacte per coctionem paratus,
cuius

cuius potius loco panis bene fermentatus cum melle concedatur. Infantes, qui ipsi masticare possunt, atque motu membra exercent, solidiora alimenta sumant, inter quae tamen semper ea eligantur, quae facillime digeruntur. Ast pro incrementi corporisue exercitati ratione alimenta exhibeantur atque ova, mucilagines tenues, bene fermentata, ut panis, panatellae fructusque dulces istis pro victu sint, caro autem animalium cicuratorum parcissime, nunquam tamen ferorum ingeratur. Potus sit aqua, euitetur calidus et fermentatus.

p. 195. Qui pubertatis annos attigerunt, ei obseruent, quae sanguineis commendantur, et ad adultos quod spectat, hi secundum temperamentum, clima aliasque circumstantias alimenta eligant. Regulae, quae ab his obseruandae sunt, partim in antecedentibus, partim in sequentibus reperiuntur.

p. 198. Senibus solida rigida et sanguis crassus, hinc temperamentum siccum et frigidum, ut melancholicis, est. Sed duplex senectutis discrimen. Alia est incipiens, alia decrepita. Semper itaque salubritas, huiusque prolongatio indicatur. Vt hoc obtineatur, omne id vitandum est, quod rigiditatem solidorum auget et sanguinem incrassat, ut aromata, vinum, exercitia violenta animique affectus vehementes. Diaeta autem sit tenuis, diluens, parca, carnes facile digerendae, panis bene fermentatus, fructus saponacei, vinum aqua dilutum, motus in primis in agris moderatus atque balnea. In senectute decrepita diaeta sit humectans, panatellae, iuscula, decoctum fabarum cacao, Chocolat dictum, nec non vinum tenue parcissime spirituosum. Singula horum parcius sumantur; post prandium corpus quiescat, dein motus in aere humido lenissimus suscipiatur.

p. 207. Vita prolongatur si mature diaeta tenui humectante, exercitiis moderatis quis utatur, omniaque obseruet, quae fibris mollitiem et humiditatem conciliant.

ciliant. Cum vero nobis nati non simus, sed ut alter alteri inseruiat, fit inde, ut regulas, vitae prolongationi inseruiantes, vix unquam obseruemus. Itaque regulæ traduntur, secundum quas in vario vitae genere diaeta coordinanda est. Duplex igitur attendatur vitae genus: alii vitam summe exercitam, ut milites, rustici idque genus alii transigunt. His sit diaeta dura nec victus mollis, sed difficulter alias digerendus. Alii, ut artifices, vitam sedentariam agentes, constitutionem prioribus fere contrariam habent; hinc diaeta mollis, victus facile digerendus, nec acescens, potus aquosus vel nullus, vel vino generoso mixtus concedatur. Cumque foeminis similis fere constitutio sit, eadem etiam ab his obseruari debeant.

Eruditi, qui, praeter vitam sedentariam, ani-^{p. 233.} mam laboribus fatigant, corpus ea propter debilius reddunt: In primis autem in his functiones, digestioni dicatae, languescunt; inde diaeta singularis obseruanda. Post prandium nec somnus nec exercitium conuenit, sed corpus quasi otiosum esse debet. Victus sit tenuis, mucilaginosus, facile subigendus, panis optime fermentatus beneque coctus. Olera magis quam fructus nec non aues iuniores et tenerae carnes animalium teneriorum, fructus cocti atque vinum album molle optime conueniunt. Motus tempore matutino optimus.

Caput tertium de differentiis regiminis, quod^{p. 246.} climata et anni tempora requirunt, agit. Varia climatum annique temporum atque calor in corpus mechanica actione exposita, regulæ traduntur, quae, calore praesente obseruandae sunt. Vt itaque fibrarum ariditas sanguinisque condensatio praecauetur, alimentis liquidis, multam aquam in se recondentibus, acidis, saponibus plantarum acidulis, cibis mollioribus, leguminibusque recentibus utendum est. Diaeta carnosa parca sit, et non nisi animalium,

herbis pastorum caro concedatur, farinae vero et quicquid facile putredinem suscipit, euitetur, nec unquam cibo oneretur ventriculus. Potus, Chocolate, habito respectu corporum, interdum concedatur, contra omne oleum, butyrum, iuscula atque aromata euitentur. Potus sit aquosus cum tenui vino acidulo mixtus, vel et cereuisia tenuis hisque similes. Inter edendum potus sit parvus, postea vero haustus crebriores sumentur. Quod ad frigidos potus spectat, hi sane conueniunt, sed non nisi circumspicte, et rebus bene ponderatis, exhibendi sunt. Potus, gelu artificiali frigefacti, inter cibandum prorsus interdicantur, de reliquo autem eadem cautione concedantur. Motus sit moderatus, de die nullus, in primis autem ad meridiem omnis labor, omnia exercitia vitentur. Tempore nocturno somno reficiatur corpus.

p. 302. Quando calor cum humiditate coniunctus est, regimen fere medicamentosum obseruandum est. Talis aeris constitutio putredini cum faueat, antiputredinosa hinc, aromatibus iuncta, exhibeantur. Conueniunt etiam acida mineralia, itidem cum aromatibus combinata, motus dein moderatus, balnea frigida et somnus brevis, exercitium vero veneris prorsus nullum.

p. 309. In frigore leuiori liquores fermentati, vinum, caro et farinacea paulo crassiora conducunt. Quando autem humiditas cum hoc gradu coniuncta est, ambulatio, frictio cum motu, somnus brevis, diaeta sicca, vina generosa, farinacea bene fermentata beneque cocta et aromata conueniunt. Acida vero, oleosa, lacticia et potus copiosi vitentur. In frigore magno somnus longior, victus parvus, magis ficcus quam humidus, carnes attenuatae, alimenta aromatibus condita, motus crebrior sed nunquam tempore digestionis, vinum meracum, potus de reliquo nec calidus nec frigidus suadeantur. In frigore

gore tandem extremo motus fortis, protractus, somnus longus, potus parvus vinosus, alimenta pauca sicca, ut pisces et caro vel salita vel fumo indurata etc. conducunt.

Tempore vernali sobrietas utilis est; vinum et p. 339.
omnes potus generosi, hyeme usurpati, sensim intermittantur atque, vere ad finem properante, prorsus exulent. At carnes animalium herbiuorum tenerae, farinacea bene fermentata nec non herbae recentes tenerae concedantur.

Tempore autumnali omne id vitetur, quod ad p. 343.
putredinem inclinat, contra fructus saponacei, ut pyra, pruna, etc. exhibeantur.

In regionibus, ubi omni die calorem magnum p. 345.
intensum sub nocte frigus excipit, mane corpus contra calorem per antiputrida muniendum et semper attendendum est, ut perspiratio bene succedat. Tempestate procellosa vel nullus cibus vel paucus ad modum assumendus est.

Regimen tempore contagioso sequens obserue p. 351.
tur: Vitentur omnes carnes, pisces, aromata fortiora atque potus acres spirituosus, in primis autem ieiunium. Contra antiputredinosa, ut omnia acida, acidula et vegetabilia concedantur. Ventriculus cibis non oneretur, sed vino albo roboretur, hilarisque de reliquo semper sit animus.

Caput quartum regimen in morbis acutis tradit. p. 356.
Vt hoc rite obseruetur, morbos in principio, incremento, vigore summo et decremento considerandus est. Victus semper tenuis indicatur. HIPPOCRATES in principio pulven, ex hordeo cum aqua paratam, in incremento cremorem seu florem istius decocti, in vigore meram tantum hordei decoctionem vel aquam puram cum melle et aceto, sub finem vero ptisanam paulo spissiore exhibuit. Noster, omnem diaetam carnosam, etiam iuscula, in morbis eiusmodi proscribens HIPPOCRATI omni

ex parte suffragatur, paululum tamen ab eo recedens loco hordei panem bene fermentatum cum aqua decoqui et in principio et incremento propinari iubet, inque vigore fructus acidulos saponaceos commendat. Sub finem autem morbi victum vegetabilem contemnendum esse, praecipit, ita tamen ut iste nutriendus magis, fortior et aromaticus paullo exhibeatur.

p. 388. Caput quintum viuendi rationem in morbis chronicis exponit. Hic triplex morborum discrimen constituit Noster. Primo morbos chronicos actiuos nuncupat, h. e. ubi natura malo se liberare annititur. Dein morbos passiuos vocat, h. e. ubi natura quasi quiescit et non agit. Tandem morbos nominat, quorum radices in nullo viscere quaerendae sunt, sed qui a tono plus minus aucto nervorum dependent et nervosi dicuntur. Regulae diaeteticae generales hic sunt, ut primo alimenta eligantur, quae debilitati organorum digestionis non obstant. Dein ut alimenta morbi diuturnitati proportionata ingerantur, nec corpus impurum ultra necessitatem nutriatur. Tandem ut alimenta statui naturali proportionata assumantur. Singuli horum morborum peculiare regimen poscunt.

p. 406. Morbi chronici actiui vel cum vel sine febre sunt. Si febris adest, ea vel salutaris vel symptomatice habetur et noxia. Vbi prior est, mucilagines fermentatae, attenuatae, facile digerendae exhibeantur. Carnes in regula vitandae sunt, sed cum consuetudo eas poscat, tales eligantur, quae ad indolem humanam accedunt, ut pulli, verueces, pisces saxatiles etc. carnes vero assatae coctis praeferantur. Ast panis alimentum praecipuum sit, cui mucilagines fructuum iungi insimul possunt. Videntur leguminosa, saccharina non fermentata et omnia oleosa. Potus sit parcus, aquosus, pauxillo vini mixtus. Vbi febris symptomatice a resorptione est, tale eligatur alimentum, quod ad naturam humanam propius accedit,

dit, nec adeo digestionē et attenuationē opus habet; cui scopo lac animalium, naturam animale iam expertum, satisfacit. Morbi actiui, ubi nulla febris est, requirunt alimenta demulcentia et talia, ubi nulum principiorum, alimentum constituentium, eminet. Plura hic suppeditat natura, sed valde viscosa, quae attenuanda prius et praeparanda sunt. Hinc lac iterum commendandum venit, quod et alimentum et medicamentum in hoc casu simul est.

In morbis chronicis passivis, h. e. ubi inertia p. 421. fibrarum est, et humores partim nimis tenues, partim nimis crassi sunt, alimenta magis corroborantia, quam vere nutrientia, ut vinum fortissimum et succus carniū valentiorum vel carnes ipsae cum leguminibus calidioribus ceu aromatibus exhibeantur. In eo autem casu, ubi actiones difficillime perficiuntur, ut in scirrhis et viscerum obstructionibus, alimenta parcius ingerantur et talia, quae facile digeruntur. Reliqua, ut in iis, qui debili fibrarum genere instructi sunt, obseruentur.

In morbis nervosis duplex discrimen assumitur. p. 425. Alii sunt, ubi extraordinaria tensio et ariditas fibrarum nervearumprehenditur. His conducit diaceta humectans, diluens, tenuis, refrigerans, balnea et exercitia moderata. In aliis, ubi spirituum tantum ataxia seu influxus inordinatus, his ventriculus primo roborandus est, deinde autem aromata et corpora, particulis terrestribus valde attenuatis praedita, et vina exhibenda; diluentia vero, saponacea potusque copiosi fugiantur.

VII.

Recueil des pieces, qui ont concouru pour
le prix de l'academie royale de Chirurgie.
Tom. II. à Paris chez la Veuve Delaguerre.
1757. 4to mai. alph. 4.
h. e.

Collectio dissertationum, quibus de praemio,
in academia chirurgiae obtinendo, concer-
tatum fuit. Tom. II. etc.

Laudandi huius instituti rationem supra * iam, cum
primi Tomi recensionem exhiberemus, reddi-
dimus, hinc nihil ultra monendum habemus, prae-
ter id, quod quaestiones ab anno huius seculi qua-
dragesimo tertio ad quadragesimum septimum usque
propositae in secundo hoc Tomo ventilentur, cuius
summam iam nunc expectes.

p. 3. Primam quaestionem anno 1743 de *remediis
emollientibus, eorum agendi ratione, diversis speciebus
et usu, quem in morbis praestent*, propositam explica-
uit et anno sequenti praemium obtinuit Cl. GRAS-
SOR. Quaestionem hanc in quatuor partes Cl. Au-
ctor diuidit et primo quidem disquirat, quid sub re-
mediis emollientibus intelligendum sit. Emollientia
dicuntur, quae partibus solidis, nimis tensis, mol-
litiem conciliant, dolores mitigant, inflammationes
sedant et liquores inspissatos fluidos reddunt, eos-
demque vel ad resolutionem vel ad suppurationem
disponunt. Horum omnium tres a Nostro consti-
tuuntur classes, quarum prima emollientia anodyna,
altera emollientia resoluentia et tertia maturantia
comprehendit. Emollientia anodynā vim prae-
stant, si fibrarum et filamentorum nerueorum tensio
remediis applicatis cessat, quod fit, dum multae par-
ticulae,

* vid. Comment. nostr. Vol. IV. P. III. p. 494.

ticulae, valde fluidae, per poros se insinuant et fibras relaxant. Remedia, quae id praestant multum aquae et olei, parvam vero portionem salis continent. Emollientia resoluunt, si quando, fibrarum tensione p. 10. sublata, obstructa ob auctam vasorum diametrum referantur, et humores crassi ita attenuantur, ut ruptura vasorum praecaveatur. Remedia, quae huc spectant, minorem aquae portionem, aut oleum magis attenuatum magisque penetrabile ac maiorem salis copiam, quam prioris classis remedia, continent.

Emollientia maturantia sunt, siquando materies p. 14. obstructionum, non resoluenda, talibus applicatis eo disponitur, ut liquores crassi obstruentes, ruptis vasis, emissi, una cum his miscentur, attenuantur et in pus bonum mutantur. Remedia huc spectantia parum aquae, multum olei, maximam autem copiam substantiae mucilaginosae, gummosae et terrestres, nec adeo multum salis continent.

Quod ad ipsas emollientium species pertinet, in p. 18. signis copia a Cl. Auctore adducitur, e quibus paucaduntaxat exempli loco commemorare liceat. Ita ad primam classem, anodynorum nimirum, talia referuntur, quae et multum aquae et olei simul habent, ut solanum, mandragora etc. atque ex compositis aqua liliorum, rosarum vel et oleum nymphaeae, solani, hyoscyami etc. Alteram classem constituunt, quae minus aquae, contra plus olei cum paucosale continent, ut ex simplicibus, melilotus, chamomilla, sambucus, ex compositis oleum rosarum, unguentum neapolitanum, emplastrum diachylon etc. Tertia classis maturantia comprehendit, talia nimirum, quae parvam copiam aquae, magnam olei et maximam mucilaginis cum sale volatili continent, ut ex simplicibus maluae omnes, althaea, porrum, alia etc. ex compositis oleum lini, unguentum populeum, emplastrum de mucilaginibus etc. Remedia p. 29. haec emollientia varia sub forma, ut in balneo, fo-
menta-

mentatione, iniectione, cataplasmate, inunctione etc. applicantur, eorumque usum varii inflammationis gradus determinant. Cumque ipsae inflammationes pro diuersitate partium atque etiam tempore diuerso varient, diuersa proinde emollientium applicatio attendenda erit. Ita v. g. in principio erysipelatis aqua calida in fomentatione applicatur, et si inflammatio et symptomata augentur, fomentum ex malua, meliloto, chamomilla etc. cum aqua decoctis adhibetur, sique symptomata cessant, seque ad resolutionem determinat erysipelas, emollientia resoluentia et lenissime spirituosas conducunt, sin vero ad suppurationem tendit, emollientia maturantia applicanda sunt. Sed superse demus his, quae exempli loco tantum adduximus; summa enim eorum, quae dicta hic sunt, absque iactura vix tradi potest.

p. 43. Eandem quaestionem declarauit Cl. ΕΥΥΟΤ, et primo quidem, quid emolliens sit, exposuit. Quicquid partes corporis humani, duritiae aut tensione contra naturam praeditas, emollit et relaxat, id omne a Nostro dicitur emolliens. Vt autem emollientium actio clarius intelligatur, non nulla prius de humorum corporis humani natura, deque solidorum indole et actione praemittuntur, dein autem ostenditur, quomodo omnis tumor aut durities vel a vitio solidorum, vel humorum, vel ab utrisque simul dependeat. Si solida peccant, omnia humectantia, relaxantia, anodyna et stimulantia in hoc casu emolliendi vim praebent, sique fluida in causa sunt, emolliendi facultatem exserunt, quae euacuant, diluunt, attenuant et resoluunt.

p. 52. Omnia emollientia sunt vel simplicia, h. e. talia, quae natura largitur, aut composita, si plura simplicia inter se inuicem miscentur. Simplicium quatuor constituuntur classes; diuiduntur nimirum in aquosa, oleosa et pinguedinosa, mucilaginosa tandem

dem saponacea. Quaelibet harum iterum in diuer-
 sas classes diuiditur, prout nimirum maior vel mi-
 nor copia particularum peregrinarum immixta est.
 Inter aquosa palmam omnibus praeripit aqua fonta-
 na, fluuiialis et pluuiialis: Reliquae species aquae vix
 emolliunt, imo interdum duritiem augent. At re-
 quiritur tamen, ut aquae priores, si emollire debe-
 ant, nec frigidae nec calidae sint, sed calorem tem-
 peratum foueant, quia alias nunquam talem vim,
 sed contrariam praestant. Aqua itaque moderate
 calida sub forma balnei, vaporis, fomentationis et
 embrocationis applicanda est. Pariter huc spectant
 thermae, plantae succulentae calefactae, serum lactis
 et vapor animalis viui. Ad oleosa referuntur olea
 expressa, resinae liquidae, non autem solidae, bitu-
 mina et animalium pinguedines, de quibus ultimis
 notandum est, eas, si adhibeantur, recentes nec in
 principio inflammationis applicari debere. Ad mu-
 cilaginosa, h. e. quae ex oleo, aqua, particulis ter-
 restribus et sale quodam ammoniacali seu alcali fixo
 mixta sunt, pertinent succi vegetabilium mucilaginosi
 minus condensati, ut althaeae, gummata, ut am-
 moniacum et succi mucilaginosi viscosi animalium,
 ut lac et gelatinae ex partibus extractae. Ad sapon-
 acea naturalia referuntur succi vegetabiles, ut saccha-
 rum, succi fructuum maturorum, ut pyrorum vel
 herbarum, ut saponariae, ex regno animali mel, bi-
 lis, saliuia et excrementa animalia, ut vaccae. His
 adductis ad emollientia composita, h. e. quae ex plu-
 ribus emollientibus, inter se mixtis, constant pro-
 greditur Noster, haecque cuncta vel secundum ma-
 teriam vel secundum diuersam consistentiam confide-
 rat. Prioris generis quaedam sunt oleosa, ut olea
 composita et unguenta, alia aquosa et mucilaginosa
 ut cataplasmata. Quod ad genus posterius spectat,
 alia sunt fluida ut olea, fomentationes, alia minus
 fluida, ut mucilagines, linimenta, alia crassa sed
 mollia

molliā ut emplastra. De omnibus his exempla adducuntur, quae vero, ne nimis longi simus, omittimus, de cataplasmatum tamen usu notamus, ea paululum calida nec adeo crassa applicanda et saepe renouanda esse, ne super partes siccescant. De emplastris notandum est, plurima quidem attenuare, maturare et resolvere, neque vero striete emollire, dari tamen, quae emolliant, ut diachylon magnum,

p. 76. cum gummi etc. Emollientia in variis morbis egregium auxilium praestant et, habita ratione morbi, diuersimode applicari possunt. Ita enim in inflammationibus, scirrhis benignis et confirmatis, tumoribus mammarum duris, luxationibus inueteratis, anchylosi, contractura et rigiditate musculorum tendinumue, ambustione emollientia sub hac vel illa forma applicanda sunt. Ast dantur quoque remedia emollientia specifica, ut mercurialia in tumoribus venereis et emplastrum diabotantum in tumoribus tunicatis. Tandem etiam notandum, emollientia cum anodynis, resoluentibus aliisque coniungi posse, prout morbi indoles aliaeque circumstantiae id requirere videantur.

p. 83. Hanc ipsam quaestionem etiam Cl. LOVIS declarauit. Emollientia a Cl. Auctore vocantur, quae solidas partes, nimis tensas, relaxant et emolliunt, quaeque fluiditatem liquoribus conciliant. Licet autem difficile sit, emollientia in certas quasdam classes redigere, ea tamen, si ad effectum eorum et obiecta, in quae agunt, attendamus, in anodyna resoluentia et relaxantia diuidi posse, animaduertimus. Quod ad anodyna pertinet, ea probe a narcoticis distinguenda sunt, quippe quae non causam morbi, sed spirituum influxum ad tempus tollunt, illa vero, dum fibras relaxant, tensionem et adeo causam doloris auferunt. Cum autem in inflammatione sanguis vasa non rubra intret, haecque infarciat

farciat atque distendat, non potest inde fieri, quin simul oriatur dolor. Itaque fibrae relaxandae sunt, quo fluidum liberius transire possit; id vero emollientia sic dicta anodyna praestant, quippe quae ob mucilaginem aquosam, quam possident, et ob calorem, qui eiusmodi remediis conciliandus est, per poros se insinuant, fibras irrorant, minus sensiles reddunt et humores rarefaciunt. Referuntur huc aqua tepida, lac, althaea, malua etc. quae ut simplicia, vel etiam ut composita applicari possunt. Inter illa simplicissimum remedium aqua est tepida, post hanc lac tepidum, quae utraque in tumoribus inflammatoriis insignem opem afferunt. Si cum his plantae coniunguntur, et sub forma cataplasmatum applicantur, emollientia tunc composita habentur. Talia autem cataplasmata saepius renouanda sunt, quia alias facile acescunt, tuncque plus nocent, quam prosunt. Inter partes, quae inflammantur, sunt quaedam, quae emollientia anodyna lenissima requirunt, ut oculi et faucium cauitas, pro quo scopo lac, vel solum, vel cum plantis, optime conuenit, imo inflammationi oculorum egregie pulpa pomorum medetur.

In tumoribus duris et scirrhis emollientia anodyna in principio quidem adhiberi possunt, sed ad curationem non sufficiunt, hinc emollientia resoluentia ceu efficaciora eligantur. Mere resoluentia huic scopo non satis faciunt, imo nocent, talia vero, quae praeter partes resoluentes etiam emollientes possident, ut ex simplicibus crocus, chamomilla, melilotus etc. maxime vero gummata, ut galbanum, bdellium etc. et ex compositis emplastrum Vigonis, saponatum, de cicuta etc. optime conueniunt. In horum autem applicatione cautione opus, et in primis ad tempus, idiosyncrasiam aegrotantis, partem affectam et causas tumorum scirrhosorum attendendum est.

p. 99. Tertia emollientium classis relaxantia continet, h. e. quorum particulae lubricantes intra solida se insinuant, a se inuicem disiungunt, eadem irrorant et emolliunt. Simplicia talium remediorum mitissima sunt butyrum, pinguedo pulli et vituli, oleum lini, amygdalarum etc. et quae insimul resoluunt, ut pinguedines vulpis et caprae. Quae vero parum emolliunt pinguedines, ab iis animalibus desumuntur, quorum oleum valde attenuatum et penetrabile est, ut in leone et tauro. Composita sunt unguentum de althaea, oleum lumbricorum, emplastrum diachylon et alia. Nocent isthaec remedia in inflammatione cutis, in vulneribus vero, sclopeto inflictis, in inflammationibus internis externe applicata, in hernia incarcerata, in morbis ossium, ubi emolliutione opus, in luxationibus imo in fracturis, ad emolliendum callum et partes in pristinum locum collocandas, conueniunt.

p. 105. Quaestio anno 1744 proposita a Cl. LOVIS declarata fuit, cui etiam praemium adiudicarunt. Versatur autem in eo, ut definiatur, *quid remedia anodyna sint, quomodo agant, qua ratione secundum species varient, et in quibusnam morbis chirurgicis adhiberi debeant.* Quaestio in duas partes diuiditur; in priori de natura anodynorum, eorum discrimine et agendi modo agitur, in posteriori autem variae formulae pro usu in morbis adducuntur, insimulque recta earundem in morbis adhibendi ratio declaratur. Praemissa doloris theoria variisque de eodem sententiis adductis asseritur, formalem doloris et symptomatum inde prouenientium causam ab inordinato fluidi neruei influxu, partibus neruosis irritatis et distentis, dependere. Differunt autem dolores, prout partes maiori vel minori filamentorum nerueorum copia praeditae sunt, vel prout gradus est, quo partes afficiuntur. Ita dolores vel grauatiui, vel pulsantes

tes, vel tensiui, vel denique lancinantes sunt. Omne itaque remedium, quod efficit, ut dolores cessent, anodynum dicitur, quorum tres constituuntur classes. Prima ea, quae fluida infarcta diluunt et solida nimis tensa relaxant, continet, atque haec sunt strictae sic dicta anodyna; secunda talia exhibet, quae absque eo, ut sopiant, sedant, haecque sedantia dicuntur; tertia demum stupefacientia comprehendit, h. e. quae dolores sedant, dum partium aut corporis sensum obtundunt. Prima triplex anodynorum genus exhibet; alia sunt aquosa et diluentia, ut aqua, lac, sanguis et fructuum quorundam v. g. pomorum coctorum pulpa etc. Omnia haec liquores infarctos diluunt et extravasatos eo disponunt, ut facile in resolutionem spontaneam h. e. putredinem abeant, hinc in contusionibus non conueniunt. Alia sunt mucilaginosae et emollientia ut gummata, folia verbasci et alia. Haec, cum magnam partem aquae contineant, in fluida agunt insimul autem solida quodammodo relaxant, hinc in ulceribus vulneribusque, ubi tensio, dolor et calor, nec vasa ultra tonum a fluidis infarctis distenta sunt, conueniunt. Alia demum sunt oleosa et relaxantia, quorum particulae fibrarum texturam penetrant, eas lubricant et relaxant. Haec, quae non nisi recentia exhiberi debent, in tensionibus partium dolorificis, ut peritonaei inflammatione, exterius inuncta conueniunt; nocent vero ubi partes externae inflammatae sunt.

Altera classis anodyna sedantia, et quatuor eo. p. 121. rum species continet. Quaedam nimirum sunt antispasmodica, ut camphora, quae in spiritus animales agit, fibriones conuulsivas neruorum sedat et putredini resistit, inde ea in contusionibus bonam opem fert. Alia sunt resoluentia ut flores meliloti aliaque, quae in humores in primis agunt eosque attenuant. Hinc talia usurpanda, ubi et resolutio et mitigatio simul indicatur. Alia porro sunt in cras-

santia , quae partibus viscosis praedita , ut sperma ranarum , portulaca etc. solida illiniunt et succos irritantes inuiscant. Alia tandem sunt exsiccantia , quae materiem acrem absorbent et impediunt , quo minus solida irriter , atque hic in primis plumbum eiusque praeparata spectant.

Tertia classis narcotica , h. e. quae partes sensu ad tempus priuant , continet. Haec omnia , ut opium , cynoglossa etc. externe vix et non nisi in casu urgente , tuncque valde circumspecte adhibenda sunt. Cum enim calidae indolis sint , ea irritant et dolorem excitant.

- p. 129. Pars posterior usum anodynorum in morbis , insimulque formulas talium remediorum continet. Anodyna , in genere considerata , in omnibus morbis , ubi dolor est , locum inveniunt , cumque variae eorum species sint , itidemque morbi et partes affectae varient , Noster ideo ostendit , in quonam casu et sub quibusnam conditionibus anodyna applicari debeant. En itaque morbos , quos dolor comitatur et cui medendum est ! In inflammatione praeter venae sectionem , quae optimum anodynum hic est , cataplasma ex mica panis , lacte et croco dolorem sedat. In quibusdam autem inflammationibus , ut parotidibus , bubonibus aliisque tumoribus criticis , ubi suppuratio necessaria est , talia cataplasmata anodyna
- p. 135. non conueniunt , sed eligenda sunt maturantia. In erysipelate et omnibus inflammationibus superficialibus fomentationes ex lenientibus , ut decocto althaeae vel decocto chamomillae et meliloti profunt. In
- p. 136. ophthalmia attendendum est , utrum caussa externa , an interna sit ; in priori collyrium anodynum resoluens ex aqua rosarum et plantaginis cum croco , sique tunc inflammatio non cessat , sola anodyna lenientia , ut lac et sanguis columbi , super imposito cataplasmate ex pulpa pomorum coctorum , vitello ouorum , pulpa cassiae recenti , mucilagine seminum psyllii

psyllii et althaeae cum pauxillo hordei applicanda sunt. Si inflammatio ex illapso corpusculo oritur, hoc educto, guttae dein aliquot collyrii, ex aqua rosarum, plantaginis et foeniculi cum saccharo saturni et croco parati, immittantur. In ophthalmia a causa interna curatio variat. Ita in ophthalmia phlegmonode anodyna resoluentia in principio, lenientia in progressu, inque statu fere eadem, quae in ophthalmia a causa externa, commendantur. In ophthalmia serosa sedantia profunt, quae nimirum vasorum tonum restaurant et lachrymarum acrimoniam absorbent, ut collyrium ex aqua rosarum, plantaginis et solani off. cum vitriolo albo et tutia, super imposito cataplasmate ex decocto florum chamomillae. In coniunctivae inflammatione, ex materie ulcerum orta, absorbentia et exsiccantia, ut tutia et vitriolum album, conveniunt. In angina praeter venaesectio-
p. 141.
nem et humectantia et relaxantia interne sumta, quae maxime necessaria, etiam gargarismata acidulata, quae in principio adhibenda, intermittenda autem sunt, si malum progreditur, atque tunc lac tepidum opem ferunt; sin vero ob tensionem et inflammationem magnam gargarisatio impossibilis, cataplasma resoluens ex nido hirundinum cum foliis maluae et violae, radice althaeae et liliorum, ficubus, floribus chamomillae et meliloti, farina hordei, seminibus lini et foenu graeci, croco, butyro recenti, oleo chamomillae et amygdalarum dulcium paratum, exterius applicandum est.

In haemorrhoidibus dolentibus venaesectio et p. 143.
remedia interna optima hic iudicantur, laudatur tamen decocti, ex foliis maluae, althaeae, parietariae, violae et verbasci, floribus chamomillae et meliloti, seminibus lini et foenu graeci cum aqua parati, vapor per infundibulum ad partem dolentem admissus.

In paronychia inter topica remedia cataplasma p. 146.
ex mica panis, cumque ea saepe ad suppurationem

tendat, maturantia, anodynis mixta, applicanda sunt.

p. 148. In inflammationibus albis, seu lymphaticis, praeter purgantia, etiam cataplasma ex mica panis simul adhibitum laudatur.

In podagra, rheumatismo et doloribus arthriticis, qui omnes inflammationis albae species sunt, si externa requiruntur, linimentum ex vitello ouorum cum oleo rosato, super imposito cataplasmate ex mica panis, lacte, mucilagine feminis althaeae, farina seminum lini et foenu graeci, puluere florum chamomillae et meliloti, croco et oleo rosato suadet. Sin vero dolor extremus, caute tunc fomenta, ex aqua cum stupefacientibus, ut hyoscyamo, mandragora etc. parata, applicanda sunt. Maxime vero embrocationes una cum pinguedine humana, oleo lumbricorum etc. adhibitae laudantur.

p. 150. In vulneribus in primis neruorum et tendinum emollientia et relaxantia, ut oleum terebinthinae calefactum conuenit. Vbi autem post vulnera rigiditas et dolores rheumatici in membris remanent, tunc optimo cum fructu aquae thermales suadendae sunt. In ulceribus dolentibus absorbentia et exsiccantia, ut linimentum ex unguento populeo, rosato, de cerussa et oleo cerae conuenit. In combustionibus folia, sambuci seu ebuli cum axungia porcina cocta, vel unguentum populeum aut oleum nucis chartae molli inunctum et tepesactum maxime ad compescendos dolores laudantur. Et si magna inflammatio superuenit, cataplasma ex mica panis superimponendum suadetur.

p. 157. Eadem haec quaestio, quam exponendam quoque sumsit Cl. GAYOT, in tres partes diuiditur. Prima de dolore, eius causis, partibus huic obnoxiiis deque eius effectibus agit. Secunda remedia anodyna, eorum agendi modum et diuersas species considerat.

derat. Tertia tandem usum exponit, quem anodyna in morbis chirurgicis secundum genus, causas, symptomata et diuersas partes, quas infestant, consideratis, praestent. Dolor est complurium morborum, tam internorum, quam externorum, symptomata, cuius causa proxima fibrae nerueae tensio seu compressio seu alia praeternaturalis dispositio habetur. Huius causae remotae plures esse possunt. Inter internas plethora, obstructio, inflammatio, corpora peregrina interius formata aliaque plura in censum hic veniunt; inter externas vero luxationes, herniae, puncturae, scissurae, ambustiones etc. nominantur. Inter partes corporis non nullae dolori obnoxiae sunt, aliae non aequae. Ad has referuntur pinguedo, viscera non nulla valde mollia et spongiosa ut pulmones, demum ossa et cartilagineae. Dolori vero obnoxiae sunt omnes partes musculosae, membranosae, aponeuroticae, tendinosae et neruosae, atque inter has ipsas aliae plus, aliae minus dolorem suscipiunt. Dolores ipsi inter se differunt et alii leues et tolerabiles, hique vel breues vel continui, alii pulsantes aliique grauatiui etc. sunt. Effectus doloris varii sunt, prout nempe dolor vel leuis vel magnus est et vel breue vel longum tempus durat. Ita enim functiones animales et tranquillitas animi turbatur, vel infomnia, febres, calor, inflammatio, deliria aliaque plura dolores sequuntur.

Altera pars de remediis anodynis agit. Anody. p. 165. na dicuntur, quae dolorem vel prorsus sedant vel imminuunt, quorum omnium tres classes constituuntur. Prima classis anodyna continet, quae causam doloris auferunt; altera, quae causam vel corrigunt vel debilem reddunt, exhibet, atque tertia demum anodyna comprehendit, quae absque eo, ut causa doloris corrigatur vel imminuatur, sensum doloris vel aufert vel obtundit. Primae classis alia sunt euacuantia, ut venaesectio, urina per cathete-

rem et puris, abscessu aperto, eductio, scarificationes, cauteria, vesicatoria et id genus alia, dein corporum peregrinorum, ut calculi vesicae eductio, porro remedia pharmaceutica, ut purgantia, sudorifica, emetica, tandem nix seu aqua frigida, membris gelu rigidis applicata. Alia sunt resoluentia, quae nimirum ob particulas aquosas, diluentes et attenuantes materiem morbosam diuidunt, et ob particulas subtiles penetrantes et stimulant in vasa agunt, haecque excitant, ut materiem mobilem factam per colatoria expellant. Horum quaedam sunt humida, ut balnea, fomentationes etc.; quaedam vero sicca ut fumigationes et pulueres calide applicati; quaedam tandem medium tenent, ut emplastra resoluentia. Anodyna resoluentia etiam in simplicia et composita diuiduntur. Ad illa pertinent ex regno minerali aquae minerales paullulum calidae, petroleum, mercurius etc.; ex animali pellis animalis, recenter occisi, mel, cera etc.; ex vegetabili tandem plantae emollientes aquosae, mucilaginosae ut althaea, malua etc. vel flores chamomillae vel semina e. g. lini, vel plantae aromaticae et resoluentes fortiores, ut absinthium, vel gummata, ut ammoniacum aliaque plura. Ex his vero varia componi possunt, ut unguenta, olea et emplastra, diuersimode resoluentia. Sed omnium horum selectus faciendus est, prout nempe hoc vel illud indicatur. Quod ad usum anodynorum resoluentium spectat, iste varius esse solet. Ita ubi calor et inflammatio est, eligenda sunt aquosa et mucilaginosa, contra stimulantia et calida vitanda. Vbi vero dolores non a causa calida nec febris nec dispositio canerosa, tunc attenuantia, stimulantia etc. adhiberi possunt. Porro ubi causa doloris in materie acri salina consistit, ibi lenissime diluentia, mucilaginosa etc. conueniunt. Tandem etiam notandum, semper resoluentia calide nec unquam frigide applicanda esse, gradus autem caloris variare posse.

Tertium

Tertium genus, quod ad hanc classem pertinet, reductionem partium dislocatarum in statum naturalem, ut luxata etc. comprehendit. Quartum denique genus sectionem partium, ut nervorum sectionem integram etc. continet. Eo enim in casu dolor fit medicina doloris.

Secunda classis remedia comprehendit anodyna, p. 176. quae dolorem sedant vel causam eius imminuunt, dum vel causam corrigunt, vel debilem eam reddunt. Horum quaedam in solida, quaedam in fluida, tandem quaedam in utraque simul agunt et varia sunt, quae huc pertinent. Primo emollientia adducuntur, quorum alia sunt aquosa, ut aqua tepida, serum lactis et succus plantarum emollientium; alia sunt oleosa, ut olea expressa, non autem destillata; alia denique sunt mucilaginosae, ut semina farinacea etc. Aquosa dolorem auferunt, dum fibras relaxant et fluidi particulas attenuant, hinc, ubi nimia tensio, conueniunt. Oleosa et mucilaginosa dolorem tollunt, dum fibras relaxant et particulas acres et irritantes inuiscant. Remedia haec vel ut simplicia vel ut composita sub forma fomentationis, cataplasmatum, unguenti etc. applicari possunt. De usu autem notandum est, balnea, fomentationes et cataplasmata calida applicanda esse, mucilaginosa et oleosa vero semper recentia requiri, inque inflammationibus insignibus, in primis erysipellate, aquosa oleosis et mucilaginosi praeferenda. Secundo temperantia et refrigerantia, ut ex vegetabilibus melones, cucumeres etc. ex animalibus sperma ranarum et ex mineralibus saturnina et praeter reliquis cunctis nitrum commemorantur. Haec fibras motrices vel relaxant, humectant et oscillationes earum moderantur, vel liquidorum rarefactionem impediunt; vel sales inuoluunt; vel vasa constringunt et impediunt, quo minus a liquidis distendantur; vel spiritus animales sopiunt; vel denique acrimoniam humorum

corrigunt. Ex simplicibus plura componi et sub forma fomentationis, cataplasmatis etc. applicari possunt, ita tamen, ut omnia refrigerantia, in primis repellentia et adstringentia caute et non nisi in inflammationibus leuioribus et quidem in principio adhibeantur. Tertio absorbentia, ut terrae, atque corrigentia et alterantia, ut sales oppositi considerantur. Priora materiem acrem absorbent, posteriora dolorem sedant, dum materiem immutant. Hinc varie composita, ut unguentum de lithargyrio, emplastrum de cerussa etc. huc pertinent.

p. 185. Tertia classis anodyna exhibet, quae sensum quidem doloris neque tamen eius causam auferunt. Pertinent huc papauer album et nigrum, hyoscyamus, cicuta, opium etc. atque ex his varia composita ut, pro usu externo, aquae destillatae, decocta, olea, linimenta etc. pro interno vero sic dicta opiota. Remedia haec narcotica prudentem applicationem requirunt et magis quidem, quam omnia anodyna, de quibus hactenus actum fuit. Cum autem ab omni tempore multum de eorum actione et usu disputatum sit, Noster ea propter varias, tum veterum tum recentiorum, de usu narcoticorum interno et externo sententias profert, quibus adductis, Ipse de non nullorum narcoticorum usu in specie agit. Primo loco adducuntur papauer eiusque producta, ut opium, laudanum opiatum, laudanum liquidum etc. quae cuncta in parua dosi pro usu interno commendantur, pro externo autem usu folia papaveris cum emollientibus in cataplasmate applicata ad compescendos dolores vehementes in phlegmone laudantur, opium vero eiusque praeparata pro usu externo ob effectus incertos et saepe noxios reijciuntur. Hyoscyamus tam interne quam externe admodum caute usurpandus est, folia tamen eius in cataplasmate cum emollientibus et resoluentibus adhibita conceduntur. Cicuta atque mandragora pro usu interno reijci-

reiciuntur, externe vero tanquam anodyna resoluentia non autem ut narcotica, solanum vero officinarum tanquam narcoticum et refrigerans pro usu externo commendantur. His expositis in genere nunc de usu talium remediorum quaedam monentur. 1) Non nisi necessitate urgente ad opium et similia confugiatur, et pro usu interno papaver tantum eiusque succus exhibeatur. 2) Nunquam continuetur vel augeatur in dosi opium, si dolor persistat, sed vel causa doloris auferatur, vel aegrotans, quantum possit, dolorem perferat. 3) Nunquam opio et narcoticis assuescendum est. 4) Narcotica exterius applicanda vim resolventem et emollientem non autem refrigerantem et repellentem habeant; hinc folia tantum hyoscyami, papaveris, cicutae, solani furiosi et mandragorae in cataplasmate cum aliis applicata suadeantur. 5) Narcotica vel nunquam vel cum corrigentibus oculo et auribus applicentur. 6) Tandem usus narcoticorum in omni casu, ubi evacuationes naturales necessariae sunt, interdicitur, Tandem remediis anodynis, quae non causam sed sensum doloris auferunt, annumeratur compressio aut destructio nervi, ita ut commercium inter cerebrum et partem, in qua causa doloris haeret, tollatur.

Tertia pars de usu anodynorum in morbis chi-
p. 215.
rurgicis agit. Morborum, qui huc spectant, quinque numerantur genera, nimirum tumores, vulnera, ulcera, fracturae et luxationes seu partium dislocationes. Tumores, qui cum dolore coniunguntur, sunt tumores inflammatorii, cancrofi atque ii, qui in partium dislocatione oriuntur. Remedia anodyna varia in inflammatione esse solent, prout nimirum causa est. In genere optimum remedium praebent venaesectio et aquosa, emulsiones seminum frigidorum et nitrum, interne sumta. Externa remedia, quae dolores in inflammatione compescunt, sunt emollien-

emollientia et resoluentia vel et interdum refrigerantia. Cautissime vero, vel nunquam, adhibenda sunt frigida, repellentia et pingua. Singulae inflammationum species-peculiaria remedia anodyna postulant. Ita in phlegmone, si tumor augmentum capit, anodyna et emollientia ut cataplasma ex mica panis cum lacte et croco applicentur. Sique dolor imminuitur et tumor ad resolutionem se disponit, resoluentia fortiora, ut plantae aromaticae, semina carminatiua, vinum etc. applicentur. Sin vero tumor nec resoluitur nec dolor cessat, maturantia adhibeantur. Notetur tamen, in hoc morbo remedia semper tepida applicanda et, ne super partem refrigescant aut accescant, saepe mutanda esse. Tandem in phlegmone, ad suppurationem tendente, optimum anodynum praebet puris eductio. In ophthalmia venaesectio oculi, secundum methodum de SYVES, et coniunctivae scarificatio remedia anodyna optima sunt. In inflammatione palpebrarum cataplasma ex mica panis lacte et croco vel pomum coctum, inque aurium inflammatione lactis tepidi cum croco aliquot guttae instillatae super imposito simili cataplasmate, suadentur. In inflammatione gingivarum, parulide dicta, ficus vel lac cum croco laudantur. In inflammatione uvulae et tonsillarum sub initio refrigerantia et paulo adstringentia ut aqua plantaginis, hisque non iuvantibus, resoluentia atque, inflammatione ad suppurationem tendente, maturantia, ut ficus cum lacte et croco decocti, laudantur. In furunculo relaxantia et emollientia; in anthrace relaxantia et resoluentia simulque scarificatio partiumque corruptarum separatio; in paronychia pro caussarum varietate varia, ut interdum relaxantia et emollientia, interdum levis per scalpellum incisio, interdum autem profunda, inque haemorrhoidibus dolentibus varia etiam pro diversitate caussae, ut in exulceratis unguenta

guenta exsiccantia, refrigerantia etc. in carcinomat-
icis remedia, cancro propria, et alia suadentur.

In erysipellate, quod alterum inflammationis ge-
nus constituit, praeter interna remedia, inflamma-
tioni opposita, nullum externum applicandum; cum
vero saepe exigantur topica, varia ea propter hic ap-
ponuntur, quorum usus interdum concedi potest.

In tumoribus cancrosis non exulceratis optimum
remedium, si fieri potest, iudicatur extirpatio; sin
vero suscipi nequit, inter externa camphora optima
habetur. Ad compescendos dolores in cancro ex-
ulcerato succus sedi vermicularis officinar. et forte
alia commendantur.

In vulneribus varia anodyna, ut corporis pere-
grini educatio, vel partium in fracturis reductio in
statum naturalem, de reliquo leuia suppurantia sua-
dentur. In vulneribus partium nervosarum vel in-
tegra nerui semidissecti discissio, vel, si aeris mate-
ries vellicat, huius per olea aetherea et remedia spi-
rituosa correctio, inque vulneribus cum contusione
lenia suppurantia et in vulneribus extremitatum cum
contusione et partium dilaceratione amputatio etc.
suadentur. In ambustionibus leuioribus partis laesae
ad ignem admotio, spiritus vini etc. in grauioribus
vero relaxantia et lenia suppurantia, in aliis ulceri-
bus unguenta exsiccantia, ex plumbo parata, in fra-
cturis ossium reductio earum in statum naturalem,
in luxationibus fomentationes et inunctiones relaxan-
tes, in distorsionibus venaesectio et relaxantia et re-
soluentia, in partium dislocatione earum in statum
naturalem reductio et topica relaxantia, tandem in
malis venereis mercurialia dolores vel auferunt vel
mitigant.

Haec ipsa quaestio etiam a Cl. FABRE declarata
fuit. Anodyna ab eo dicuntur, quae vel in caus-
sam doloris agunt eamque tollunt, vel actionem
causae

causae ad tempus supprimunt, vel sensum organorum obtundunt. Vt clarius omnia exponantur, in tres partes quaestionem Noster diuidit, atque in prima de dolore, in secunda de anodynorum speciebus diuersis inque tertia de usu eorum in morbis chirurgicis agit. Dolorem Noster cum BOERHAAVIO impressionem violentam per neruum, rumpendi periculo expositum, ad cerebrum delatam vocat, atque in hac re causam doloris proximam constituit. Causas remotas, a quibus illa producit, in tensione immoderata, obstructione, acrimonia et corporibus peregrinis, neruos in statum violentum redigentibus, quaerit. His praemissis altera nunc parte ostenditur, quatenam anodynorum sint species, quae ratione ea agant. Primo diuersae anodynorum species adducuntur, quae causam doloris supprimunt. Pertinent huc relaxantia et quae fibras, nimis tensas, vel laxiores vel magis extensiles reddunt, ita, ut absque rupturae periculo facile elongari queant. Alia dolorem leniunt, dum obstructionem dissipant, hinc omnia, quae humorum massam minuunt, eos diluunt et vasa relaxant, huc pertinent. Porro ea, quae acrimoniam corrigunt, ut diluentia, mucilaginosae, oleosae et absorbentiae; tum, quae inaequalem tensionem tollunt, tandem, quae corpora peregrina auferunt vel supprimunt, dolorem sedant. Quod ad remedia, quae, sensum auferendo, dolorem sopiunt, attinet, duplex hic discrimen notandum est. Alia, in neruum affectum agentia, communicationem cum cerebro supprimunt, ut oleum terebinthinae calidum, nervi compressio aut eius destructio. Alia statum cerebri mutant, ita, ut sensus doloris animae communicari nequeat, atque hic spectant sic dicta narcotica. Ex his opiata fere sola interne sumi possunt, reliqua, interne suspecta, exterius tantum locum habent.

In tertia parte de usu anodynorum in morbis p. 263. chirurgicis atque primo quidem de usu eorum, quae causam doloris auferunt, agitur. In casu itaque, ubi nimia fibrarum tensio, semper, excepto cancro, relaxantia et emollientia conueniunt; ubi vero dolor ab obstructione, venaesectio et purgantia antiphlogistica nec non diluentia cum nitro interius sumta profunt. Externa remedia in inflammationibus in specie consideratis variant. Ita in erysipellate pingua et viscida nocent, profunt vero fomentationes aquosae vel vapor aquae. In ophthalmia et aurium inflammatione lac foeminarum inque aliis alia conueniunt. Deinde, ubi dolores ab acrimonia, ea, quae hanc corrigunt, conducunt, e. g. si acrimonia salina in primis viis est, ita, ut ulcera simul afficiantur, olea expressa, clysmata et potus ex radicibus demulcentibus conueniunt. Vel, si acrimonia ab humore stagnante moto, ut in cancro exulcerato, oritur, exterius applicantur lenia aquosa et absorbentia, ut succus plantaginis et solani, in mortario plumbeo triti et plumaceolis excepti. Vel denique, si dolores a miasmate peculiari, ut venerea lue, mercurialia, aut scorbuto sic dicta antiscorbutica etc. profunt. Porro, ubi inaequalis fibrarum tensio est, ut in laesionibus cutis, musculorum, tendinum etc. aut partium separatarum unio, aut emollientium applicatio, ut balsamum ARCAEI, aut cauterium actuale, aut discissio, e. g. neruorum, aut vulnorum dilatatio etc. dolores mitigant et saepe tollunt. Tandem etiam attendendum est ad dolores, qui vix a vulnere sed ab aliis causis, ut malo obseruato regimine etc. dependent, hinc sollicite in causas tales inquirendum est, quo remedium aptum adhiberi possit.

Quod ad usum remediorum, quae dolores, sen- p. 270.
sum auferendo, sopiunt, attinet; alia neruorum communicationem cum cerebro supprimunt, ut neruorum

uorum dissectio aut compressio, sed haec, non nisi omnibus incassum tentatis, adhibenda sunt. Destru-
cto enim nervo, partium integritas perit. Alia, quae
functiones partium ad tempus tollunt, sunt narcoti-
ca, quorum usus cautus esse debet. In genere, ubi
dolores non a plenitudine vasorum, sed ab acrimonia
quadam, ut in cancro, dependent, narcotica, in-
terne saepe adhibita, prosunt, in inflammationibus
vero, ubi sanguinis massa per venae sectionem et pur-
gantia nondum imminuta est, narcotica interne no-
cent. Eadem cautio et in externa applicatione ob-
servanda est. Ita in phlegmone, emollientibus
frustra adhibitis et dolore persistente, cataplasma ex
lacte cum foliis hyoscyami et papaveris prodest. In
doloribus vehementibus oculi aqua papaveris albi
destillata inque aurium dolore oleum mandragorae
laudantur. Tandem et casus sunt, ubi narcotico-
rum usus non adeo timendus est. Dantur nimirum
inflammationes, ubi obstructio a dolore ipso, ut in
vulneribus partium tendinosarum, oritur. In ea-
rum principio statim narcotica exhibenda sunt, quo
filamenta nervosa, quae extremitates arteriarum ca-
pillarium stringunt, relaxentur et sanguini motus li-
berior reddatur. Laudantur etiam narcotica in gan-
graena sicca, ubi non solum dolorem sedant, sed et
vulnus eo disponunt, ut humectetur.

p. 277. Quaestionem anno 1745 propositam, in qua di-
versae remedium suppurantium species, eorum agendi
modus et usus in morbis chirurgicis, definienda fu-
erunt, declaravit annoque sequenti praemium re-
portavit Cl. GRASHVIS.* Quaestionem in quatuor
capita diuidit Noster, quorum primum de suppura-
tione et pus mouentibus agit. Pus, tenax et sub-
pingue liquidum, cum aqua miscibile inque ea fun-
dum

* Prodiit etiam haec dissertatio de generatione puris
Amstelodami 1747. 8. latine et belgice.

dum petens in viui animalis parte, morbo affecta, productum vocatur, atque suppuratio, seu partium quarundam in pus mutatio, actio corporis viuentis spontanea, nullis artis adminiculis, vel non nisi imperfecte, imitanda dicitur, digestio autem puris in ulcere quotidie repetita generatio appellatur. Vt itaque pus generetur, requiritur, ut ad illud coquendum motus vitalis in parte superstes sit; dein ut morbus praecedat, quo suppuratio tanquam morbi finis, sequatur; porro ut inflammatio praegrediatur, atque talis quidem, quae acuta est cumque magno in parte calore coniuncta; tandem ut pars, si in suppurationem abire debeat, ab aere externo defendatur atque eo disponatur, ut facilis sit intumescencia inque tumorem expansio. Suppurationis actionem absolutam esse cognoscimus, si quando inflammatio per aliquot tempus protrahitur, symptomata continuo augentur, aegrotans minus febrit, parum de dolore conqueritur atque pars minus tendi incipit molliorque fit. Dum haec mutatio, suppuratio nimirum, in parte contingit, membrana cellulosa, plurimis vasis, materiem pinguedinosam vehentibus, praedita, infarcitur, extenditur, rumpitur; quo facto cauum formatur, in quod corrupta pinguedo effunditur, cui ex vasis ruptis humor, efficiendae pinguedini destinatus, in pus transformandus adfunditur. Itaque inflammationis mutationem in abscessum in membrana cellulosa potissimum fieri, pus in ea coqui, hocque ipsum ex pinguedine maximam partem oriri, statuendum est. Quodsi vero tantus est aliorum humorum affluxus, ut hi materiae pinguedinosae quantitatem superent, tunc vel aquosum vel ichorosum vel sanguinolentum pus apparet. At vero, cum suppuratio solius naturae opus sit, facile hinc intelligitur, quid de remediis suppuratoriiis dicendum. Nunquam nimirum reperiuntur, quae actionem hanc inducunt, sed quae impedimenta, suppurationem

vel arcentia vel retardantia, remouent aut ea requisita, quibus puris generatio perficitur, procurant, ea omnia suppurantia dici merentur.

p. 303. Caput secundum ostendit, quibus modis pus mouentia operentur. Remedia, quae puris maturationem promouere debent, requirunt motum vitalem superstitem, quo praesente ista symptomata eorumque causas aliquo modo mutant, dum vel iis aliquid addunt vel detrahunt. Promouetur itaque puris maturatio, si liberior aeris accessus arcetur, nimia in parte perspiratio impeditur, cutis et partes externae relaxantur magisque extensiles redduntur, nimius porro in parte calor imminuitur, vel, cum certus quidam caloris gradus requiratur, iste augeatur, insimulque motus intestinus inter stagnantes vel in cauum depluentes humores excitatur atque leuioris putredinis principium h. e. fluidorum ab indole naturali degeneratio inducitur. Eadem fere ratione agunt digestiua, dum vel puris generationem adiuuant vel corrigunt, paulo tamen a suppurantibus differunt. Ipsi enim humido, in pus mutando admiscuntur, ipsis partibus caesis applicantur inque ipsum cauum introducuntur.

p. 317. Caput tertium medicamentorum, pus mouentium, classes exhibet, quarum prima ea continet, quae, aeris externi accessum arcendo, calorem et humiditatem ut pix et semina auenae cum aqua cocta, conseruant. Secunda classis ea comprehendit, quae partes relaxant et intumescantiam et rupturam facilem reddunt, ut radix althaeae, herba maluae, mel, olea et pingua tum vegetabilia tum animalia. Tertia classis continet, quae calorem nimium minuunt atque hic secundae classis vegetabilia, cum aqua cocta et tepide applicata spectant, maiori tamen efficacia agunt, quae potentia frigida sunt vel frigide applicantur, ut lens palustris, folia nymphaeae, unguentum populeum etc. Classis quarta offert, quae calorem

calorem paruum excitant vel augent. Referuntur huc, quae motu intestino gaudent, ut fermentum panis; dein quae fragranti et aromatica virtute pol-
lent, ut gummi ammoniacum; porro quae fragran-
ti et volatili aromate praedita sunt, ut herba basili-
conis et quae minus volatili, valde autem penetrante,
virtute gaudent, ut herba abrotani; tum quae ma-
gna acrimonia irritant, ut radices cepae; tandem,
quae acria et ex acribus et calidissimis composita sunt,
aliisque ut plurimum adiutoriorum loco adiungun-
tur, ut fel taurinum et sapo niger.

Caput quartum de medicamentorum pus mo-p. 335.
uentium usu in morbis externis agit. Si inflamma-
tio in suppurationem abire debet, necesse est, ut
calor et humiditas in parte conseruentur. Hinc
emplastra et cataplasmata nec adeo humida nec sicca,
ex farinaceis parata, applicanda sunt. Si vero his
suppuratio ob difficilem intumescientiam non succedit,
ea, quae in secunda classe reperiuntur et partes ex-
tensiles reddunt, usurpentur. Si calor inflammatio-
nis tantus est, ut gangraena metuenda sit, iste re-
laxantibus, secunda classe enumeratis, vel frigefaci-
entibus, tertia classe adductis, temperetur. Sed
caute his utendum est, ne nimium frigefaciendo sup-
puratio impediatur. Si contrarium, hoc est, mo-
tus et calor debilis observatur, calefacientibus, quar-
ta classe reperiundis, excitetur. Si abscessus ad matu-
rationem accedit, maxime relaxantia, ut olea et
pinguia applicanda sunt, quae vero, in leuiori gan-
graenae suspicione, vel omitti vel parcius usur-
pari debent. Cum in glandulosis obstructionibus,
non resoluendis, suppurantia, absque praeuia in-
flammatione, vix prosint, suppuratoriis proinde ca-
lidissimis et penetrantissimis, naturae succurrendum
est. In magnis contusionibus eadem fere cautio-
nes observandae sunt, et si gangraena imminet, re-
laxantibus utendum, vel si partes vicinae inflamma-

tione afficiuntur, resoluentia cum suppurantibus permiscenda sunt. Motus vero in contusis fere suffocatus, calidis suppuratoriis et cortice peruuiano, interne sumto, excitari debet.

p. 353. Digestiua in vulnere recenti vel et in ulcere locum habent. Digestioni obest aeris accessus, hinc omnia, quae hunc arcent, nec digestioni, naturali proprietate, resistunt, adhibenda sunt. In ulcere crusta et sordities puris exortum saepe impedit, hinc relaxantia, ut pingua et oleosa admouenda. Si in ulcere nimia laxitas est, ita, ut benignum pus vir generetur, resinosa balsamica, ut terebinthina, aloe, myrrha, profunt, eademque etiam, vel maiori adstringendi vi praedita in ulceribus cancrosis conueniunt. Tandem et ulcus saepe adeo fordidum est, ut escharotico opus sit, hinc butyrum antimonii applicandum, quo nouum ulcus generetur et digestio inde restauretur.

p. 361. Eandem hanc quaestionem explicandam sibi sumsit Cl. ESCHENBACH. Generalibus non nullis de solidorum fluidorumue statu sano atque morbofo praemonitis, ad ipsam rem accedit Noster, et primo

p. 371. statim puris definitionem exhibet. Hoc, inquit, *est substantia ex albido flauescens; consistentiae mediocris fluidae; odore vel nullo vel saltem non ingrato praedita; originem trahens ex miscela fibrarum dilaceratarum, cum sanguine extrauaso.* Remedia igitur externa, quae puris confectionem promouent, suppurantia vocantur; ipsa autem actio, qua pus in parte generatur, dicitur suppuratio, quae nunquam sine praeviâ inflammatione locum habere potest. Vt pus generetur certus requiritur vasorum mouendorum gradus, qui nec debilis, nec violentus esse debeat. Si itaque suppuratio in parte inflammata adiuuanda est, motus nimius compescendus, debilis vero augendus est. Prius perficitur remediis sic dictis emolli-

entibus,

entibus, quippe quae fibrarum tensionem nimiam imminuant atque efficiant, ut hae sanguini et humoribus ungentibus facilius cedant. Posterius praestant irritantia, ea nimirum, quae solidorum tensionem et motum adeoque circulum humorum augment. Hinc duo suppurantium genera diuersa enascuntur atque semper, in procuranda suppuratione attendendum, ideoque cauendum est, ne emolliens cum irritante, ut saepius fieri solet, commisceatur. Vbi itaque, imminente suppuratione, cum tensione dolor insignis est, emollientia profunt, ut pote quibus fibrae laxantur et dolor et motus minuitur. Ast omnia emollientia eundem agendi gradum non possident, quare tres classes constituuntur, quorum prima mitissime agentia, secunda fortiora, tertia tandem fortissima comprehendit. Ad primam classem aqua simplex vel ex decoctis emollientium fortiorum cum aqua paratis vapor, ad secundam lac, decocta mucilaginosa ex ebore, plantis earumque partibus mucilaginosi etc. ad tertiam denique spermaceti et oleosa pertinent. De horum omnium usu notandum est, semper ea calida applicanda atque calida conseruanda esse. His de emollientibus adductis variae remediorum formulae apponuntur.

Vbi tensio nulla sed potius indolentia est, irritantia conducunt, quae cum in actione variant, in quatuor classes rediguntur. Prima mitissima, seu nude roborantia, ut terrea, ex plumbo parata, plantas adstringentes et aromaticas etc. continet. Secunda vera irritantia ast mitiora, ut gummi resinas, ceram, mel etc. comprehendit: Tertia irritantia fortiora, ut terebinthinam, resinam ligni sancti, salia fortiora, saponem, cepas, allium etc. exhibet: Quarta demum rubefaciencia atque corrodentia ut semen staphisagriae, olea destillata, acida mineralia etc. offert. Quod ad usum horum spectat, haec tanquam simplicia vel ut composita et calida applicari possunt,

possunt, de quibus ultimis plures iterum formulae
 p.421. annectuntur. Quamdiu pus confectum includitur,
 morbus dicitur abscessus, quam primum autem, par-
 tibus disruptis, puri liber exitus patet, ulcus voca-
 tur, inde ea, quae abscessui imponuntur, maturan-
 tia, quae autem, ulcere praesente, usurpantur, di-
 gestiva nuncupantur, utraque vero sic dicta supp-
 rantia constituunt. In usurpandis his semper par-
 tium habenda est ratio, siquidem aliae magis aliae
 minus sensibiles sunt. Omnibus partibus, quae mol-
 liores nec elasticae sunt, suppurantia sine ulla exce-
 ptione applicari possunt, quae vero elasticae sunt, ut
 partes nervosae et tendinosae, in harum inflamma-
 tione, ad suppurationem tendente, emollientia for-
 tiora euitanda, contra mitissima eligenda vel reuulsio
 suscipienda est. Ossibus emollientia nunquam, sed
 irritantia, ut euphorbium etc. conueniunt. In ge-
 nere de suppurantibus notandum est, eorum usum
 in inflammatione, ad gangraenam tendente, maxi-
 mum esse pariterque in ulceribus fistulosis ac mali-
 moris, fistulis ipsis, tumoribus saccatis aliisque ex-
 crescentiis mollioribus atque in primis in ulceribus
 conducere. Emollientia autem in specie, in primis
 primae et secundae classis in omnis generis inflam-
 matione, tensionem et dolorem inducente, inque
 aliis morbis, ubi dolor est, egregie conuenire, at-
 que irritantia tandem, ut adstringentia in haemor-
 rhagiis, balsamica et sales in gangraena imminente,
 aromata et vinosa in contusione ad sanguinem resol-
 uendum, terrea et saturnina in erysipelate, adstrin-
 gentia et aromatica in oedematosis tumoribus atque
 vesicantia et corrosiva in partibus gangraenosis, tu-
 moribus saccatis, crescentiis carnosus fistulosisque
 ulceribus multum valere experientia docet.

p.438. Quaestio, quae anno 1746 *diuersas remediorum
 detergentium species, eorum agendi modum et usum in
 morbis*

morbis chirurgicis definienda proposuit, anno sequenti praemium non obtinuit, sed ad annum 1749 translata fuit. Praemium proinde duplex constitutum Viri Cll. FLVRANT et LOVIS obtinuerunt. Prior quaestionem in tres partes diuidit; in prima nimirum morbos pertractat, in quibus detergentia adhibenda sunt; in secunda de ipsis his remediis agit; inque tertia ostendit, in quonam casu memorata remedia prosint vel noceant. Morbi, in quibus detergentibus opus, ulcera sunt, sub quo nomine partium mollium, quae in pus conuertuntur, soluta continuitas intelligitur. Haec vel simplicia sunt vel complicata. Illa adesse dicuntur, si quando nullus morbus, nec aliud quidquam, quod carnis regenerationi aut cicatricis formationi impedimento sit, ea comitatur. Complicata vero vocantur, si quando ulcera cum aliis vitiis, ut callo, sinu, fistulis, vermicibus, varicibus aliisque coniuncta reperiuntur. Origo ulcerum in suppuratione quaerenda est, haec autem oritur, si vel vasa externa quadam vi illata rumpuntur; vel si eadem fluidis ita infarciuntur, ut deinde etiam continuitas solvatur. Licet autem ortus suppurationis diuersus sit, in utroque tamen casu formatio suppurationis uno eodemque modo perficitur. Ea enim nihil aliud, quam puris ex destructorum vasorum frustis cum fluidis effusis mixtis, formatio est. Facta itaque suppuratione cauum conspicitur, quod ulcus vocatur, in quo vasa dilacerata, relaxata et depressa reperiuntur, quae vero tanquam escharae separandae et regenerationi obstantes consideranda veniunt. Partes haec mortuae vel facile separantur; si leues sunt, vel si nimis crassae sunt, difficulter secedunt. Exinde autem status ulcerum dependet, qui malignus est, si partes mortuae nimis crassae sunt, insimulque materies purulenta vel nimis crassa vel acris vel serosa est; hinc etiam praecipua impedimenta, quae bonae carnis regenerationi

se opponunt, enascuntur. Vt itaque ulcus purum fiat, partes mortuae et peregrinae separentur atque vitia fluidorum et materiae purulentae corrigantur, necesse est, ut auxilium feratur, quod non nisi remediis sic dictis detergentibus perpetratur.

p.451. Secunda parte de his nunc agitur atque, ut recte eorundem agendi ratio exponatur, primo statim in principia eorum inquiritur. Haec, ut substantias salinas seu ad minimum ut mixta, in quibus sales partes essentielles constituunt; considerata esse, Noster autumat. Quod ad salium actionem pertinet, vel partes arrodunt vel dissoluunt et varias mutationes pro varia partium, in quas agunt, dispositione producunt. Ita in partibus solidis isti dolorem, tensionem fibrarum neruearum et affluxum copiosorem spirituum animalium excitant, imo in partes mortuas, ut escharas agunt, eas penetrant et partim consumunt; in fluidis autem viscositatem tollunt eaque attenuant. Differunt autem remedia detergentia, prout sales sunt, qui eorum mixtionem ingrediuntur, vel prout aliae partes cum salibus simul mixtae remedium detergens constituunt. Ratione itaque effectuum, quos praestant, detergentia in quatuor genera diuidi possunt; in irritantia nimirum, quae partium viuarum oscillationem viuidiorem reddunt; dein in rodentia, quae partes mortuas penetrant et efficiunt, ut decidant; porro in diluentia, quae fluida existunt et viscositatem humorum in ulcere tollunt; tandem in absorbentia, quae humores serosos attrahunt et vasa relaxata constringunt. Primi generis remedia eo in casu, ubi in ulcere suppuratio lente procedit, pus malae indolis est et partes mortuae ob debilem fibrarum oscillationem non decidunt, applicantur. Secundi generis remedia adhibentur, ubi ulcera a tumore maligno orta sunt et ubi partes mortuae, fibris licet irritatis, non decidunt, nisi escharae ipsae diuidantur et consumantur. Terti generis remedia

remedia usurpantur in tumōribus scirrhis exulceratis, ubi humores viscosi et tenaces sunt. Quarti denique generis remedia profunt, si humores tam copiosi tamque fluidi sunt, ut sanationem impendant. Quod ad usum horum remediorum in specie attinet, tempus in primis considerandum est, quo adhiberi debeant. Ea itaque non nisi suppuratione praegressa et materie purulenta, consistentia requisita non praedita, ulcerisque fundo non rubro, paucis, regeneratione impedita, conducunt. Talia enim remedia regenerationem bonae carnis accelerant, sique illa praestita fuerit, tempus etiam datur, quo iterum istis abstinere debeamus. Quando nimirum canales molles et liberi sunt, succus nutritius consistentiam requisitam habet, fundus ulceris ruber apparet et dolor a remediis applicitis excitatur, detergentia illico intermittenda sunt, quia alias dolor, siccitas ulceris praematura, et induratio marginum nascitur, atque in genere sanatio impeditur. Praeter haec et dietae regimen observandum et, pro ulceris conditione, varia etiam remedia ut diluentia, incrassantia, lenientia etc. propinanda sunt. Detergentia in omnibus ulceribus usurpanda veniunt, exceptis cancerosis, quippe in quibus lenientia tantum adhiberi possunt. De reliquo remedia illa varia sub forma et vel liquida ut balnea vel minus liquida ut balsama, vel solida ut emplastra exterius applicantur, interius vero, si detergentia indicantur, ea semper sub forma liquida exhibentur. His expositis remediorum tam simplicium quam compositorum subnectitur catalogus.

Eandem hanc quaestionem exposuit Cl. L O V I S, p. 481. atque primo de natura et causa ulcerum agit; deinceps casus exponit, ubi remedia detergentia applicanda sint; porro de selectu, praeparatione et viribus medicamentorum, quae morbus indicat, loquitur;

tur; tandem varias remediorum formulas apponit. Vlcus Nostro dicitur solutio continui seu diuifio partium mollium, de quibus materies purulenta manat. Haec, si ante partium diuifionem formatur, ulcus a cauffa interna natum dicitur; fin vero partium diuifionem fequitur, cauffa ulceris externa habetur. Sine autem ab hoc fiue ab illa nafcatur ulcus, uno tamen eodemque modo in utrifque pus generari, hocque, fanguine in cellulas pinguedinofas effuso cumque pinguedine mixto formari, certum eft.

p.490. Quod ad ulcerum curationem attinet, ea primis diebus maturantibus et digeftiuis tractanda funt, caute tamen ifta continues. Quam primum igitur fuppuratio imminuitur et materies alba, aequalis, laeuis et absque malo odore apparet, recedendum ftatim ab illis eft, et fic dicta detergentia applicanda funt. His enim ulcera mundantur et eo difponuntur, ut noua caro generari poffit, quae uero maturantibus aut digeftiuis, diu continuatis, impeditur omnino. Cum autem remedia ifta varia fint et a fe inuicem ita difcrepent, ut unum alteri minime fubftitui poffit, fed pro varia indicatione varia eligi debeant, ifta proinde remedia in certas claffes rediguntur, quarum quaelibet oftendit, qua ratione reme-

p.493. dia ifta ufurpanda veniant. Prima claffis mundificantia, quae ex digeftiuis et fuppurantibus cum refinofis, ut terebinthina, myrrha etc. mixtis, conflant, exhibet infimulque oftendit, quomodo ifta remedia, ob olea balfamica, irritent et mundent.

Cum uero ea non nifi in eafu, ubi nullum impedimentum fe praebet, exhiberi poffint, altera claffis talia largitur, quae fortius paulo agunt, attenuant et incidunt quaeque demum adhibentur, quando prioribus, diu continuatis, caro non rubra fed pallida, puſque craffum et glutinofum fit. Remedia ifta balfamica, cum relaxantibus et oleofis mixta, in priori claffe nominata, hanc quoque claffem conftituunt,

tuunt, eo tantum discrimine, ut quantitas relaxantium imminuatur, balsamicorum vero augeatur. Praeter haec et lixiuia, ex cineribus plantarum parata imo et sal fixus tartari nec non urina atque saponnes tam naturales, ut bilis, mel, saccharum, succus saponariae etc. quam artificiales, ut sapo niger, sal volatilis oleosus etc. secundum indicationem prouidenter administranda, huc etiam referuntur. Ter. p. 500.

tia classis detergentia antiputrida continet, quae in ulceribus adhibentur, ubi odor foetidus et color, instrumenta argentea tingens, deprehenditur. Praestant id vel decocta vulneraria ex herbis absinthii, scordii etc. vel acida, ut acetum, oxymel simplex etc. vel spirituosae ut spiritus vini vel solus, vel cum camphora aut sale ammoniaco mixtus. Quarta clas. p. 502.

sis exsiccantia largitur, quae eo in casu adhibentur, ubi materies absque eo, ut causa virulenta subsit, valde tenuis reperitur. Pertinent huc colophonii puluis, aut tinctura myrrhae, aloes etc. Cum vero non solum humorum, de quibus haecenus actum fuit, sed et solidorum ratio in ulceribus habenda sit, quinta hinc classis ea remedia tradit, quae in primis in solida agunt. Accidit nimirum, ut in ulcere saepe caro mollis, pallida et fungosa a vasis vel disruptis vel et integris, debilibus tamen, pronascatur, atque ideo curatio impediatur. Ad destruendam hanc carnem, remedia, haecenus commemorata, si non sufficiunt, alia atque fortiora eligenda sunt. Praestant id sic dicta irritantia detergentia, quae ex corrosiuis, e. g. viridi aeris et praecipitato rubro cum pinguibus et relaxantibus mixtis, ut unguentum aegyptiacum, constant. Atque haec sunt, quae, de remediis detergentibus hic exposita, breuiter commemorare placuit; formulas dissertationi subnexas omittimus.

p. 519. Hanc ipsam quaestionem declaravit etiam Cl. FABRE. Detergentia seu mundificantia ab eo dicuntur remedia, quae vulnera et ulcera ad consolidationem disponunt, malas suppurationis qualitates mutant, depletionem vasorum efficiunt, carnemque superfluum destruunt. Remedia haec in vulneribus recentibus, bonae notae, non adhibentur, sed in iis tantum, quae diu durant et ubi caro mollis ac spongiosa est, atque pus serosum fit, in genere ubi vulnus ad consolidationem perducere nequit, ista adhibenda veniunt. Detergentia irritant et in solida agunt, et duplicis generis esse solent. Alia sunt stimulantia, ut plumaceola sicca, decocta plantarum vulnerariarum, adstringentia, saponem etc.; alia vero sunt corrosiva, ut alumen ustum, praecipitatum rubrum etc. In vulneribus, ubi suppuratio ac tanta vasorum relaxatio est, ut laudabiles suppurationis qualitates sensim evanescant, conducunt. In abscessibus eadem laudantur atque quidem, si ulcus post phlegmonem suppuratam remanet, aut in visceribus spongiosis, ut hepate et in primis cerebro deprehenditur, detergentia stimulantia leviora optimi iudicantur usus. Vbi vero ulcera diu durant et absque dolore, tensione et inflammatione sunt, insimulque vitiosum pus apparet, ibi stimulantia acriora conducunt, atque haec absque pinguibus admixtis, quod saepe in priori casu fieri solet, adhiberi possunt.

p. 529. Quaestionem, quae anno 1747 *remedia exsiccantia et caustica, eorum agendi modum, diversas species et usum in morbis chirurgicis* definienda proposuit, explicavit annoque sequenti praemium reportavit Cl. CHARMETTON. In duas partes hanc quaestionem divisit Cl. Auctor, inque priori de causticis, in posteriori vero de exsiccantibus egit. Causticorum nomen ab ustione, rosione seu consumptione partium, quibus applicantur, desumitur, eorumque vis atque efficacitas.

efficacitas eadem fere est, quam ferrum candens, cauterium actuale dictum, praestat. Remedia ista caustica, potentialia dicta, vel ope salium acrium agunt, suntque simplicia seu naturalia, vel ope particularum ignearum vel harum et salinarum simul agunt suntque composita, id est, quae arte chemica aut alia mutationem susceperunt. Caustica potentialia non nisi in viuum corpus agunt, quia transpiratio insensibilis menstruum quasi est, quo sales solvantur particulaeque igneae liberae reddantur. Variant caustica, quoad effectus, eorumque varietas a diuersa consistentia, natura, forma et quantitate salium vel maiori minoriue particularum ignearum inuolutione, vel a longiori aut breuiori tempore, quo partibus applicata manent, dependet. Itaque ob diuersos actiuitatis gradus diuersae etiam habentur species, quarum tres sunt. Alia in cutem agunt suntque vesicatoria; alia in carnes, cute denudatas, agunt et dicuntur catheretica; alia et in cutem et carnem simul agunt, vocanturue escharotica. Harum quaelibet debilia et fortia nec non simplicia et composita habet, de quibus omnibus Noster in specie nunc agit.

Primo vesicatoria, ad quae et epispastica perti-
nent, considerantur. Vtriusque generis efficacitas a subtilitate et acrimonia partium dependet, ususque eorum in concutiendo genere neruoso inque eduendis humoribus, ad nobiles partes facile transeuntibus, consistit. Applicantur ista vel in dorso, vel pone aures, vel in suris aut femoribus et, praeter non nullos morbos internos, ubi utilitatem praestant, multum etiam in morbis oculorum, dentium auriumue valent. Exhibentur hic variae formulae, quae emplastra et cataplasmata vesicantia nec non unguenta epispastica continent.

Catheretica crassiores quam vesicatoria magisque
inuolutas, quam escharotica possident particulas. Illa
cutem

cutem intactam relinquunt, sed hac remota et carni
nudae admota, effectus exerunt. Haec autem,
escharotica nimirum, salibus magis liberis et acio-
ribus praedita, cuti si applicantur, facile delique-
scunt, cutem arrodunt, carnes adurunt, corpora
dura et callosa penetrant et crustam nigrescentem re-
linquunt, quam escharam vocant. Licet autem ca-
theretica tam violenter non agunt ut escharotica, unus
tamen idemque agendi modus in utrisque deprehen-
ditur et non nisi gradu actiuitatis a se inuicem discre-
pant. Applicatis remediis his vasa irritantur et ad
crebriores oscillationes disponuntur, hinc ea fluidum
vehementius ad obstaculum appellant, mortuamque
demum partem separant. Catheretica sunt vel le-
niora, ut borax, alumen ustum etc. vel fortiora, ut
pulvis arsenici albi, auripigmenti etc. Pariter etiam
escharotica vel sunt leniora, ut aqua phagedaenica,
oleum tartari per deliquium etc. vel fortiora, ut spi-
ritus nitri, butyrum antimonii, lapis infernalis etc.
Ex his, in primis cathereticis simplicibus inter se
mixtis varia, vel in forma sicca vel in fluida aut alia,
componi possunt, de quibus omnibus formulae ap-
positae hic reperiuntur.

p. 560. Quod ad usum causticorum spectat, ea et in mor-
bis simplicibus et compositis usurpanda quidem, sed
caute adhibenda sunt. Morbi dicuntur simplices,
ubi caro fungosa in ulcere, quod partes non adeo
sensiles occupat, consumenda aut ubi excrecentiae
diuersae in partibus sensibilibus extirpandae sunt. Ita
tales morbi in dura matre, oculorum partibus, naso
aliisque reperiuntur, qui eiusmodi remediis tractan-
di sunt. Morbi dicuntur complicati, qui plus mi-
nus maligni sunt, quique situm plus minus periculo-
sum habent. Ita non nulli adeo maligni sunt, e.g.
ulcera cancrosa, aut situs eorum adeo periculosus
est, ut caustica adhiberi prorsus nequeant. Vbi ve-
ro symptomata non adeo molesta sunt, licet etiam morbi

morbi situs optimus non videatur, caustica tamen, caute adhibita, conducunt. Tandem etiam caustica usurpantur, si cutis erodenda et tumores aperiendi sunt, in quo casu horum remediorum selectus, tumorum status, pars affecta modusque applicandi attendenda veniunt.

Altera pars de exsiccantibus agit. Sub hoc no-p. 575.
mine intelliguntur remedia, quae cicatricem producendi facultatem possident, quaeque fibras roborant, humiditatem nimiam absorbent et succum nutritium inspissant. Cum autem ulcera raro admodum ita deprehendantur, ut remediis exsiccantibus, stricte sic dictis, unice applicatis cicatrix produci possit, alia proinde notio exsiccantium exhibenda est. Itaque omne id, quod ulcus ad consolidationem disponit omniaque impedimenta remouet, exsiccans seu, quod idem est, cicatrifans vocandum est. Cum vero ulcerum status diuersus deprehendatur, remedia etiam, quae ulcus ad consolidationem disponere debent, diuersa esse, colligitur. Omnia itaque eiusmodi remedia in quatuor disponuntur classes et diuiduntur in exsiccantia emollientia, id est, quae solida nimis rigida ita emolliunt, ut motus succi nutritii, ad consolidationem facientis, promoueatur; talia sunt balsamum ARCAEI, emplastrum nigrum etc. Dein in exsiccantia detergentia, quae materiem purulentam nimis tenacem penetrant et diuidunt, ut digestiuum simplex, tinctura myrrhae etc. Porro in exsiccantia rodentia, quae fibras relaxatas firman et carnes luxuriantes destruunt, ut unguentum aegyptiacum, aqua calcis viucae etc. Tandem in exsiccantia absorbentia, quae nimiam humorum fluiditatem tollunt et absorbent, ut tutia, lapides cancrorum, radix gentianae, cerussa, unguentum de cerussa etc. haecque proprie dicuntur exsiccantia, Licet autem trium priorum classium remedia ad haec relata sint, ea tamen ad vere exsiccantia non pertinent,

nent, sed ut consolidantia tantum considerari debent. De ultimis itaque vere exsiccantibus, nunc, quod res est, agitur et singula horum considerantur. Sunt autem, quorum mentio facta hic est, tutia, pompholix, lapis haematites, lapis calaminaris, corallia, lapides cancrorum, bolus, ossa sepiae, colophonium, plumaceola aspera et rasa, lithargyrium, radices gentianae et iridis florentinae, folia fabinae et artemisiae atque varia ex his composita.

p. 594. Quod ad usum horum attinet, ea vel in morbis recentibus vel inueteratis et tam simplicibus quam complicatis usurpantur. Licet autem ut plurimum in fine morborum applicentur, in vulneribus tamen recentibus ab initio statim non sine fructu adhibentur. Necessè tamen est, ut ista remedia saepe cum emollientibus detergentibus et rodentibus coniungantur, prout nimirum diuersus morbi status id postulat. Ita v. g. in excoriatione simplici leui absque contusione unguentum album RHASIS inque vulnere simplici leui, instrumento scindente, facto plumaceola, aqua vulneraria irrorata, et similia applicantur, idque valet in partibus carnosis, humiditate abundantibus; ubi vero partes sicciore et rigidiores sunt, ut partes capitis minus musculosae, ibi exsiccantia emollientia, ut plumaceola, aqua vitae tintia, una cum balsamo ARCAEI conuenit. Ast, ubi morbi complicati sunt, e. g. vulnus cum contusione etc. porro etiam in puncturis exsiccantia in principio adhiberi nunquam possunt, sed alia, suppurantia et emollientia, eligenda. In ulceribus inueteratis contra, ubi nihil nisi consolidatio deest, exsiccantia absorbentia, ut plumaceola sicca, superimposito emplastro exsiccante emolliente conuenit. Vbi vero ora callosa seu et dispositio ad inflammationem remanet, ibi exsiccantia detergentia et emollientia conducunt. In ulceribus saniosis, difficulter consolidandis plumaceola sicca, rasa, leni digestiuo tecta, prodest,

prodest, atque ubi in ulcere hyperfarcosis est, exsiccantia rodentia conueniunt. Vlcera, diu durantia, in primis in senibus, consolidanda non sunt, sed aperta seruanda, quo pessima symptomata praecauentur. Tandem etiam ad sedes morbi attendendum est, quibus ponderatis, remedia memorata varia sub forma applicari debent. Ita v. g. in gonorrhoea pertinaci, materia correctâ et remediis internis ad sistendam hanc diu et frustra adhibitis, exsiccantia per iniectionem; in oculorum morbis, si ista remedia indicantur, sub forma collyrii; in morbis faucium sub forma gargaris matris inque aliis alia sub forma caute et circumspecte applicari debent.

Eandem quaestionem declarauit Cl. NANNONI p. 605. atque primo de exsiccantibus, post modum autem de causticis eodem ordine, quem quaestio praescripsit, egit. Exsiccantia, a veteribus epulotica dicta, vocantur remedia, quae carnem eo disponunt, ut cicatrix formari possit. Vis horum remediorum duplex habetur; alia est, dum robur fibrarum augetur, alia dum omne id, quod superficiei ulceris adhaeret et consolidationem impedit, attrahitur. Exsiccantia a Cl. Auctore diuiduntur in ea, quae ex particulis acidis constant, ut styrax, benzoe, mastix etc. atque in ea demum, quae ex acidis causticisque simul componuntur, ut alumen rupeum, aerugo, vitriolum calcinatum etc. Cum vero morbi, in quibus eiusmodi remedia adhibenda sunt, varient, variae ea propter constituuntur eorum classes, quarum prima ea continet, quae in ulceribus, cuticula tantum destitutis, conducunt. Primo spiritus vini optimus in combustione et contusione leuiori aliisque similibus laudatur, in capitis tamen ambustione aut ubi corporis mollities est, et ubi calor et dolor nondum cessarunt, iste intermittendus est, huiusque loco unguenti cerussae cum thure, subtiliter trito, mixti,

- aut etiam solius tantum aquae frigidae applicatio
p. 627. suadet. Secunda classis remedia exhibet, quae in
 ulceribus profundis, materiem sebaceam continentibus,
 adhibenda sunt. Quantum ex his videre licet, adstringentia
 mineralia, ut alumen rupeum aqua solutum, lithargyrium,
 interdum spiritus sulphuris aut etiam alia acida, cum causticis mixta,
 commendantur. Tertia classis remedia comprehendit, quae
p. 633. usurpanda, si post abscessum apertum, aut aliam causam,
 cutis et membrana adiposa destruitur. Pauca huius classis
 remedia esse Cl. Auctor asserit, quia paucos post dies,
 digestionem bene succedente, ulcus sponte eo disponitur,
 ut cicatrix generari possit. Hinc saepe non nisi plumaceolis
 ficcis ulcus obtegendum est, aut si non sufficiant, unguenta
 exsiccantia leuiora, quae ex oleosis, pinguedinosi et exsiccantibus
 constant, ut unguentum cerussae etc. adhibenda
p. 645. sunt. Quarta demum classis remedia tradit, quibus
 in ulceribus inueteratis utendum est. Haec ex acidis
 leuiterque causticis constant, eoque referuntur praecipitatum
 rubrum, lapis infernalis et alia. At vero, in ulceribus ubi
 dolor, siccitas in superficie, inflammatio ambitusque tumidus
 adsunt, omnia haecce remedia adhiberi nequeunt, quia alias
 siccitas ulceris, inflammatio aliaque symptomata augentur
 ideoque consolidatio impeditur.
p. 653. Caustica, de quibus in altera dissertationis parte
 agitur, a Nostro vocantur *remedia chirurgica*, quae
exposita per aliquot tempus contactui alicuius partis uiuentis,
omne id destruunt, quod inueniunt idoneum propriae adiuuitati.
 Caustica ope particularum ignearum, quas possident, agere,
 iisdemque oleum in primis destrui, aquam dissipari
 particulasque terrestres ficiores fieri, Noster asserit.
 Variant autem caustica pro varia, quam exerunt, actione.
 Alia enim connexionem cuticulae cum cute soluunt,
 ut vesicatoria; alia gangraenam in cute excitant,
 ut calx viua cum cineri-

cineribus clauellatis mixta etc. alia denique duritiem morbosam absumunt, ut sal tartari, oleum vitrioli, etc.

Quod ad usum causticorum spectat, Nostro dep. 661. prima specie nihil quidquam dicere placuit, secundae autem speciei caustica ad aperienda gummata venerea, hydrocelen curandam, aperiendos tumores cysticos, tendinibus, nervis vasisque magnis non adiacentes nec cum ossibus coniunctos, dolore carentes nec cancro proximos, porro ad delendas verrucas, destruendosque naeuos maternos et sarcocelen curandam commendantur, in tumoribus autem scirrhis sedulo interdiciuntur. Tertiae speciei remedia ad delenda sarcomata tam venerea quam alia, porro ad strumas ulcerosas, callosaque ulcera curanda laudantur, ita tamen, ut semper attentio adhibeatur, utrum morbi status aut sedes causticorum applicationem permittat. Saepe enim ob nervos, tendines etc. ista remedia adhiberi prorsus nequeunt, et si etiam adhiberi possunt, semper tamen cautione opus et a mitissimis incipiendum est.

VIII.

Dissertation sur l'aether, dans laquelle on examine les differens produits du melange de l'esprit de vin avec les acides minéraux,
 PAR M. BAYME, M. Apothicaire de Paris,
 A Paris, chez Iean Thomas Hérissant.
 MDCCLVII. 12. mai. pl. 15. tab. aen. 2.

h. e.

Differtatio de aethere, in qua varia ex mif-
 ftione spiritus vini cum acidis mineralibus
 producta examinantur. Auctore Cl. BAYME.
 etc.

Adductis sub initium huius libelli auctoribus, qui de combinatione spiritus vini cum acido minerali scripserunt, Noster dein miscelam hanc antè aliquot secula et a RAYMVNDO LVLLIO iam tentatam fuisse, perhibet; quibus enarratis ad ipsam transactionem accedit et primo de aethere vitriolico agit.

p. 27. Ad eum obtinendum sex librae spiritus vini cum totidem libris acidi vitriolici miscentur, liquoresque, retortae vitreae commissi, aucto sensim caloris gradu, ad ebullitionem usque euecto, destillantur, hicque labor eo usque continuatur, donec albi vapores prodeant. Absistitur dehinc ab operatione recipiens remouetur et liquor in eo collectus separatur. Recipiente ad retortam iterum adaptato igneque paulo moderatiori applicato destillatio continuatur, tuncque spiritus sulphureus, valde volatilis, una cum pauxillo olei supernatantis prodit; in retorta autem materies nigra, crassa, odoris sulphurei, bituminosa remanet. Liquor primo egressus cum pauxillo olei tartari per deliquium miscetur, retortae vitreae iterum committitur et, accensis aliquot ellichniis super lampade in ex balneo arenae destillatur. Striis in collo retortae visis ellichnia extinguuntur, atque, guttis

guttis elabentibus imminutis, liquor egressus, qui pro aethere habetur, separatur. Recipiente iterum agglutinato igneque paulo fortiori accenso liquor prodit, ab HOFFMANNO mineralis anodynus dictus. Quod in retorta restat, parvam olei dulcis, phlegmati acido sulphureo supernatantis, portionem constituit.

At vero mixti liquores absque interrupta serie p. 48. ad siccitatem usque si destillantur, sequentia exhibent producta: 1) Prodit spiritus vini non mutatus. 2) Spiritus vini parum mutatus, valde aromaticus, olei et phlegmatis parte orbatus exit, hicque liquorem anodynum mineralem HOFFMANNI suppeditat. 3) Hos liquores sequitur liquor aethereus, valde levis, volatilis, inflammabilis, odore grato, aromatico praeditus. 4) Liquor aquosus, leuissime acidus exit. 5) Huic liquor paulo magis acidus, valde volatilis, non inflammabilis, sub nomine spiritus sulphurei volatilis cognitus, succedit. 6) Cum hoc et praecedente liquore oleum insimul dulce, aquae supernatans, exit. 7) Aliud oleum, citrinum, minus fluidum et sub aqua fundum petens cum acido sulphureo fortiori destillat. 8) Liquor ponderosus, niger, crassus, valde acidus, pro vero oleo vitrioli, sed sulphureo habendus, sequitur. 9) Materies albicans, sulphuri communi quidem similis, neque vero omnibus eiusmodi dotibus donata, sublimatur. 10) Denique in retorta materies nigra, splendescens et fragilis, pro bitumine alias habita, omnibus autem bituminis proprietatibus non praedita, restat. Quodsi vero statim, ac liquor aethereus egressus est, p. 54. a destillatione abstinetur et residuum vasi lapideo, *Bouteille de grais* dicto, minus cocto, supposito alio eiusdem materiei vasculo, committitur, tunc, octodecim mensibus elapsis, liquor purus, pellucidus, valde acidus per filtrum quasi penetrat, qui destillationi commissus alia, quam communi modo destilla-

tus liquor, producta exhibet. Exit nimirum primo phlegma acidulum, cui aliud, paulo magis acidum, neque vere sulphureum succedit; deinceps acidum prodit, quod odore acidi salis marini donatur; porro sequitur acidum sulphureum, colore ex purpureo coerulescente, *Lilac*; tum oleum vitrioli purissimum albissimumque exit; tandem materies, vitriolum martis sistens, in fundo retortae remanet.

p. 67. Recensita haecenus producta seorsim considerantur, atque primus liquor examinatus verus spiritus vini, non mutatus, aestimatur. Secundus liquor, valde volatilis et penetrante odore donatus, spiritum vini mutatum cumque acido vitriolico combinatum sistit. Aether, ordine tertius liquor, valde spirituosus, inflammabilis, volatilis, odore suavi, penetrante singulari praeditus est, et ex partibus spiritus vini ope olei vitrioli separatis oritur. Hocce enim, oleum vitrioli, in principium oleosum et aquosum agens, ea ab acido vinoso seiungit atque ideo spiritum vini in mixtione mutat. Itaque aether nihil nisi spiritus vini summe rectificatus et ita mutatus est, ut aquosum quidem cum oleoso principio liquorem adhuc constituat, tantam autem, quantam in spiritu vini simplici habet, connexionem cum oleoso ultra non possideat, quare etiam fit, ut liquor iste aethereus, rite praeparatus, omnem fere cum aqua miscelam respuat. Experimenta, quae Cl. Auctor cum liquore hoc aethereo instituit, varia declarant. Degustatus namque liquor sensum frigoris in lingua similemque effectum in cute, si affricatur excitat. Liquor thermometri, in liquorem aethereum immersi, descendit; nisi vero iste euaporet et immediate thermometrum tangat. nullus descensus annotatur. Si globulus vitreus, oleo oliuarum plenus, eo immergitur, hoc congelascit, idque pariter in aqua observatur, quando vasculum aqua plenum in liquorem aethereum, glacie frigidum immittitur. Cum aqua mix-

tus

tus iste liquor calefcit, cum glacie vero coniunctus liquoris, in thermometro contenti, descensum efficit. Idem liquor in vas vitreum, patulum, figurae conicae, immiffus post aliquot horas in auram abit, guttasque aliquot phlegmatis aciduli, aceto destillato similis, relinquit. Liquor aethereus accensus fumat et colorem chartae album in nigrum vertit. Sub antlia pneumatica disquisitus, quam primum aer extrahitur, bullulas aliquas emittit, omni autem aere extracto, nihil ultra observatur. Pulveris pyrii aliquot granulis superfusus aether vitriolicus et accensus post consumptionem pulverem istum accendit, ipse autem ope ignis electrici accenditur. Cum oleo tartari per deliquium mixtus post aliquot menses veri tartari vitriolati crystallos, sed singularis figurae, exhibet. Cuncta haec experimenta atque ea etiam, quae ad disiungendas liquoris aetherei partes constitutivas instituta sunt, probant, liquorem aethereum nihil nisi spiritum vini summe rectificatum esse, omnemque differentiam in gradu tantum concentrationis partium spirituofarum inflammabiliumque consistere. His experimentis iunguntur demum alia, quae varios liquoris aetherei, cum variis corporibus mixti, effectus probant, et in primis ostendunt, eum non nisi ad certa quaedam corpora, praecipue oleosa, soluenda et ad extinguendas vestimentorum maculas oleosas idoneum esse. Quartus liquor, qui in destil- p. 181. latione una cum aethere exit, phlegma acidulum est, quod pro acido vitriolico volatili, valde debili, habetur. Quintus liquor acidum sulphureum vola- p. 186. tile exhibet, ex quo crystalli salinae obtinentur, quae, superfufo acido vitriolico, vaporem leuem salis marini emittunt. Sextum et septimum productum oleum p. 205. duplex largitur, quorum alterum citius ascendit nec adeo sulphureum est; ambo tamen oleo essentiali similia sunt nec ullam in metallis mutationem, si ab omni sulphureo liberantur, proferunt, hinc pro es-

- sentiali tantum oleo vini habentur. Quodsi autem oleum quoddam essentiale adhibitum fuerit, hoc semper odorem plantae specificum retinet, eumque etiam cum liquore aethereo communicat ideoque ab oleo
- p. 216. vini essentiali differt. Octauum productum acidum volatile sulphureum sistit, de quo inter alia notandum, aeri liberiori istud expositum et volatili sulphureo liberatum, odorem acidi salis marini exhibere.
- p. 222. Nonum productum verum oleum vitrioli dicitur, hocque omnia praestat, quod alias oleum vitrioli,
- p. 224. nunquam usurpatum, praestare solet. Decimum productum sublimatum exhibet, communiter pro sulphure habitum, secundum experimenta vero po-
- p. 227. tius pro sale volatili acido habendum. Vndecimum productum speciem bituminis, secundum Nostri sententiam, pro vero bitumine non habendi praebet. Hoc examinatum et destillatum acidum dat sulphureum, quod aeri libero expositum odorem sulphureum amittit aliumque, acido marino similem, ostendit. Massa dura, nigra, post destillationem in retorta remanens si calcinatur, colorem coeruleum obtinet et cum acidis efferuescit. Si in aqua eadem soluitur et filtratur, lixiuium oritur, quod cum acidis et aceto inprimis mixtum praecipitatum exhibet, hepatis sulphuris simile, minime vero pro vero sulphure habendum. Liquor superstes euaporatus salem vitrioli, a Cl. POTT commemoratum, exhibet. Idem hic liquor, per filtrum traiectus, et cum acidis mineralibus mixtus praecipitatum flavum praebet, quod cum oleo tartari per deliquium combinatum coeruleum fit et coeruleum sic dictum Berolinense sistit, inde ferrum in oleo vitrioli contineri, colligitur. Materies ista bituminosa post destillationem aetheris, cum alcali fixo mixti, remanens, destillationi iterum commissa alcali volatile et oleum foetidum exhibet, illa vero materies, quae, si residuum absque alcali admixtione ad siccitatem usque destillatur,

tur, remanet, nullum alcali volatile, nullum oleum foetidum, sed acidum dat vitrioli valde sulphureum; atque quod in destillatione residui illius, per filtrum singulari modo traiectioni, sub solidiori forma Noster reperit, verum fuit martis vitriolum. Tandem oleum vitrioli, colore coeruleo praeditum, exit, quod examinatum verum absque alcali additione Coeruleum Berolinense largitur. Sal tartari aut cineres clauellati, aqua soluti, residuo aetheris non filtrato ad saturationem usque admixti, effervescencia prius oborta, tartarum dant vitriolatum. Reliqua experimenta, quae Cl. Auctor cum residuo post destillationem aetheris suscepit, ostendunt, quomodo ex hoc residuo oleum vitrioli purissimum obtineri et materiae bituminosae rarefactio eiusdemque inter destillandum ascensus ope aquae affusae impediri possit.

Pari ratione experimenta cum spiritu nitri fumante et spiritu vini inuicem mixtis instituta sunt et aether quidem productus fuit, ipsa tamen experimenta a praecedentibus diuersa deprehenduntur. Ex numerosis, quae Noster instituit, patet, summa in miscendis his liquoribus cautione opus esse, quorum tantum ea, quae bono cum successu instituta sunt, commemoramus. Itaque sex unciae spiritus vini, summe rectificati, vasi vitreo denso, libram aquae alias continenti, induntur, quibus quatuor vicibus quatuor unciae spiritus nitri fumantis, continuo vas mouendo, superfunduntur. Miscela facta vas subere obturatur et corio insuper firmatur, aqua frigida de reliquo vasi circumfusa. Horis viginti quatuor elapsis aether iam formatus supernatat, sique per octo insuper dies vas quietum seruatur, maior aetheris copia formatur, hocque tempore elapso nihil ultra producit. Ac tunc perforandus suber est, quo aer nimis condensatus exire possit, quo egresso suber dein remouetur et aether pondere quatuor unciarum a reliquo liquore, subtus contento,

in aliud vas ope infundibuli vitrei transfunditur et reconditur. Hunc modum si seruaueris, semper aetherem absque periculo obtinebis, secus autem si feceris, maximum periculum suberit et vasa displodentur, aut aether minori copia vel etiam nunquam obtinebitur. Quod ad residuum aetheris nitrosi attinet, istud acidae indolis est et partes spiritus vini disiunctas continet. Destillationi id commissum liquorem valde inflammabilem, odoris suavis, aquae miscibilem, acidum, colorem syrupi violarum viridem reddentem cumque oleo tartari per deliquium efferuescentem exhibet. In retorta materies flaua, succino similis, remanet, quae ex oleo vini, cum acido nitri mixto constans, et pro sapone composito aut materia gummi saponacea habita, aquam ex aere attrahit inque ea, nunquam vero in spiritu vini, soluitur. Si residuum hoc cum alcali fixo saturatum destillatur, liquor, ex spiritu vini summe rectificato et aethere nitroso constans obtinetur, quem Cl. Auctor liquorem anodynum nitrosum vocat. Post hunc alcali volatile et oleum foetidum eodem modo, ut in destillatione aetheris vitriolici annotatum fuit, ascendit.

p. 314. Tandem etiam ex commistione acidi salis marini cum spiritu vini aetherem se obtinuisse, Noster perhibet. Cum autem haecce operatio difficillima sit atque memoratus aether non, nisi encheiresi peculiari rite obseruata, obtineri possit, Noster ea propter operationem sequentem instituendam esse praecipit. Salis marini decrepitati libra una committitur retortae tubulatae, in reuerberatorio furno collocatae, cuius collo recipiens adaptatur, quod praeter aperturam pro recipiendo collo aliud orificium in fundo aliudque a latere possidet. Priori phiala longo collo atque etiam medio in ventre orificio pro emittendis vaporibus elasticis interdum aperiendo, instructa agglutinatur. Posteriori autem parua cucurbita, spiritum vini continens applicatur, cui paruus furnulus suppo-

suppon
olei vit
rino at
in reci
ditur,
dem e
cendit
exeun
cipien
colle
tione
que
fusi
Ten
lenit
paru
in r
aeth
nu

Q

supponitur. Cunctis commissuris luto bene firmatis olei vitrioli unciae octo sensim per tubulum sali marino affunduntur eodemque tempore, dum nebulae in recipiens transeunt, ignis in paruo furnulo accenditur, quo spiritus vini in vapores resoluatur. Tandem etiam ignis in furno, retortam continente accenditur, quo facto vapores salis marini in recipiens exeunt, qui cum vaporibus spiritus vini, in idem recipiens simul transeuntibus, miscentur et in guttas collecti in suppositam phialam descendunt. Operatione finita liquores, in phiala collecti, separantur inque vas vitreum, epistomio bene obturandum, transfusi mensis spatio in digestionem frigidam servantur. Tempore hoc elapso, liquores super lampadem aut lenissimum carbonum ignem destillantur, tuncque parua portio liquoris citrini et pinguis supernatantis in recipiente deprehenditur, quem Cl. Auctor pro aethere marino habet et experimentis, ultro continuandis, confirmare studet.

IX.

Quaestio Medica. An in celluloso textu frequentius morbi et morborum mutationes.
Praeside FRANCISCO THIERY; Resp.
Guil. Bertold. Parisiis, 1757. 4. pl. 1½.

Cl. Auctor primo fabricam et naturam, deinde usum, tum morbos et tandem, quaedam de curatione texti cellulosi exponit. Vocatur vero illi textum cellulosum ideo, quod cellulis innumeris ad se mutuo patentibus sit conflatum. Constat autem laminulis a se inuicem seiunctis, nervis, vasculis omnis generis interiectis, quorum innumeri humorem eructant lymphaticum varium, pinguem nempe, mucosum, serosum variae consistentiae areolas distendentem. Laminulae ipsae, quaquaversum obversae,

fae, et temere quasi dispositae, sunt fibrae tenuissi-
 mae, brevissimae, sed utcumque planae, et in latitu-
 dinem variam expansae, et inde a fibris longioribus
 et nullius fere latitudinis distinctae, quamvis et ha-
 rum nulli sua desit vaginula cellulosa. Hoc itaque
 textum cellulosum, plus minus strictum vel laxum,
 crassum vel tenue, et liquore vario plus minus pingui
 et copioso refertum atque peruium in singulis parti-
 bus ostendit, illasque ex eo maxime componi docet
 usumque addit, qui in eo consistit, ut firmitas, mol-
 lities, mobilitas et elegantia omni machinae concilie-
 tur. Contractioni itaque musculari inseruit, nec non
 secretioni, vasa enim distinguit, necit, ordinat et
 in infinitas figuras ducit. Mollis adeps in cellulas
 exsudans partes lubricat a frictione, ariditate et fri-
 gore praeferuat, bilis praecipua est materia, sangui-
 nis acrimoniam temperat, in exercitiis diuturnis et
 inedia prodest. Medulla ossibus cum leuitate firmi-
 tatem conciliat et liquido mixta mucaginoso articulos
 lubricat. Liquoris subpinguis ope et subtilissimi per-
 spirabilis vapore fibrarum et membranarum concre-
 tiones impediuntur. Humor mucosus in cellulis as-
 servatus in alimentum cedit. Ad morbos accedens
 monet, illos vel cum materie vel sine illa fieri, quo-
 rum primi in humorum, alii in solidorum vitiis po-
 tissimum consistunt, eorumque mutationes recenset.
 Inde vero a texti cellulosi morbis qui cum materie
 fiunt, incipit et pinguedinem nimis auctam confide-
 rat, quae partes comprimit, fibras relaxat, vasa an-
 gustiora reddit, motum et sensum minuit et varias
 functiones laedit. Musculi inde aliquando prorsus
 deficere videbantur. Illa vero, liquidis mista circu-
 lantibus, variis in causis deponitur, et si in corde
 concresecit, subito interimit. In ossibus medulla ve-
 ro abundat, ab eius autem defectu fractura, a cor-
 ruptione paedarthrocace et diri ossium morbi: ex au-
 cta axungia articularum horum dislocatio, ex illa im-
 minuta

minuta strepitus, rigiditas, anchylosis oriuntur. Iis, quibus cellulosae membranae in toto corpore macilentae sunt, acuti morbi sunt frequentiores. Si texti spongiosi cellulae deplentur, atrophia est. Cito et multum quoque pinguedo abscedit a propria indole; in tineae instar feri liquidissimi diffluit putrida etiam fit et rancida; in cancro vero summus corruptionis eius est gradus, omnia vitia facile etiam suscipit et tenaciter retinet, hinc varii morbi, in primis cutanei, oriuntur. Ab admissio in cellulas aere fit emphysema, horrendum certe visu, si pulmone ipsi vulnus leue angustum inflictum sit. Vola tamen manus et planta pedum aerem recusant. Anasarca porro et leucophlegmatia loca inania et vacua alias opplent et totum corpus vel eius partes infestant. Variae hinc partes ex sede sua dimouentur; hinc duodenum flatibus vel aqua turgidum varias facit aegritudines, quae vicinis visceribus male adscribuntur. Situ porro et mollitie vasorum in tunica cellulari et pinguedinosa serpentium, amplitudine ductuum adiposorum et facili per eos sanguinis admissione atque cellularis vitii effici perhibet, ut cruor variis de causis effundatur. Inde ecchymosis, aneurysma spurium et varii nominis exanthemata, quae gradu tantum differunt et inflammationi proxima sunt. Duplex vero genus inflammationis admittit, ubi nimirum cruor vel vasa lymphatica distendit, vel in telae interstitiis deponitur, posterius tamen in omni inflammatione perpetuum esse, simul vero vim nervorum intendi assumit, et cellulares adiposas phlegmonae, alias strictiores erysipelate affici monet; inflammationis autem et suppurationis nec non gangraenae et sphaceli materiam et sedem praecipuam esse pinguedinem et textum cellulosum, fuse exponit. Textum porro cum pinguedine vel muco vitiatum induratum varios tumores efficit, glandines, tubercula, clauos et tumores cysticos. Depositio humoris salino terrei in cellulari muscutorum hos indura-

induratos reddit, in neruorum cellulari paralyfin, in illo glandularum variam massam informem producit. Haec cellulosa fabrica vitiis quoque humorum circum-euntium facile afficitur et serosae colluuiei praecipua sedes est. Illa quoque vel stricta vel relaxata nimis est, tenuior etiam vel crassior deficit interdum, vel callosa est, vel morbose efformatur aut ampliatur et cohaesiones praeternaturales carunculas, ulcerum fungos, hyperfarcoses, polypos etc. partium duritiem et alia producit. Materia morbifica libere quoque per illam progredi potest; id demonstrant anasarcæ oedemata, internis causis extricatus per cellulas vagans dolores produciens et inflammationes laedens aëri, puris si exitum non habet resorptio vel ulcerum sinuumque formatio, purulentæ metastases, in locis, ubi amplior et pinguior cellularis est, potissimum obuiæ; serosae et acres materiae, quas cellularis tenui perspirabili madida, ut pulmo potissimum, suscipit, gangraena, sphacelus, scirrhus. Damna vero inde producta vix compensat cellulosa solidum et cicatricem suppeditans. Probant hanc communicationem quoque glandulae variae in vicinia vagantes, tumores lymphatici diffuentes, pediculi et vermiculi, vena medinensis, durissima corpora, glandes plumbeae, aciculae. Quamuis vero haec ita sint, materiae tamen morbificae congeneres ut plurimum telas affectare et ex adiposa in adiposam, ex musculari in muscularem, ex nervi cellulari in similem progredi et hinc in neruorum morbis textum eius frequenter peccare Auctori videntur. Illud vero materiae virulentæ, lente in primis, corpus afficientis praecipuam sedem esse profert et monet longos morbos in celluloso, acutos in vasculoso systemate sedem magis habere, utrumque tamen mutuum sibi aditum praebere. Summam tandem curationis addit et textum illud replere vel deplere docet et inter alia in priori casu vasa debilitare et laxare etiam venaesectione, in altero roborare

roborare vel dilatare suadet, et omnis generis auxilia profert in his morbis adhibenda.

X.

An ut caeteris animantibus ita et homini sua vox peculiaris? Disput. an. 1757. M. PETRO LVDOVICO MARIA MALOET, Praefide D. Med. Paris. Resp. Jac. Sauvary. pl. 3¹.

Summa huius disputationis lectu dignae haec est: Homo, naturae opus primum, praestantiae simul et miseriae miraculum inexplicabile esse videtur, nam, si adultus et in societate vivens spectatur, reliqua animantia omnia quam longissime superat cum facultatibus animi excellentissimis, tum artibus praeclaris, sin vero solus et in vitae principio, omnium imbecillimum animal ineptissimumque. Ad facultates animi quod attinet, aliae a natura sunt, ex institutione aliorum atque consuetudine sunt acquisitae aliae. Institutio omnis ex loquendi vi tam magnifica tamque diuina existit, quae primum efficit, ut ea, quae ignoramus, discere et alia, quae scimus, alios docere possimus. Hinc quaestio nata est, an praeter homines et aliae belluae gaudeant facultate loquendi, et altera cum prima coniuncta, utrum homini peculiaris vox a natura data sit, nec ne?

Vox generatim est sonus ab animali per instrumenta, quae vocalia auctor appellat, voluntarie emissus; duplicis generis sunt haec instrumenta, alia remota ut pulmones, muscoli intercostales, septum transuersum etc. alia proxima. Aer ope dictorum organorum exprimitur vel sonorus, tunc vox dicitur; vel non sonorus, tunc halitus et spiritus appellatur. Id quod spiritum non sonorum efficit, commode vocis organum appellaueris. Sed quidnam illud sit, quod non sonorum sonorum reddat, de eo magna doctorum hominum

hominum est dissensio atque contentio. Veteres ante GALENI tempora asperam arteriam formandae vocis instrumentum esse statuebant, sibi que persuadebant fistulam hanc simili modo, quo tibiae sonum reddere solent, vocem efficere. GALENVS primus paullo rectius glottidem praecipuum vocis organum esse voluit. Tandem DODARDVS in actis Acad scient. docuit, asperam arteriam modo suppeditare materiam vocis et praeterea nihil, solam glottidem genuinum et immediatum esse vocis instrumentum, eamque, cum tendinosis labrorum ligamenti magis aut minus coarctata sit, sonos edere magis aut minus acutos. Sed post eum Cl. FERREIN ostendit, vocem eiusdemque diuersos tonos sola glottidis actione nequaquam explicari posse, idcirco nouum suoque ingenio valde dignam excogitauit explicandae vocis rationem, eamque multis atque egregiis experimentis confirmauit. Est autem haec: vocis instrumentum verum esse dichordon pneumaticum et labra glottidis, ipsi taenias sonoras siue chordas vocales dicta, non inepte cum binis clauicymbali fidibus isochronis posse comparari, aerem in has taeniolas impingentem expirationis tempore cum plectro, et vim thoracis ac pulmonis expirantis cum fidicinis dextra plectrum in fidibus lentius vel citius agente.

p. 8. Ostenditur itaque, quot dissent modis quadrupedum organa ab eis, quae in volatilibus reperiuntur. Atque ex modo traditis discriminibus aliisque rebus, quas experientia nos docet, colligit demum tria organorum vocalium genera, sua natura discrepantia, atque triplicem efformandae vocis mechanismum. Ergo tres quoque classes sonorum animalium statuendae; prima a voce humana maxime discrepans est auium membranosa lingula in ima trachea carentium; quam vocem sibilantem siue simplicem auctor nominat. Altera est auium aquaticarum aliarum-

aliarumque lingula membranosa supra bronchiorum divisionem donatarum; media est inter sibilum et quadrupedum vocem, et ab eo clangosa vox siue elangor appellatur; tertia denique hominis est atque quadrupedum et vocis nomen speciatim retinet. Iam quo pacto sub unoquoque genere comprehensae voce sibi propria gaudeant forma inuestigatur.

Vociferationes, quas dicit, magis aut minus variatae in speciebus, maiori aut minori instinctu praeditis, constituunt brutorum loquelam. Forma harum vociferationum nihil aliud est, quam alicuius partis in ore ad aliam appulsus, quo vocis sonus modificatur, alteratur, interciditur. Inde varia est vociferatio, cum in pennatis, tum quadrupedibus, altera est cita et quasi monosyllaba, qualis est passerum et pipientium omnium; continuata est altera, quae sit vel absque nouo appulsu, ut in tauro, oue etc. et satis apte diceretur vox fusa, vel in non nullis multoties iteratur idem appulsus, ut in cane latrante, equo hinniente, quae vox intercisa appellanda, alia animantis eundem appulsam bis tantum repetunt, ut anser, unde vox geminata, alia duas syllabas distincte articulant, ut lacerta Tockaye, unde vox articulata, quaedam denique vociferationes ad nullam ex supra dictis referri possunt, ut asinorum ruditus hanc vocem anormalam nominat. Alio modo sic possunt distingui vociferationes animantium atque internosci. Sunt, quae rudiore instinctu donata vocem habeant minus distinctam et variatam v. c. oues, boves, lepores, sunt porro aliae, quasi sagaciora, pluribus animae commotionibus obnoxia, quae vocem distinctiorem edere ac pro vario effectui variare norint. Sed hae varietates omnes intra admodum angustos limites positae sunt, si spectes varios et innumeros vocis humanae modos.

Dupliciter ea vox considerari potest: 1) in eo p. 13. statu, quem habet cum reliquis animantibus com-

munem, deinde quatenus homo, ratione ornatus, illi voce utitur ad significandas cogitationes sibi proprias. Quum omnes homines cuiuslibet gentis similes sonos emittant ab idiomate proprio non pendentes ad declarandas appetitiones animi commotionesque, efficitur, ut hominibus, quam cum reliquis animalibus communem habeant, vox competat. Itaque naturalis est haec lingua, quae ob neruorum et cordis et laryngis consensionem subsequitur, ut in laetante et ridente cachinnus, in moerente et lachrymante fletus etc., quae dicta sunt, mirifice confirmant interiectiones atque exclamationes, quae apud uniuersos homines, ne summos quidem exceptos, simillimae sunt, et voce et tono. Haec de voce naturali. Sequitur loquela, cuius organa vel remota et quasi materiam constituentia, vel proxima sunt; quae denuo vel efficientia nempe lingua, maxillae cum dentibus affixis et labra, vel naturam tantum patibilem habent, utpote duo aeris e pulmonibus erumpentis meatus, oris cavitates et lacunae narium. His loquelaee elementa non admodum multa, litterae nimirum formantur, quae sunt vel vocales, vel consonantes. Vocalis est sonus humanus siue vox simplex sola oris apertura modificata absque ullo linguae aut labiorum ad aliam partem appulsu. Vocalium bene sonantium et distinctarum paruus est numerus, sic in lingua franco-gallica tantum duodecim numerantur, de quarum indole et pronuntiatione Auctor exponit. Ex solis vocalibus oratio constare non potest. Loquela potius murmur quoddam foret, nisi earum sonus interciperetur. Haec interceptio momentanea, per appulsu a parte ad partem facta, constituit consonantis naturam. At dicet aliquis hanc partem loquelaee elementariam non esse naturalem, sed facili negotio, cum experientia duce, tum ratione euinci potest, quod etiam ea, qua solet cura Auctor fecit. Tum doctissime expenduntur consonantes, ut pateant

pateant earum natura et discrimina. At qui possunt tam paucae litterae tot ac tam varias voces in variis linguis formare? non mirabitur profecto, qui combinationis leges nouerit. Sic Auctor monosyllabas tantum ex 4 litteris ad summum computans inuenit 98520 dictiones diuersas ex 12 vocalium et 16 consonantium ordinatione compositas, sic numerum trisyllabarum possibilium supponendo syllabas ab una ad quatuor tantum litteras, prope 956050-96208000.

Taceo reliqua, quae Vir doctissimus vel firmandae sententiae vel illustrandi argumenti causa in medium affert.

XI.

RVDOLPH. AVGVST. VOGEL, Medic. Doct. et Profess. Götting. Historia Materiae Medicae ad nouissima tempora producta. In usum academicum. Lugd. Batav. et Lipsiae, apud Eliam Luzac. MDCCLVIII. 8. alph. 1 pl. 5.

Libellus hic multo studio conscriptus in duas partes diuiditur, quarum prior notiones generales, quibus actiones remediorum definiuntur, tradit insimulque catalogum remediorum, quae in certis morbis singulares et constantes effectus praestant et specifica audiunt, exhibet. Posterior ipsas materies, viribus medicamentosis praeditas, continet atque primo ea corpora, quae ex regno vegetabili, dein quae ex animali, tandem, quae ex minerali desumuntur, exponit. Ita autem ordo tractationis in his obseruatur, ut cuiuslibet regni usitata primo loco considerentur, postea minus usitata, denique obsoleta apponantur, quorum singula secundum ordinem alphabeticum in quauis classe reperies. De quolibet corpore, siue usitatum, minus usitatum aut obsole-

tum sit, descriptionem, notas characteristicas et vires Noster indicat, hasque ultimas experientia tum auctorum, fide dignissimorum, tum suapte confirmat, minime autem secundum partes constitutionis definire audet. Hisce enim extractis actiones medicamentorum, eorumque virtutes diuersas minime inniti, imo ne generales quidem e. g. purgantes diureticas etc. vires inde deriuari posse, autumat. Præterea remedia tantum simplicia, minime autem composita hic commemorantur, quippe quae in pharmacia potius, quam hoc loco recensenda Nostro videntur.

- p. 1. De priori parte, summa medicamentorum genera comprehendente, sequentia annotare liceat. Quicquid morbos vel arcet vel debellat, medicamentum dicitur, quod, absque praeparatione notabili et per se si adhibetur, simplex audit. Agunt medicamenta vel in solida vel in fluida, vel in utraque simul. Quae in solida agunt, vel texturam mutant vel motus eorum alterant. Ad illa relaxantia, indurantia et inflammantia pertinent, ad haec vero tonica et sedantia referuntur. Quae in fluida agunt, vel qualitatem vitiatam corrigunt vel educendo eandem minuunt. Illa sunt alterantia, haec euacuantia. Summa haec genera in diuersas iterum diuiduntur species varietque appellantur, prout nimirum eorum effectus, applicandi modus atque actionis gradus esse solet.
- p. 6. Actio medicamentorum a diuersa partium constituentium indole dependens imperfecte a priori cognoscitur, certusque harum partium effectus determinari vix potest. Chemia tamen et sensus, gustus in primis et olfactus, partes istas detegendo, interdum actiones indicant. Ita partes salinae acidae, alcalinae et mediae, dein spirituosae, sulphureae, oleosae, resinosae, sebaceae, saponosae, gummosae, mucilaginosae, terrestres et gelatinosae Chemia eruuntur, quarum virtutes et actiones, singulis

gulis proprias eadem haec ars manifestat. Verum hac via incedere ubique non possumus, siquidem medicamentorum quorundam partes constitutinae non semper, aut saltem imperfecte, imo dubie, eruuntur. Interdum sapore medicamentorum facultates p. 10. deteguntur. Ita amara, dulcia, acida, acria, austera, salsa, viscosa, sicca, aquosa, pingua cognoscuntur, quorum singulis peculiaris virtus inest. Sed et haec explorandi methodus saepe fallax est, multoque minus virtus medicamentorum odore cognoscitur. Dantur quidem, qui huius ope virtutes, e. g. odore fragrantе neruorum flaccidorum erectionem etc. indicari putent, sed patitur haec res omnino exceptionem, siquidem uni saepe fragrans est, quod in altero nauseosum et conuellens deprehenditur. Optimam itaque certissimamque, virtutes medi- p. 14. camentorum cognoscendi, viam experientia praebet, ita tamen, ut medicamenti notae bonitatis, dosis, praeparandi modus, morbi status, diaetae regimen, pars affecta, tempestatum ratio et, quod maximum, ipsius aegrotantis idiosyncrasia sedulo attendantur.

De modo agendi medicamentorum speciali se- p. 16. quentia notamus. Primo medicamenta, quae in solidas partes agunt, considerata veniunt. Relaxantia dicuntur, quae fibras ob liquidorum defectum coalitas et rigidiores factas aut ab influente crescenteque humore nimis intentas penetrant, longitudinem earum augent et ad flexilitatem et dilatationem disponunt. Anodyna pro varia doloris causa varie agunt. Ita namque externe relaxantia, emollientia, pungentium rerum extractio, partium laceratarum adductio, ustio, induratio et abscissio; interne vero resolutantia, attenuantia, laxantia et diaphoretica aut stimulantia aut acre corrigentia, diluentia et inuoluentia, aut carminantia et lubricantia, aut anthelmintica et aluum soluentia anodynā vim praestare saepe solent. Hypnotica et narcotica, causam

doloris minime tollendo stuporem inducunt aut sensum partis obtundunt. Tonica vel contractionis causas augent, ut irritatio solidorum, humorum condensatio etc. vel id, quod contractioni resistit, remouent, ut ligaturae, compressiones etc. quo etiam modo adstringentia traumatica, sarcotica, styptica repellentia agunt. Stimulantia ob particulas, summe subtiles, acres, maiori vi solidorum contractionem augent, atque calorem motusque depressos excitant. His potentiora sunt attrahentia, quae fibras ita irritant, ut ab eorum applicatione externa sanguis et humores ad cutim alliciantur, haecque in vesicam interdum attollitur. Maiori adhuc imo summa acrimonia agunt cathartica, escharotica ac caustica, quae vel in nudam tantum carnem vel in hanc et cuticulam simul, vel et in hanc, cutim et subiectas carnes agunt.

p. 26.

Ad medicamenta, quae in fluida agunt, referuntur absorbentia, quae, si mere terrea in primis tantum viis acidum corrigunt, sin vero salino alcali ipsam sanguinis massam penetrant eiusque lentorem corrigunt, atque etiam, interdum particulas salino sulphureas in se recipiendo, refrigerant, solida humida exsiccant bilisque putredinem augent. Bezoardica vel materiem, humoribus et sanguini in primis corruptionem inducentem, e corpore eliminant ut vomitoria, attrahentia et diaphoretica, vel eandem ut diluentia et demulcentia, immutant. Resoluentia ob tenuem, acrem et saponaceam materiem crassos humores penetrant, incidunt et cohaesionem minuunt. Quorsum etiam referuntur diluentia, quae pituitosos humores penetrant et sales solvunt, hincque resoluunt, itidemque detergentia, quae lentos glutinososue humores adhaerentes expurgant. Incrassantia vel particulis viscidis humores compactiones reddunt, vel partes, specificè leuiore aufferunt vel tenuiores exturbant. Calefacientia vel stimulan-

do

de vel resoluendo agunt. Refrigerantia partium solidarum et fluidarum tritum imminuunt, idque vel diluendo et attenuando vel solidorum vim contractilem destruendo vel acris expellendo fieri solet.

Ad medicamenta, quae fluidorum qualitatem vitiatam eliminant, pertinent euacuantia et primo quidem ventrem deicientia, quae vel humores viscidos resoluunt vel fibras intestinales irritant. Pari fere ratione vomitoria agunt, ita tamen ut, validiorem ventriculi constrictionem excitando, subuersionem inducant. Diaphoretica interdum vel stimulant, vel resoluunt, vel diluunt, vel calefaciunt, vel relaxant, vel detergant, hisque modis actionem exercent. Diuretica vel diluendo, vel resoluendo, vel spasmos, dum acrem materiem absorbent aut demulcent, tollendo, vel et emolliendo agunt. Salivantium, mercurii nimirum actio, declarari vix potest. Apophlegmatismi, salivam et pituitam ex ore ducentes, vel oscula glandularum salivarium obstruunt, vel vasa salivaria stimulant, sicque pari ratione et errhina agunt. Emmenagoga calida fere sunt et vel roborando, vel resoluendo uterumque expurgando, vel relaxando vim exercent. Anthelminthica vel pituitam, sedem vermium eiiciunt, vel qualitate, vermibus venenata, vel alia, nobis minus cognita, ut mercurius, vermes pellunt. Carminativa, quae flatu exturbant vel resoluendo, vel roborando, vel spasmos tollendo, vel emolliendo operantur. Lithontrica vel ipsam calculorum materiem dissolvunt, vel gluten destruunt.

Atque haec sunt, quae ex hac parte excerpere potuimus. De posteriori nihil est, quod addamus. Singulorum enim mentionem facere, rerum copiarumque brevis expositio non permittit. De reliquo librum hunc, singulari cum elaboratum usu non carere, resque in eo notatas multis insignibusque auctorum testimoniis confirmatas hincque artis medi-

cae tyronibus imo et aliis commendandum librum
esse, iudicamus.

XII.

Philosophical Transactions, giving some Account of the present Undertakings, Studies, and Labours, of the Ingenious in many considerable Parts of the World, Vol. XLIX. Pars I, for the Year 1755, London printed for L. Davis 1756, Part II, for the Year 1756, London 1757. 4. plag. 967, et tab. aen. 27.

Transacciones philosophicae, quae laborum, ab eruditis in variis orbis terrarum partibus, novissime susceptorum, quandam exhibent notitiam. Vol. XLIX Pars I et II.

In parte prima hæc occurrunt observationes:

- p. 1. 1) *Dissertatio de pressuribus ponderum in machinis motis*, Auctore Cl. CHRISTIANO HËR, Prof. Hafniensi.
- p. 4. 2) Cl. THOM. SIMPSON, S. R. S. *investigatio regulæ universalis ad resoluenda isoperimetrica problemata omnium ordinum.*
- p. 16. 3) *Pars epistolæ Cl. TO. HUTCHIN, M. D. ad Cl. W. WATSON, S. R. S. qua de fulminis tactu, Plimutæ observato, agitur.*
- p. 18. 4) *Commemoratio morbi alicuius ocularii*, Auctore EDVARDO SPRY, Chirurgo. * *Femina quaedam querebatur de vehementi dextri oculi dolore ac aliqua visus hebetudine. Initio oculus alterum magnitudinis*

* Lecta d. 9. Ian. 1755.

tudine non superabat, sed tunicae corneae pelluciditas minuebatur et pupilla valde dilatabatur; nec etiam vasa sanguifera tunicae adnatae et scleroticae turgebant; nec solito magis rubebant. Sed post aliquas venae sectiones et usum vesicatoriorum dolor increbescerebat, pupillae dilatatio et corneae tunicae opacitas augebatur, et adnata ac sclerotica multum inflammatis, omnis oculus prominebat. Tandem eversio superioris palpebrae cum magno dolore sequebatur. Incisio tunicae adnatae et arteriae temporalis, quidem breue leuamen adferebat, sed nimia magnitudo oculi medentes iubebat hunc morbum inter carcinomata numerare. Igitur omnis oculus excindebatur et medela voto respondebat.

§) Cl. HENR. BAKERI, S. R. S. *Additamentum* p. 21.

ad relationem de morbida cute, quam num. 424. philos. Transact. exhibet. * Memoratur c. l. puer 14 annorum, cuius omne corpus, capite et palmis manuum pedumque exceptis, peculiaribus tuberculis oblitum erat. Hunc elapsis 24 annis adhuc viuum cum filio 8 annos nato, eodem cutis morbo laborante, vidit Cl. BAKERVS. Putat haec tubercula dici posse innumeram fuscarum cylindracearum verrucarum progeniem. Decidere ea videbat in multis locis et iis noua pallidioris coloris succedere, quod vir quotannis omni autumno aut hyeme euenire dicebat. Eo tempore leuem morbum sentit, a quo tamen venae sectione sibi cauere solet. Variolae et his excitata salinatio vanam liberationis spem fecerunt. Nam et si his durantibus tubercula euanescerent cutisque alba et mollis redderetur, attamen postea pristinas sedes occupabant. Ceterum vir per omnem vitam recte valuit. Ex sex liberis, pari hispida cute vestitis, superest unicus memoratus puer. Huic et reliquis post

I 5 nonnam

* Lectum d. 23 Ian. 1755 et vid. Comment. nostr. Vol. VII. P. II. p. 218.

nonam a natiuitate septimanam haec cutis nascitur, quae tamen etiam variolarum tempore non obseruata fuit. Verosimile igitur est, hunc virum peculiare hominum genus hispida cute donatum propagare posse.

p. 24. 6) *Epitome trium epistolarum* ISAACI JAMNEAV ad FRANC. HOSKINS EYLES STILES doctorum, quae incendium Vesuuu 1754 obseruatum enarrant.

p. 28. 7) *Relatio de agarico haemorrhagias post amputationes sistente.* Auctore Cl. GVIL. WATSON. In telligitur LINNAEI *boletus acaulis puluinatur laevis*, poris tenuissimis et BROSSART in hoc casu eum agaricum optimum censet, qui in annosa et ramis suis orbata quercu crescit.

p. 30. 8) Cl. PETR. ASCANII, M. D. epistola ad Cl. PET. COLLINSON de monte Tabery in Suecia et minera ferri composito. ** Existimat Auctor hunc montem olim arena sepultum magnis motibus subterraneis aeri expositum fuisse, cum ipsi incredibile videatur eum nudum, qualem nunc videmus, in meram ferri mineram commutari potuisse.

p. 34. 9) *Relatio de peculiari causa mortis puellae fere octennis scripta a Cl. RICHARDO GVV, Chirurgo.**** Haec puella nullum leuamen ex medicamentis contra hydropem, quo laborare credebatur, propinatis sentiebat, sed emaciata vitam finiebat. Aperto cadauere nulla aqua, sed ouata, fusca, solida, cellulis fluida mellea quasi materia repletis distincta et 14 libras ac 2½ uncias ponderans substantia, quae omne

* Lecta d. 6 Febr. 1755.

** Lecta eodem die.

*** Lecta d. 13 Febr. 1755.

propemodum abdomen occupabat adiacentesque partes comprimebat, reperiatur.

10) *Epitome duarum epistolarum* IAC. LATTER. p. 36.
MANI, *Med. et Chir. studiosi* ad Cl. SCHLOSSERVM
de effectu agarici quernei, truncatis artubus maioribus
corporis humani impositi, et pulueris lycoperdi osculis
maximarum arteriarum in equo discissarum adpersi,
cum societate a Cl. IOSEPH. WARNER communicata.*
Vtrumque medicamentum in utroque casu sanguinis vim cohibuit.

11) *Epistola* Cl. IAC. PARSONS, M. D. ad TH. p. 38.
BIRCH, qua lycoperdon ut remedium aduersus sanguinis fluxum post amputationes laudatur.** Experimenta a Cl. LA FOSSE in aquis feliciter instituta nostro Auctori digna videntur repetitione, quia hanc chirurgis viam ad similia tentamina in corpore humano monstrare posse opinatur.

12) *Epistola* Cl. HENR. MILES, S. R. S. ad Cl. p. 43.
IO. CANTON, S. R. S., quae de statu thermometri die 8 et 9 Febr. 1755 in Surria agit.

13) *Epistola* Cl. GVIL. OLIVER, M. D. quae p. 46.
de hydrope recenti oleo sanato exponit.*** Duabus feminis ac uni viro hydrope laborantibus oleum, quo acetaria condiuntur, inungebatur et morbus aucto urinae profluvio plane cessabat.

14) *Observationes eclipsium satellitum Iouis habita-
tae Vlissipone in regio collegio beat. virg. a necessitati-
bus nuncupatae*, a IO. CHEVALIER, cong. orat. et
R. S. Lond. S. anno 1754.

15) Com-

* Lecta d. 13 Febr. 1755.

** Lecta eod. die.

*** Lecta d. 20 Febr. 1755.

p. 49. 15) *Commemoratio malignarum febrium, quae finem anni 1753 et initium insequentis anni Rothomagi depopularunt* Auctore Cl. LE CAT. * Succis-
tam Noster historiam morborum epidemicorum, a triginta abhinc annis in non nullis Galliae provincis grassantium, exhibet. A vigesimo enim tertio huius seculi anno, sicca aestate conspicuo, febres malignae miliares et hoc et sequenti anno crebrius occurrant. Anno trigesimo sexto et septimo anginae gangraenosae exitiosae erant, accedebat quoque peripneumonia maligna, quam tamen pituitosam dicit Noster. Anno trigesimo nono Parisiis grassabantur continuae malignae febres cum delirio, brevi funestae. Sicca aestas anni quadragesimi tertii fluxus ventris sanguineos epidemicos cum magna aegrorum imbecillitate, colicis doloribus et febre valida inducebat, sed morbi in crassis magis, quam in tenuibus intestinis et ventriculo inuenta, in dissectionibus caecorum intestina gangraenosa et erosa inuenit Noster. Modica euacuatio, temperantes liquores et emulsiones nec non paregorica medicamenta, exigua quantitate data, optime conueniebant. Purgantia vero et venae sectiones copiosae prorsus alienae erant. Emetica, in primis vitrum antimonii ceratum cum prospero quoque successu tentata fuerunt. Anno quadragesimo quarto arthritici et rheumatici dolores frequentiores erant, sequentes vero anni nullam ferme epidemicam labem offerebant, et quadragesimo octauo demum anginae gangraenosae exitiosae erant. Et hoc et sequentibus annis usque ad quinquagesimum primum febres malignae, maculis inflammatoriis in intestinis stipatae, in principio peripneumoniam mentientes, validis paroxysmis non conspicuae solennes erant, albae miliares pustulae in his frequentiores tristem morbi euentum indicabant, et haud raro variolis, quoque tunc temporis grassantibus

* Lecta d. 20 Febr. 1755.

bus superueniebant. Ab his principiis circa finem anni quinquagesimi tertii et initium sequentis febres malignae a ventriculo, intestinis et pulmonibus, male affectis, causam repetentes frequentiores erant et quasi pestilenciales videbantur. In primo gradu lassitudo et articulorum dolores praecedebant alia symptomata, quae morbum diuturnum sine vitae periculo trahebant; in altero gradu febres cum doloribus capitis acerbiores erant; in tertio gradu symptomata quidem in principio leuiores erant, paulo post tamen febris intendebatur et varia symptomata malignitatis succedebant, v. c. angina, nausea, delirium, lingua sicca, stupor in remissione paroxysmi, excretio pustularum miliarium tandem vigesimo primo saepe die sequebatur. In principio moderatae quaedam venaectiones, emetica, multa aqua diluta, aluum aliquoties mouentia, vel laxantia antiphlogistica conueniebant; acidula temperantia et antiseptica nec non analeptica et calidiora quoque medicamenta v. c. Theriaca veneta, vires languentes in morbi progressu sustinebant. Erat tamen in hoc morbo solutio lenta, quae aegros diu languentes detinebat, et post plures menses sensum lassitudinis artuum, cephalalgias, pulsus irregularem, affectiones hypochondriacas et alia varia incommoda relinquebat.

16) *Narratio de obitu* Cl. GE. GVIL. RICHMAN-P. 61.
NI, *Prof. Petropolitani, fulmine percussus, ex germ. idiomate anglicè versa.* *

17) *Expositio Romanae inscriptionis* Maltoni in p. 69.
Eboracensi agro 1753 repertae, Auctore Cl. IO.
WARD, Prof. Gresh.

18) *Catalogus quinquaginta plantarum horti* Chel-P. 78.
seyani ad annum 1754 reg. societati a sodalitate pharmacopoeorum per Cl. IO. WILMER oblatus.

19) *Episto-*

* vid. Comment. nostr. Vol. V. P. IV. p. 588.

- P. 82. 19) *Epistola* Cl. T. SIMPSON ad Ill. Com. de
MACCLESFIELD de utilitate mediis numeri obseruat
num in practica astronomia.
- P. 93. 20) *Relatio de virtute siptica* agarici quernei
fungi vinosi post amputationes Auct. Cl. IAC. FORD,
Chirurgo. * Quum Auctor suspicaretur hanc vim
agarico non peculiarem esse, sed ab eius textura pen
dere, eandemque alii persimili fungo e. c. ei, qui in
doliis et muris cellarum vinariarum crescit inesse, hoc
aduersus haemorrhagias utebatur et experimentum
non infeliciter processit.
- P. 96. 21) *Quaestiones a* Cl. MATY ad amicum, *Constan*
tinopoli degentem, missae cum responsione IAC. PORTE
RI *legati Anglorum in aula Turcica.* ** Ex posteriori
sequentia tantum addimus: Numerus eorum, qui
Constantinopoli peste moriuntur acque minus certo
ac ipse incolarum numerus sciri potest; itinerario
rum scriptores fabulari videntur, quando asserunt
plures feminas in oriente, quam mares nasci; Maho
medani pauciores liberos quam Christiani habent;
et inoculatio variolarum tantum apud Graecos, non
vero Turcas obtinet.
- P. 109. 22) *Epitome duarum epistolarum* THOM. HOLLI,
quae de repertis in Herculaneo antiquis rebus agunt.
- P. 112. 23) *Exemplum epistolae, quam eruditus quidam*
Neapolitanus ad Cl. CERATI *scripsit, ad* Cl. BAKER
missum et ab eo cum societate communicatum. Agit de
libris manu scriptis propè Herculaneum repertis.
- P. 115. 24) *Epistola* IO. PORTERI ad WETSTEIN, F.
R. S. *terrae motus Constantinopolitanos recensens.*

25) *Episto-*

* Lecta d. 10 Apr. 1755.

** Lecta d. 10 April. 1755.

25) *Epistolae* HENR. EELES ad T. BIRCH, quibus p. 124. in causam ascensus vaporum ventorum et phaenomenorum tempestatis et barometri inquiritur. * Ea sententia, quae docet causam mutationis specificae gravitatis vaporum et exhalationum rarefactum aerem, aqueas particulas implentem esse, Auctori et difficillima et ad explicandum omnem vaporum ascensum minus apta videtur. Putat autem hanc mutationem aliter fieri non posse, quam ut omni vaporum particulae quantitas eiusmodi fluidi addatur, quod elasticitate et raritate aerem longe superat; et hanc naturam electrico fluido recte tribui. Itaque ex eius vi omnia phaenomena ascensus vaporum, ventorum et tempestatis deriuat.

26) *Observatio de peculiari petrefactio echino in pa-* p. 155.
rochia Bouingdon in Herefordiae comitatu reperto
Auctore Cl. IAC. PARSONS. ** Hoc fossile ouatum ac magnis papillis oblitum ab Auctore *echinometra digitata secunda rotunda seu cidaris mauri* RYMPII vocatur.

27) *Duae epistolae ad toxicodendron pertinentes,* p. 157.
quarum prima *** ab Abbate MAZEAS ad STEPH. HALES; altera **** autem a Cl. PH. MILLER ad T. BIRCH data fuit. Prima commemorat triplex toxicodendron, cuius succus panno atrum non corrodentem colorem induxit. Primum est *toxicodendron Carolinianum foliis pinnatis floribus minimis herbaceis*, alterum *toxicodendron triphyllum folio sinuato pubescente*. Vtrumque arbor est. Tertium frutex est et *toxicodendron triphyllum glabrum*, vocatur. Ex duabus posterioribus huius plantae speciebus Abbas MAZEAS pulcrio-

* Lecta d. 23 Ian. 1755.

** Lecta d. 17 April. 1755.

*** Lecta d. 19 Dec. 1754.

**** Lecta d. 8 May 1755.

pulcriorem colorem, quam ex prima specie obtinuit. Altera autem epistola priorem in eo refutat, quod hic succus tinctorius abbati nouiter detectus videtur et monstrat hoc Americanum toxicodendron eandem plantae speciem esse, ex qua Iaponenses vernicem parare solent, qua utensilia sua colorant et KAEMPFERO, DILLENIO et CATESBY describi.

p. 167. 28) *Epistola* GVIL. BRAKENRIDGE, S. R. S. ad Ill. Com. de MACCLESFIELD de *methodo construendi tabulam probabilitatis vitae, quam homines Londini agunt.* * Quamquam Cl. HALLEI tabulam probabilitatis vitae, quam 1692 ex indice eorum, qui Vratislaviae mortui fuerunt, confecerat, variè correctà fuit, tamen haec emendatio Auctori minus tuta videtur. Igitur aliam rationem vitam ciuium Londinensium ad calculos reuocandi proponit. Iubet nimirum Londinensem et Vratislaviensem mortuorum indicem ita coniungere, ut prior pro aetate 14 aut 20 annorum, posterior autem pro insequentibus annis regula computationis sit, speciminisque loco tabulam hoc modo emendatam subnectit.

p. 183. 29) *Narratio de oue cum cornu de collo eius protuberante nata*, Auctore Cl. IAC. PARSONS. ** Cum haec ex *Deuonia* allata triennis aut quadriennis ouis societati monstraretur, cornu 26 libras ponderabat. Conuexa eius pars 2 pedes et 7 pollices et concava 2 pedes et 2 pollices longa erat, maxima autem peripheria 2 pedes ac 2 pollices, media 1 pedem et 6 pollices, et minima circa apicem 1 pedem exaequabat. Robur musculorum colli crebro ac vario motui huius cornu sufficiebat. Naturalia cornua ouium *Deuoniensium* huic praeternaturali, in tabula aenea delineato, similia esse dicuntur. In capite huius

* Lecta d. 24 April 1755.

** Lecta d. 1 May 1755.

ius ouis duo tantum tubercula cornea, putamini nuceis iuglandis dimidiato non absimilia, conspiciebantur, quia, secundum Auctoris sententiam, plurimae corneae particulae in eum locum, quo monstrosum cornu eruperat, propulsae fuerunt.

30) *Commentatio, quae ostendit cancerum palpebrarum, nasi, canthi maioris oculi et adiacentium partium feliciter extirpari posse*, Auctore Cl. DAVIEL, ex gallica lingua in anglicam a Cl. I. PARSONS conuersa. *
Haec sententia decem observationibus confirmatur, ex quibus primam commemorabimus: Monialis quaedam Burdegalensis 45 annos nata querebatur de tumore palpebrae superioris dextri oculi, qui 20 annos durauerat. Paruum initio tuberculum sensim creuerat, ut nunc aegrotam multum adfligeret. Chirurgus, cuius opem implorauerat, caustico liquore irrigauerat tumorem, quo exasperabatur; sed cum post anodyna adhibita fuissent, diu nullum sensibile incrementum cepit, quamuis puella continuum acutum dolorem in eo perciperet. Consulebat igitur alium chirurgum, qui tumorem abscindebat, cumque videret ulcus, operationem secutum, minus coalescere, sed potius partem adfectam multum erodere et callosam fieri, mederi ei volebat lapide infernali, ac non nunquam ipsi liquorem causticum instillabat; quo autem malum ita auctum fuit, ut puella omnem medicamentorum impositionem fugeret. Sed cum post longum tempus, Auctoris et nonnullorum urbis medicorum commune consilium de hoc morbo posceretur, ipsius palpebrae extirpatio decernebatur. Itaque Auctor curua acu, filum ceratum trahente, palpebram cum tumore sublatam, forcice incuruata penitus abscindebat. Sanguis, qui paucus fluebat, facile cohibebatur; vulnus autem demum post 24 ho-

ras

* Lecta d. 8 May 1755.

Tom. VIII. Pars I.

K

ras obligabatur, vena brachii post operationem hic pertusa; ac puella, ad quam Cl. DAVIEL die 11 Aug. vocatus fuerat, d. 25 eiusdem mensis pristina gaudebat valetudine nec oculi acies ullum detrimentum ceperat.

P. 196. 31) *Enumeratio quatuor Romanarum inscriptionum in Salopiae comitatu 1752 inuentarum, cum observationibus* Cl. IO. WARD.

P. 205. 32) *Observationes de nido vesparum Americano, Auctore* Cl. ISR. MAVDVIT, S. R. S. * Hic nidus, societati oblatus, tertiae classi vesparum Reaumurinae originem debebat ac ex ramo arboris, quae cornus mas virginiana dicitur, pependerat. Ea, quae Cl. MAVDVIT adfert, narrationem REAUMVRII, de eius constructione confirmant.

P. 209. 33) *Epitome epistolae magistratus urbis Siculae Mascali, quae incendium Aetnae 1755 mens. Febr. ortum enarrat.*

P. 210. 34) *Relatio de Vmbra minore GESNERI, pisce in Wallia Septentrionali obuio, quam ex literis FERRINGTONI ad THOM. COLLINSON datis haustam societati obtulit* Cl. P. COLLINSON. ** Hic piscis formam et saporem trutae habet, sed elegantia eum superat. Conspiciendum se praebet tantum circa brumale solstitium et breui post ad fundum lacus, quem inhabitat, reuertitur. Auctor tres lacus memorat, qui eum alunt. In duobus prioribus ad finem mensis Decembris oculis sese subducit, sed in tertio eo tempore in conspectum venit.

P. 213. 35) *Methodus auditum, obstructione tubae Eustachianae perditum, restituendi a* Cl. IONATHAN WATHEN,

* Lecta d. 15 May 1755.

** Lecta d. 29 May 1755.

THEN, *Chirurgo propofita.* * Repererat Auctor in cadauere viri, quem frigus auditu priuauerat, tubam Eustachianam congelati mucī plenam. Hoc non ſolum eius opinioni, obſtructionem huius meatus frequentem ſurditatis cauſſam eſſe, nouum robur conciliauit, ſed etiam eum mouit, ut de methodo hanc tubam purgandi a Cl. GYOT tradita emendanda cogitaret. Nam cum ille minus recte inſtrumentum, huic operationi deſtinatum, per os introducere iuſſiſſet, Noſter potius illud per naſum intruſit, ac quo ſaepius hoc primum in cadaueribus tentauit, eo facilius id in aegrotis repetiit. Vtitur autem fiſtula argentea, commune ſpecillum longitudine non ſuperante, apice paululum incuruato inſtructa et eburneae ſyringae, tepida aqua roſarum mellita impletae, aptata. Hanc inter alam et ſeptum naſi hoc modo ingerit, ut eius conuexa pars ſuperiorem partem aperturae narium reſpiciat, eamque uſque ad oriſcium ellipticum protrudit; tunc illa pars ſepto obuertitur, ut incuruatus apex tubam facile intrare poſſet; quo factō aqua in eam impellitur, quae mucum per naſum aut os, aut per utramque cavitatem eluit. Memorat aliquot ſurdos, hac ratione ſanatos, operandique methodum icone declarat.

36) *Tentamen chemicum de calcis viuae actione in p. 222.*
Salem volatilem alcalinum. Auctore Cl. SCHLOSSER, M. D. ** Salem alcalinum volatilem ope calcis viuae liberari et mutari, hocque modo liberatum eo, qui ſale fixo alcalino ſeparatur, penetrantioſſimam eſſe, res eſt notiſſima. In detegenda autem huius phaenomeni cauſſa a veritate multum aberraffe ſummos in hac arte viros, Auctor autumat, hincque, ut veritas demum eluceſcat, ipſe experimenta inſtituit. Itaque cum drachma ſalis volatilis concreti, aquae

K 2

pauillo

* Lecta eod. die.

** Lectum d. 5 Jun. 1755.

pauillo soluti miscuit duodecim uncias aquae cal-
viae, quo facto lactescencia oborta odorque multo
acrior factus fuit. Flocculis numerosissimis, unde
quaque natantibus et ad fundum secedentibus, liquor
pellucidus iterum evasit, cui denuo aquam calcis vi-
uae affudit totiesque repetiit, donec liquor ultra non
turbaretur. Liquorem hunc cum flocculis delapsis
filtro commisit, qui pellucidus transiens nullum sali-
ni indicium dedit, odoreque spiritus ignei acerrimo
gaudens syrupum violarum non mutavit nec ullam
fere cum acido vitriolico effervescentiam excitavit.
Liquor hicce denuo destillatus nullum salis concreti
vestigium praebuit et odore acri igneo nares feriens
placidissime cum acido vitrioli se miscuit. Flocculi
illi, in filtro relictis, ulterius examinati et cum aqua
mixti verum calcis viae gustum acquisiverant, qui-
buscum siccatis inque pulverem reductis liquor iste
igneus mixtus, digestus et destillatus odorem non
adeo acrem spiravit, et cum acido vitriolico postea
mixtus ebullitionem praestitit cumque aqua calcis vi-
uae lactescere coepit, cum acido salis marini autem
mixtus crystallos parvas, crystallos salis ammoniaci
similes, exhibuit. Ex his igitur, particulas calcis
viae in ipsam salis alcalini volatilis texturam agere,
hanc dissolui acidamque eius et phlogisticas partes
cum calcis viae particulis coniungi reliquasque par-
tes, amisso corpore, vere spirituosas factas, ob aci-
darum ideo et phlogisticarum particularum defe-
ctum a vero sale alcalino volatili differre, talemque
iterum, particulis istis denuo refarcitis, regenerari,
Auctor concludit.

P. 238. 37) *Relatio de curatione pueri, qui curru oppressus
partem intestinorum et mesenterii per anum emiserat a
IOAN. NEDHAM.* Puer post abscissionem huius
partis et usum internum tinct. cort. Peruu. simpl. et
Rhabarb.*

* Lecta d. 12 Iun. 1755.

Rhabarb. vinos. recte conualuit et tantum insequenti tempore saepe coactus fuit, inter vescendum aluum exonerare.

38) *Epistola* Cl. RICH. BROCKLESEY, M. D. p. 240.
ad T. BIRCH, non nulla experimenta circa sensibilitatem et irritabilitatem diuersarum partium animalium instituta continens. * Ea Cl. Auctorem induxerunt, ut plurimas Cl. HALLERI aliorumque, cum ipso facientium, conclusiones adoptaret et existimaret, solos nervos sensibiles, nonnullas autem partes irritabiles esse nec tamen magno sensibilitatis gradu donatas; cum aliae sensu sint plane destitutae, nec ullo modo irritari possint.

39) *Epistola* Cl. FR. NICHOLLS, Med. Reg. ad p. 246.
T. BIRCH de vermibus in corporibus animalium obuiis. ** Vermes saepius, quam putatur, animalia destruunt. Pisces magis ab iis, quam cetera animalia, infestari videntur. Inter haec autem iuueni et oues ex hepate ac pulmone vermibus obstructis saepius aegrotant.

40) *Epistola* Cl. T. BRADY, M. D. ad T. BIRCH p. 248.
insecta commemorans ad tribum polyporum pertinentia, quae in aquis stagnantibus prope Bruxellam reperiuntur. *** Quando haec insecta microscopiis subiiciuntur, primum eorum, quod album et pellucidum corpus apparebat, figuram plantae foliis campanam repraesentantibus habet, alterum vero, quod cum folio paruo rotundo comparari poterat, ex fasciculo multorum capitum coronatorum, sese in gyrum mouentium et caudis augustis communi centro affixorum, consistit. Haec iconibus magis elucidantur.

K 3

41) *Episto-*

* Lecta d. 19 Iun. 1755.

** Lecta d. 6 Nov. 1755.

*** Lecta eod. die.

- p. 251. 41) *Epitome epistolae ea, quae nouiter in astronomia et physica in Asia obseruata fuerunt, recensentis* PORTERO cum Cl. MATH. MATY communicatae. Ea, quae ad longitudinem et latitudinem aliquot Asiae locorum, naturam nardi Indicae minoris et propagationem viselectricae, pauimento non absorptae, pertinent, eius praecipuum argumentum sunt.
- p. 254. 42) *Nonnulla experimenta, quae euincunt liquorem amnii partem nutrimenti foetus esse*, Auctore Cl. MALCOLM FLEMING, M. D. ** Quoniam Auctor in meconio vituli, breui ante partum mortui, albos crines reperit, concludit eos pertinuisse ad pellem animalis similibus obsitam crinibus et maceratione abrasos, in stomachum ac intestina propulsos, meconio immixtos fuisse, nec minus ex eo apparere liquorem amnii facile canalem alimentarium intrare posse.
- p. 264. 43) *Epistola* GVIL. THORNHILL, Chirurghi ad ROBERT DINGLEY, quae vim agarici slipticam laudat.
- p. 265. 44) *Lunae defectus Elbis* a D. IO. MENDESIO SACHETTO BARBOSA, Med. Prof. obseruatus die 27-28 Martii an. 1755.
- p. 268. 45) *Litterae* GVIL. BRAKENRIDGE ad GE. LVD. SCOT datae de numero incolarum Angliae exponentes. Ex numero aedium et copia consumti panis BRAKENRIDGE numerum incolarum Angliae erui posse opinatur, ac hac ratione colligit, eum sex milliones non superare.
- p. 285. 46) Cl. IO. WARD explicatio duarum Rom. inscriptionum, duobus altaribus Bathae effossis incisarum.

47) Nar-

* Lecta d. 6 Nov. 1755.

** Lecta d. 13 Nov. 1755.

47) *Narratiuncula de insigni quodam echino*, Au. p. 295.
Auctore GUSTAVO BRANDER, S. R. S. Medium aliquod genus inter echinum et stellam marinam dicit et in tabula aenea exhibet,

48) *Epistola FRANCISCI BYAM ad GVIL. FAVQUIER de imagine piscis, lapidi in insula Antigoa exciso impressa, cum tabula pluviae, quatuor annis in illa observatae.*

49) *Epistola Cl. ARTHUR POND ad Ill. Com. p. 297. DE MACCLESFIELD data, quae memoratam piscis imaginem curatius describit.*

50) *Relatio de effectu fulminis, quod templum Danicum in Wellclose-Square percussit*, Auctore GUST. BRANDER.

51) *Electrica experimenta enodata* Auctore Cl. p. 300.
BENI. FRANKLIN, a Cl. P. COLLINSON, cum societate communicata.* Primum principia ponuntur et deinceps ex iis experimenta nonnulla, explicantur. Priora haec sunt: 1) Atmosphaerae electricae, quae ambiunt corpora non electrica, sibi vicinae non facile coalescunt in unam atmosphaeram, sed disiunctae manent seque repellunt. Hoc videmus in suspensis globulis suberinis aliisque electrificatis corporibus. 2) Electrica atmosphaera non solum aliam electricam atmosphaeram repellit, sed etiam repellit electricam materiam in corpore ad eam accedente contentam; et tantum abest, ut se cum ea permisceat, ut potius eam ad alias partes corporis, quod eam complectitur, propulset. Non nulla sequentia experimenta id demonstrant. 3) Corpora negativae electrificata, aut sua naturali electricitatis quantitate priuata, se non minus repellunt (vel ad minimum mutuo a se recedendo se repellere videntur) ac ea, quae

K 4

positiue

* Lecta d. 18 Dec. 1755.

positiue electrifata sunt vel electricas atmosphaera habent. Quod patet, quando metallum ducticium, ad lagenam vitream pertinens, negatiue electrifatum duobus suberinis, ex sericis filis pendentibus globulis applicatur, nec minus id alia experimenta ostendunt.

p. 305. 52) *Epitome epistolae a Cl. FRANKLIN, ad Cl. DALIBARD missae et ad electricitatem pertinentis.* Cl. FRANKLIN laudat patris BECCARIA librum de electricitate, reiecta tamen eius opinione de typho- nibus, ac confirmat sententiam suam in aliis scriptis propositam, secundum quam perticae acuminatae, aedibus impositae et ad humidam terram pertingen- tes, fulminis tactum aut impediunt, aut ita dirigunt, ut aedificia illo non percutiantur.

p. 309. 53) *Litterae, quae effectum fulminis Darkingi in Surria animaduersi narrant, a GUIL. CHILD, ad IAC. PITFOLD datae et a Cl. P. COLLINSON, societati oblatae.*

p. 312. 54) *Relatio de perutili permixtione noui aeris cum liquoribus destillantibus* Auctore STEPH. HALES. ** Describit Auctor pyxidem, tubo et folle instructam, cuius operculum et latera perforata sunt, quaeque fundo vasis destillatorii imponitur. Huius ope inde- sinenter nouus aer in liquorem destillantem mittitur et haec ventilatio multo largiorem destillationem, quam vulgaris methodus, producit. Hoc autem in- crementum destillati liquoris in nauibus non potest non multam utilitatem habere, in primis cum hoc modo et tempore et igni parcatur, sequuntur expe- rimenta ac regulae, quibus antecedentia illustrantur,

55) *Emu-*

* Lecta d. 18 Dec. 1755.

** Lecta eod. die.

55) *Enumeratio insignis beneficii, quod nauiganti* p. 332.
*bus ventilatores adferunt, eodem Auctore. ** Hi non
 solum sanitatem eorum, qui nauibus inclusi sunt, tu-
 entur, sed etiam tignorum, nauibus fabricandis et re-
 ficiendis destinatorum, putredinem inhihent.

56) *Commemoratio experimentorum, quibus* H A. p. 339.
 LES deprauatum saporem lactis, ex pabulo vaccarum
 oriundum, coercere foetidamque aquam emendare cona-
 tus fuit. ** Ventilauit Auctor lac; vaccarum solano,
 brassica arborea, foliis in autumno deciduis cet.
 velci solitarum, quod ingratum vaporem contraxe-
 rat, nec non foetentem aquam, et tentamina ple-
 rumque bonum euentum habuerunt. In tabula ae-
 nea machinae, ad haec negotia adhibitae, forma exhi-
 betur.

57) *Epitome epistolae* THOM. BARKER ad IAC. p. 347.
 BRADLEY datae, quae de reditu cometæ 1757 aut
 1758 expectatae agit.

58) *Farrago epistolarum, quae de praeternatu* p. 351.
 rali aquarum commotione die 1 Nou. 1755 in va-
 riis magnae Britanniae et aliarum Europae regionum
 locis animaduersa exponunt.

59) *Alia collectio epistolarum, quae terrae mo-* p. 398.
 tum enarrant, quo 1755 non solum Lisbona, sed etiam
 satis magna reliqui orbis pars concussa fuit.

Secunda pars has continet obseruationes:

60) *Epistola* Cl. ALEX. RVSSSEL ad Cl. P. COL. p. 447.
 LINSON, quae quatuor pisces Aleppi visos delineat. ***

K 5

61) *Litte-*

* Lecta d. 18 Dec. 1755

** Lecta eod. die.

*** vid. RVSSSEL's Hist. of Aleppop. 75 seqq. et in Com-
 ment. nostr. Vol. VII. P. II. p. 50.

P. 449. 61) *Litterae Cl. IO. ALB. SCHLOSSERI ad Cl. P. COLLINSON datae carnosam corallo similem substantiam commemorantes, cum observationibus Cl. IO. ELLIS. ** Cl. ELLIS hanc substantiam vocat *alepium carnosum asteriscis, radiis obtusis ornatum, fucum vero, quem ambit, fucum teretem frutescentem, gemmibus arborum gemmas fructiferas referentibus.*

P. 452. 62) *Duo particulares morbi iuncturae genuum, quorum prior applicatione topicorum medicamentorum, alter autem operatione curatus fuit, a Cl. IOSEPHO WARNER relati. *** Tumores articulorum maiorum inferioris extremitatis, in primis si a causa uniuersali pendent, curata difficillimas esse experientia docet. In genu articulo potissimum tumor oritur, qui hydrops articuli appellatur, et vel a decubitu seroso ad contextum cellulosum circa genu, vel a collectione aquarum in ipso cauo articuli, ligamento capsulari cincto, inducitur. Examinatis itaque signis diagnostici apparet, in priori casu fluctuationem non apparere, sed ossa ipsa et ligamenta potissimum cum cute tantum turgere, et licet leuiores purgantia, fomentationes emollientes et potissimum frictiones mercuriales interdum cum fructu adhibeantur, non semper tamen votis nostris eorundem respondet effectus, ideoque Pisseleon indicum, quod Angli picem liquidam Barbadensem dicunt, Noster fricando inunxit, et congestionem serosas dissipauit. In altero casu haec et alia applicata externa remedia nihil praestant, incisionibus potius per ligamentum capsulare ad cauum articuli penetrantibus educenda est gelatinosa spissa, interdum sanguine remixta materia. Hanc itaque in utroque genu latere perfecit Noster et effluxum materiae spissae applicatis cataplasmatibus, ex fecibus cereuissiae et auenacea farina paratis, faciliorem reddidit, vulnere tandem apte consolidato.

63) *Epi-*

* Lecta d. 22 Ian. 1756.

** Lecti eod. die.

63) *Epitome epistolae, quam GVIL. PYE, ex insu-* p. 458.
la Manilla ad fratrem Londinum misit. * Inter fre-
 quentes et terribiles terrae motus, quibus haec insu-
 la obnoxia est, is prae ceteris memoratu dignus est,
 qui an. 1750 euenit. Nam cum ille insulam tres
 menses concusserat, ignis in parua insula, magno ali-
 quo lacu inclusa, circa quam aquae fundus detegi
 non poterat, erumpebat, tertia autem die post in
 lacu quatuor nouae insulae ardentes emergebant.

64 a) *Experimenta cum aqua sancti fontis Maluer-* p. 459.
ni in Wigorniae comitatu scaturientis a Cl. I. WALL,
instituta et animaduersionibus illustrata. ** Postquam
 Auctor non nulla experimenta enarrauit, ex iis colli-
 git, aquam huius fontis puram, leuem et ab omni
 terra et sale liberam esse; sed mineralem aliquem spi-
 ritum aut ad minimum volatile quoddam elasticum
 fluidum cum aliqua aeris et bituminis parte contine-
 re; postea miram eius vim aduersus antiqua ulcera,
 scrofulas, lepram et ophthalmias laudat non nullisque
 exemplis confirmat; postremo autem exposita usus
 eius externi et interni ratione dubitat num Chemia
 omnes eius partes detegere possit, cum ipsi verosi-
 mile videatur, efficacissimas aquarum particulas
 aciem sensuum effugere nec experimentis elici posse.

64 b) *Relatio de viro ex ambusione mortuo,* Au- p. 477.
ctore Cl. EDVARDO SPRY. *** Incendium in pha-
 ro *Eddy-Stone* 1755 exortum erat; ac cum in eo
 delendo occupatus esset hic vir, nonaginta et quatuor
 annos natus et vegeta senectute gaudens, plumbum
 liquefactum ex laterna, capiti eius impendente, defluens
 non solum ori eius hianti et obuerso illapsum fuit,
 sed etiam omnem eius faciem vestimentaue perfu-
 dit

* Lecta d. 29 Ian. 1756.

** Lecta d. 5 Febr. 1756.

*** Lecta eod. die.

dit. Etsi vero grauissimis doloribus cruciaretur, tamen iis post usum internorum et externorum medicamentorum ita levatus fuit, ut non tenuis depellendi periculi spes adfulgèret, sed post aliquot dies, frigidos sudores et tendinum subsultus passus animam exhalauit. In cadauere superius stomachi orificium valde inflammatum et exulceratum, tunica vero fundi eius adusta reperièbatur ac ex cauitate plumbi frustum 7 unc. 5 dr. et 18 grana ponderans figuraque ipsi simile extrahebatur.

Addit Auctor huic narrationi experimenta, quibus docet, plumbum feruens animalibus infusum ea minime necare et hoc modo se contra eos defendit, qui protractionem vitae huius viri, qui plumbum tanta copia hauserat, in dubium vocarant.

p. 485. 65) *Noua narratio de effectu liquorum adstringentium post paracenteses in abdomen immisforum*, Auctore Cl. CHRISTOPH. WARRICK. * Quamquam n. 472. Transactionum Auctor historiam inseruit, quae utilitatem iniectionis liquorum adstringentium e. c. vini rubicundi Gallici, aquae Bristolienſis cet. in abdomen post paracenteses monstrare videbatur, tamen nunc eam in suspicionem dubii exentus adducere non dubitat. Hoc facere eum iusserunt exempla trium mulierum, quarum mors hanc operationem inſecuta fuit. Ceterum rogat eos, qui eam repetere volunt, ut se ad illam accingant, priusquam viscera hydropè multum debilitata fuerint, pro vino rubicundo gallico utantur vino adusto aut alio diluto liquore et caput aegroti durante euacuatione humilius, quam cetera corporis membra ponant.

p. 490. 66) *Duae epistolae CAMILLI PADERNI custodis musei Herculanei ad THOM. HOLLIS, quae non nullas antiquitates in Herculaneo repertas recensent.*
Vertit

* Lecta d. 12 Febr. 1755.

Vertit eas Anglice Cl. ROE. WATSON, et priori observationem subiecit.

67) *Epistola Cl. ROE. WHYT, Prof. Edinb. ad p. 509.*
Cl. IO. PRINGLE, M. D., quae terrae motum Glascae et Dumbertoni observatum fuisse ac inter insulas Shetland et Islandiam pulverem in nauem aliquam depluisse narrat. Depluit puluis in nauem nocte d. 23 aut 24 Oct. 1756 antecedente, indeque colligitur eum ex monte Hecla, eodem mense flammam euomente, fuisse adductum.

68) *Epitome epistolae Cl. BONNET ad Cl. TREMBLEY terrae motum qui in Vallecia in Heluetia d. 14 Nou. 1755 accidit, enarrantis.*

69) *Epitome epistolae Cl. ALLAMAND, Prof. Leid. ad Cl. TREMBLEY de concussione terrae Leodii, Traiecti ad Mosam et Nouiomagi d. 26 et 27 Dec. 1755 observata.*

70) *Relatio de non nullis fungitis et aliis coralli formam habentibus memoratu dignis fossilibus, Auctore THOM. PENNANT. Pleraque horum corporum in tabula aenea delineatorum in Salopiae comitatu in Coalbrooke-dale reperta fuerunt.*

71) *Cl. IO. SLOANE historia inoculationis variorum p. 516.*
larum societati a T. BIRCH tradita. Complectitur originem huius operationis in Anglia eiusque methodum.

72) *Epitome literarum Cl. IO. STEVENSON, p. 521.*
M. D. ad Cl. I. PRINGLE datarum, quae insolitam aquae commotionem in lacu Closeburnensi narrant.

73) *Relationes de irregulari fluxu et refluxu aquae p. 523.*
variis Angliae locis mens. Febr. 1756 observato cum societate a GE. ANSON, S. R. S. communicatae.

74) *De-*

P. 530. 74) *Descriptiones irregularis fluxus et refluxus Thamesis d. 12 et 13 Febr. 1756 animaduersi Societatis a ROB. DINGLEY, S. R. S. oblatae.*

P. 534. 75) *Cogitationes de HALESII noua methodo distillationem coniuncta aeris et ignis vi peragendi a CL. GVIL. BROWNRIGG ad eundem missae.* * HALESIUS methodus aquam marinam facilius et minoribus sumptibus destillandi nauigantibus quidem utilissima est, sed non minorem utilitatem esset habitura, si machinae ignem concentranti a SAVARY inuentae et multis ingeniosis viris emendatae applicari posset. Ac cum opera danda est, ut eius structura expulsionem vaporum augeat, hoc optime fieri posse putat Auctor, si vapor aquae elasticus per coquentem aquam celeriter pellatur. Hoc obseruationibus et iconibus illustratur.

P. 544. 76) *Epitome epistolae ex America ad HALES missae, quae insolitum motum aquae in lacu Ontario nuntiat.*

77. 78. 79) *Relationes de terrae motibus, qui Haegae Comitum, Leidae et Bruxellae obseruati fuerunt.*

P. 547. 80) *Narratio de subsidientia fluminis Frooyd prope Pontypool in Moamuthia, Auctore EDVARD. MATTHEWS.* ** Pars huius fluminis d. 1 Ian. 1756 post magnum aquae aestum, in illo obseruatum, subito subsedit, orto versus eum locum, quo in flumen *Avon-Looyd* influebat, hiatu, qui spatium 20 pedum occupabat. Tabula aenea adiecta omnem narrationem magis illuminat.

P. 550. 81) *Relatio de agitatione aquae d. 1 Nou. 1756 in Scotia et Hamburgi obseruata a Cl. I. PRINGLE cum T. BIRCH communicata.*

82) *Episto-*

* Lecta d. 26 Febr. 1756.

** Lecta d. 12 Mart. 1756.

82) *Epistola* EDVARDI WRIGHT *ad* Cl. P. COL. P. 553.

LINSON *microscopicas observationes continens.* * Cum Auctor experimenta legisset, ex quibus Clar. viri NEEDHAM et BVFFON collegerunt, peculiarem naturae vim inesse, qua animalcula ex substantiis vegetabilibus et animalibus, coquente aqua perfusis et ab aere remotis, producere valeat, cupiditate similia pericula in millepedibus et cantharidibus capiendi incensus fuit. Itaque perfudit undecima hora ante meridiem siccos et non contusos millepedes coquente aqua ac phialam, qua inclusi erant, subere obturatam marsupio, cui moderatus calor inerat, indidit; cumque hora 10 vespertina guttam huius infusionis microscopio Clarkiano subiecisset, eam oblongorum, tenuium, pellucidorum, caudis carentium, et spontaneo motu gaudentium animalium plenam inuenit. Quo facto nouam parauit infusionem, ut pernosceret spatium temporis ad eorum generationem necessarium, et elapsa hora in gutta, lactis calorem habente, pauca similia corpuscula, viuide sese monentia, vidit. Post secundam horam plura apparuerunt et ante finem horae tertiae magnus eorum numerus conspiciebatur. Sed elapsis adhuc duabus horis infusio effoeta videbatur. Repetiit idem experimentum in cantharidibus et id parem successum habuit. Sed his animalculis, quae primum animalcula spermatica humana magnitudine superare videbantur, post perbreue tempus minora hisque denuo minora succedebant, eorumque magnitudine gradatim imminuta, post paucos dies armatus oculus nihil amplius in iis distinguere poterat. In memoratis reſtificato vini spiritu aut aliis spirituosis liquoribus perfusis substantiis nulla animalcula oriebantur et paucae guttae eorum aut solutionis fixorum vel volatiliū alcalinorum salium iis admixtae ea necabant. Ex his Auctor, neglecta sententiarum, quas BVFFON, NEED-

HAM

* Lecta d. 18 Mart. 1756.

HAM et PARSONS de hac generandi animalia ratione protulerunt, discussione concludit, eo citius substantias putredinem contrahere, quo maturius animalcula in iis apparent. Millepedes et cantharides valde putrescentes substantiae sunt et eorum infusiones post perbreue tempus abominabilem foetorem spargebant. Castor vero, licet animalis substantia, cum in eo par periculum caperetur, nulla producebat animalia nec ullam passa videbatur mutationem, quo confirmatur Cl. PRINGLE opinio, qui eum inter antiseptica numerat. Existimat itaque Auctor accuratis microscopicis observationibus septicis et antisepticas proprietates animalium et vegetabilium substantiarum detegendas esse.

His addit Auctor animaduersiones, quae ad exaltationem substantiarum pertinent. Omnis exaltatio videtur esse certa modificatio salium et oleorum corporibus contentorum; debitus eius gradus incrementum promouet et animalem vitam conseruat: intensior gradus, quem putrefacientem exaltationem vocare liceat, et ad quam omnia organisata corpora minori aut maiori nisu feruntur, dissoluit omnia talia corpora et adiuuat generationem animalculorum microscopio detegendorum aut euolutionem ouorum, ex quibus excludi possunt. Vltior exaltationis gradus inhibet hunc processum et vegetationem, nec non interdum vitam animalem, ut respectu omnium acrium praeparationum chemicarum, ex animali vel vegetabili regno petitarum accidere solet.

P. 558. 83) *Epistola Cl. CHENEY HART, M. D. ad Cl. GUIL. WATSON de brachio paralytico electricitate sanato.** Ancilla quaedam sana et agilis 23 annos nata initio mensis Ian. 1756 rheumaticum dolorem in brachio dextro in primis versus carpum percipiebat; et post 2 aut 3 dies digiti ita contracti adparebant,

ut

* Lecta d. 25. Mart. 1756.

ut explicari non possent. In hoc statu permansit puella usque ad d. 17 dicti mensis, quo in nosocomium delata fuit. Manus cum digitis arcte contracta et valde tumida erat; ex hac contractione totum brachium dolebat, dolorque repens versus carpum et cubitum sentiebatur. Nunç manus plane insensibilis erat et liuido colore obducta. Ceterum puella perfecta fruebatur valetudine: Cl. HART eam iubebat per diem bis gummi guaiac. cum iulebo spir. MINDER. uti, et ter partem affectam excutia et linimento saponaceo fricare, sed his per 5 dies frustra adhibitis necessarium putabat, electricas scintillas ex contracta manu elici nec minus ictum electricum per filum metallicum, ex suspensa phiala ductum et carpo alligatum, in eam deriuari. Hoc peragebatur d. 23 et prima semi hora puella electricos ictus minime percipiebat; sed 30 minuta post querebatur de dolore in manu et adhuc 10 minutis elapsis digiti tremebant et ita se explicabant, ut facile separari et gradatim omnes extendi possent. Hoc facto ictus deriuabantur in palmam singulosque digitos, pollicis et carpi percussione tamen 10 adhuc minuta protracta. Hoc reddebat omnes partes flexiles et molles ac puella manum sine alieno auxilio dolorisque sensu aperire et claudere poterat, durante tamen multa digitorum et carpi debilitate. Tunc manus, opodeldoch fricata, panno villoso asperiori (*Flanel*) obuoluebatur, quam frictionem puella saepius repetere et usum gummi guaiaci continuare iubebatur. Tranquilla diem exigebat, sed vespere manus magis dolebat, cubitumque occupabat repens dolor, qui tamen repetita frictione tollebatur. Insequenti die electrificatio et per succedentem septimanam quotidie repetebatur, donec ictus electrici puellae tantum dolorem excitarent, ut eos fugeret, ac sana existimata, nosocomio et urbe relictis, in agrum redibat, seruitium cui addicta erat, denuo susceptura. Recte valebat usque ad d. 9

aut 10 Febr., cum enim hunc eluitione linteorum consumsisset, ingruente vespera digiti cum brachio dolebant, et hora elapsa rursus contrahebantur. Reuerſa itaque d. 13 Febr. in noſocomium iterum electricam vim horis matutinis experiebatur. Manum contractam et plane inſenſibilem, filo metallico, et ſuſpenſa phiala ducto, carpo adhaerente, tubo metallico adponebat, ſed ictus electricos per 40 minuta ſine ſenſu doloris et relaxatione digitorum excipiebat. Poſt 45 minuta ſingulus ictus ipſi dolorem adferebat et ſinguli digiti gradatim mouebantur, et poſtremo frictione et percuffione electrica per 1 horam et 20 minuta continuata, motio totius manus reſtituebatur. Quanquam vero ſupra memorata frictio et obuolutio repetita fuerat, tamen veſperi redibat dolor brachii, digiti tremebant et nodi a cubito tactu percipiebantur. Itaque ſupra cubitum imponebatur veſicatorium, et linimento ſaponaceo, quo brachium manusque fricari ſolebat, tinctura Thebaica, admiſcebatur. Hoc modo periculofa ſymptomata tollebantur, euaneſcentibus fere inſequenti die omnibus nodis et redeunte libero digitorum uſu. Inſequenti die 10 minuta electrifiata fuit; poſtea autem nullum amplius periculum in eo fuit captum, ſed uſu excutiae et linimenti adhuc 10 aut 12 dies continuato optime valere videbatur. Vt vero morbo reditus occluderetur, ipſi fonticulus in adfecto brachio excitatus et emplaſtrum roborans carpo, queto ſolito debiliorem puella dicebat, impoſitum fuit, eaque d. 20 Mart. noſocomiam reliquit.

P. 564. 84) *Obſervationes, quas de monte, a ſulphure nuncupato, in inſula Guadelupa collegit Cl. IO. ANDREYSSONNEL, M. D. et ex gallica lingua in anglicam tranſtulit Cl. MATY.* * Narrantur duo itinera, quae Cl. PEYSSONNEL in hunc montem, qui a

minera

* Leſta d. 25 Mart. 1756.

mineralis sulphuris, quas continet; nomen adeptum est, suscepit, quaeque nunc non tum ardua sunt, quam patris LABAT tempore fuerunt. Ea, quae tradit, praecipue pertinent ad naturam soli, vegetabilia, fontes, abyssos, magnam cauernam et copiam sulphuris. Quod ad plantas attinet eae a patribus PLUMIER et REVILLER descriptae fuerunt, quamvis eas in alia insula congesserint. Cl. PEYSSONEL credit se propemodum omnes in PLUMIERII opere obuias filices in prato, quod ipsi in montem ascendenti peragrandum fuit, reperisse.

In australi montis latere abyssus, igne foeta, sita est. Circa eam nullum gramen, sed tantum sulphur et terra calcinata conspicitur; solum rimarum vapores emittentium plenum est; hae vero rimae profundae sunt et coctio sulphuris audiri potest. Vapores puros chemicos flores exhibent, perfluitque rimae sulphuris spiritus. Ceterum laxior terra Cl. PEYSSONEL et sociis suis timorem Plinianae mortis incutiebat. In vertice montis alia abyssus reperitur, quae ante aliquot annos hiare coepit et tantum fumum eructat. Fama fert, olim magnum terrae motum insulam concussisse, ac hunc montem incensum cineres euomisse. Eo tempore in duas partes discriptus fuit; ac verosimile est ab eo etiam originem non solum huius abyssi, sed etiam magnae cauernae fissurae montis ad perpendicularum oppositae esse repetendam. In cauerna offendit Cl. PEYSSONEL duas cavitates, quarum altera intensissimo aestuabat calore, altera autem frigidae aurae plena erat. Sed in ea aequae minus grauitatem aeris ac in montis iugo scrutari potuit, quia in utroque itinere barometrum fregerat.

86) *Relatio de terrae motu d. 18 Febr. 1756 in li. p. 579. tore Angliae inter Margate et Douoriam obseruata, a Cl. IO. PRINGLE societati tradita.*

- p. 581. 87) *Epistola Cl. ABR. TREMBLEY de montibus
que Basaltes Nassonienses, Taurinenses et Colo-
enses describit.*
- p. 585. 88) *Relatio de libro Italico, quem Cl. VITALI-
NO DONATI, Tentamen historiae naturalis maris
Adriatici inscripsit, Auctore Cl. ABR. TREMBLEY.*
- p. 593. 89) *Dissertatio epistolaris de nummo Parthico,
teris Palmyrenis non abstinibus insignito. T. BIRCH-
IO. SWINTON inscripta.*
- p. 607. 90) *Catalogus quinquaginta plantarum horti Che-
seyani ad annum 1755 societas a Cl. IO. WILM-
oblatas.*
- p. 612. 91) *Epitome litterarum, quas Cl. VITALI-
DONATI ad Cl. ABR. TREMBLEY de motu quaeque
terrae motu Augustae Taurinorum d. 9 Dec. 1755
d. 8 Mart. 1756 observato exponunt. Facetur
DONATI, se nescire causam terrae motuum, nec
causas, ex quibus physicae doctores eos deducunt,
sibi ad eorum explicationes sufficientes videri.
terres putabant, eos cum peculiari meteoris et notis
li aeris mutatione coniunctos esse; et asserit Aucto-
eius modi mutationes tempore recentiorum mo-
um fuisse observatos. Quaesivit ex patre RE-
RTA, num electrica vi quarta pars nostrae terrae
ueri possit? et hic fere pro certo credit.*
- p. 616. 92) *Relatio de continuatione terrae motuum,
Pontem Arolae in Vallesia annis 1755 et 1756
casserunt, cum societate a Cl. ABR. TREMBLEY
municata.*

93) *Epi-*

* Lecta d. 29 April. 1756.

93) *Epitome epistolae* Cl. LA CONDAMINE ad p. 622.
Cl. MATE *missae*. Non nulla continet, quae ad euo-
lutionem librorum manu scriptorum in Herculaneo
reptorium et ad geographiam physicam pertinent.

94) *Observationes de currentibus maris prope An-* p. 624.
tillas insulas, Auctore Cl. PESSONNEL. * Post-
quam Auctor pauca de regularibus in mari America-
no obuiis currentibus disseruit, venit ad currentes
irregulares, qui prope littora harum insularum ani-
maduertuntur. In iis locis, ubi hi fluunt, mare in-
solita ratione eleuatum valide aestuat, nulla huius
impetuosae agitationis caussa in oculos incurrente
nec ullo vento praegresso. Hi currentes non nun-
quam per aliquot dies, alio autem tempore tantum
per 24 horas durantes, frequentius iis mensibus, qui
saeuitia vehementissimarum procellarum (*Hurricanes*)
insignes sunt, oriuntur. Hoc adduxit Auctorem, ut
putaret, originem irregularium currentium maris ex
iis, quae ipsum experientia de memoratis procellis
docuit, explicari posse; delineat igitur earum natu-
ram et originem. Quod ad posteriorem attinet, vi-
dit talem procellam in insula *Guadalupa*, ex magna
crassa atra ardenti simili et versus terram premente
nube erumpere. Nascuntur itaque currentes secun-
dum eius opinionem, quando eius modi nubes de-
scendens aquam maris versus fundum pellit, hic au-
tem aquae resistendo lateralem motum impertit eam-
que versus littora pellit, ac hoc modo peculiaris mo-
tus circa ea oritur, qui in certa ab illis distantia mi-
nime percipi solet. Additae sunt non nullae obserua-
tiones historiam currentium illustrantes.

95) *Narratio de lacerta (crocodilo) ventre mar-* p. 639.
supio donato, faucibus Merganseris rostrum aemulanti-

bus, Auctore Cl. GEORGIO EDWARDS. * Cl. Auctor existimat, hunc crocodilum, cum caperetur, ultimos paucos dies ovis non fuisse exclusum, quia digiti anteriores ungulis destituti erant. Ex icone adiecta eius naturalis forma et magnitudo disci potest. Id, quod eum ab omnibus reliquis crocodilis discernit, sunt fauces tenues, merganseris rostro similes. Nec minus patulum marsupium in medio infimi eius ventris animadversione dignum est; ac Auctor conicit haec animalia imminente periculo in hanc cavertem catulos suos recipere uti in Americano animali *Opossum* videre licet.

P. 642. 96) *Relatio de insolita maris agitatione prope Illesfarcombe in Deuonia d. 27 Febr. 1756 animadversus* Auctore Cl. PRINCE.

P. 643. 97) *Epitome epistolae* HOLDSWORTH *de agitatione aquarum Dartmuthi d. 1 Nou. 1755 observata.*

P. 644. 98) *Delineatio methodi configurationes minimarum lucentium nivis particularum observandi*, Auctore Cl. IO. NETTIS, M. D. *ex latina lingua in anglicam versa.* ** Auctor nivem hac ratione anno 1740 contemplatus est et figuras particularum eius maxime regulares, quae in duabus tabulis aeneis exhibentur, delineavit. Ad hoc negotium microscopio composito Drebelliano, ab Anglis emendato, usus fuit.

P. 648. 99) *Descriptio fontis, cupro impraegnati, noviter in Pensylvania detecti*, Auctore Cl. IO. RUTTY, M. D. *** Aqua huius fontis colorem subviridem et nauseosum saporem habet, est valde ponderosa et hydrometro magna vis metallica impraegnationis facile

* Lecta d. 6 Mai. 1756.

** Lecta d. 13 Mai. 1756.

*** Lecta d. 20 Mai. 1756.

cile detegitur. In primis autem immerſum in eam ferrum manifeſtare ſolet cuprum in ea contentum; nam purus culter per pauca minuta in illam immiſſus viuido cupreo colore obductus ex ea educitur; nec minus acubus et clavis per menſem in ea detentis rubigo adhaeret, cuius pars luteum et ſplendentem colorem habet, et cuprum eſſe videtur, alia pars autem ferrea materia eſt, ut admotus magnes docet. Omnia etiam experimenta probant, maiorem copiam vitrioli ferri, quam cupri hanc aquam continere. Quanquam vero ea, naturali vi eius ſuperſiſte, veneni ſuſpicionem effugere nequit, tamen comuni aqua temperata ſæpius ruricolis propinari ſolet, ut iis vomitum excitet et aluum purget, nec minus ulcera; morbos cutaneos in primis autem ophthalmias ſanat.

100) *Epitome epistolæ Abbatis MAZEAS, quæ de p. 652. veteri quadam pingendi ratione ab Ill. Comite CAYLVS renouata agit, et a Cl. I. PARSONS anglice fuit reddita.*

101) *Cl. IAC. PARSON Observationes in præcep. p. 655. dentem epistolam. Aſſeritur in iis rationem pingendi, ab Ill. Com. CAYLVS inuentam, discrepare ab antiquo illo ceris pingendi ac picturam inurendi modo, quem PLINIVS memorauit.*

102) *Relatio de terræ motibus Traiecti ad Mo. p. 663. ſam an. 1755 et 1756 obſeruatis, ex gallico idiomate conuerſa, ſocietati a Cl. ABR. TREMBLEY oblata.*

103) *Commemoratio agitationis maris, quæ d. I p. 668. Nou. 1755 prope Antigoam accidit, a CAR. GRAY, cum GVIL. WATSON communicata.*

p. 670. 104) *Epistola* Cl. EDVARDI WRIGHT, M. D. ad Cl. P. COLLINSON data, quae notabile quoddam fossile describit. Est orthoceratites, quem Gendauui in marmorea tabula inuenit Cl. WRIGHT, cuiusque icon hic exhibetur.

p. 672. 105) *Alia epistola* Cl. E. WRIGHT ad Cl. P. COLLINSON, quae orthoceratitem amplius contemplatur. Dicit inter alia Auctor: orthoceratites pertinet ad eas conchas, quae nunquam recentes inueniuntur et numerari debet inter conchas pelagias, quae, cum semper in profundis oceani locis habitent, littoralibus opponuntur.

Quanquam conchae fere in omni plana superficie terrae reperiuntur, tamen magni tractus iis sunt destituti, videlicet magni montes, qui reliquiae originalium terrae stratorum esse videntur. Hoc contrariatur sententiae Cl. BUFFON et Auctoris scripti *Telliamed*, qui originem omnium montium a currentibus maris repetunt, quia sibi strata marinorum corporum plena in iis fingunt, quem errorem diligens montium animaduersio iis excutere potuisset.

Etsi vero Cl. BUFFON asserat omnes montes a currentibus maris productos fuisse; tamen paulo post omnes currentes maris ex montibus marinis deriuat. Nonne hic quaeri debet, quaenam harum caussarum prima fuerit? Nec validum argumentum est, quod ex conuenientia angulorum tractuum montanorum et oppositarum vallium desumitur. Nam ea minime euincit, currentes maris hos produxisse montes, sed tantum indicat, eos inter nos interfluentes eam formam, quam nunc in iis animaduertimus, illis impertiisse. Quando Cl. BUFFON et auctor libri *Telliamed* asserunt, omnem terram initio aqua obrutam fuisse, et ex longo huius inundationis spatio originem conchyliorum deducunt, non perpendunt,

maxi-

maximam partem conchyliorum fossilium non ad Europam, sed ad plagas aequatoris aut tropicorum pertinere. Haec fusius persequitur Cl. WRIGHT et, facta imaginum plantarum et animalium in remotissimis regionibus obuiarum, quae lapidibus impressae cernuntur, mentione, certitudinem uniuersalis diluuii Mosaici contra hanc auctorum bigam adstruit.

Hoc autem diluuium non poterat non superficiem terrae multum mutare. Ex accumulatione animalium et vegetabilium fermentescentium et putrescentium cataractes igneos nasci necesse erat. Terrae motus primis post diluuium annis ex hac heterogeneorum corporum fermentatione saepius exortos esse verosimillimum est. Variarum obseruationes produnt non nullas ad minimum terrae partes ignem fuisse passas; quibus accedunt signa in multis mineralibus substantiis reperiunda. Artificialis productio argillae huic opinioni multum roboris addit. Argillam in solo humili ac vallibus inter montes et multa strata calcaria copiose inueniri notum est. Sed cum ex silicibus, vaporibus concentrato coquentis in machina Papiniana aquae expositis, similis argilla parari possit, clarum esse videtur, terram in iis locis, in quibus argilla inuenitur, igne vehementer fuisse agitatum, idque terrae motibus statim post diluuium ortis tribui minus absonum est. Diluuium etiam multa fossilia produxit. Succinum est resina arborum antediluuiarum cum acido salis marini coniuncta; ex quo ortus insectorum ei inhaerentium explicari potest. Nec minus omnes aut plurimi carbones fossiles a diluuiio repetendi videntur, cum supponere liceat, magnarum sylvarum arbores eius tempore terra obrutas et putrefactas colore, sed non textura mutatas fuisse.

106) *Epistola* Cl. BENI. WILSON *ad societatem* p. 682.
regiam, qua sententiam suam, quam de experimento

electrico Leidenſi anno 1746 et copioſius 1750 in peculiari commentatione de electricitate declarauerat, reuocat.

- p. 684. 107) *Epiftola* THOM. RYTHERFORTH ad SAM. SQVIRE, *de extraordinaria aquae agitatione in non nullis stagnis in Herefordiae comitatu d. 1 Nov. 1755 obſeruata.*
- p. 686. 108) *Contemplationes iconis duorum plumbeorum fruſtorum Romanis inſcriptionibus inſignitorum, quae ante aliquot annos in Eboracenſi comitatu repertae fuerat, Auctore* IO. WARD.
- p. 700. 109) *Duo tentamina aſtronomica a* Cl. CAR. WALMESLEY, S. R. S. IAC. BRADLEY, *inſcripta. Primum agit de praecellione aequinoctiorum et axis terrae mutatione, alterum autem de inaequalitatibus motuum terrae.*
- p. 759. 110) *Diarium tempeſtatis Dublini obſeruatae ad annos 1753, 1754 et 1755, Auctore* IAC. SIMON, S. R. S.
- p. 796. 111) *Narratio de ingenti niuis mole in vicum Bergamoletto e vicinis montibus deuoluta a* Cl. IOSEPHO BRVNI, Prof. Turinenſi *transmiſſa et a* Cl. HENR. BAKER, *cum ſocietate communicata.* * Cum d. 19 Mart. 1755 memoratus vicus niue obrueretur, praeter alios homines uxor viri, cui nomen *Iosephus Rochia* erat, cum ſore ſua et duobus liberis ſepulta fuit et uſque ad d. 25-Apr. in hoc ſtatu permanſit. Nam hoc die cum ſore et filia uiua ex niue protrahabatur. Feminae, quarum prima 45, altera 35 puella autem 13 annos compleuerat, ingredi non poterant, et valde emaciatae erant; puella tamen breui

* Lecta d. 11 Nou. 1756.

breui post facultatem eundi recuperavit. Hae omnes cum puero, sex annos nato, in stabulo ad domum pertinente erant, cum niuis moles eas obrueret, sed cum eius decursus in eum locum in quo praesepe situm erat, magna columna inhiaberetur, angustum spatium mulieribus reliquum erat, in quo habitare cogebantur. Puer breui post moriebatur, nec minus animalia, quae hic alebantur, peribant, duabus tamen capris exceptis, quarum lacte cum foenum suppeteret, feminae vescebantur, niueoque liquore sitim extinguebant. Tempus ex incremento uberrum unius caprae foetae mensurabant, cumque ea hoedum enixa fuisset, intelligebant se medium mensis Aprilis attigisse. Fames post primos sex dies eas non multum adflixit; praecipuum dolorem ipsis gelida niuea aqua et angusti habitationis limites attulerunt.

112) *Relatio de non nullis rarioribus plantis Angl. p. 803.*
gliae, in comitatu Leicestrensi observatis, data ad Exc.
*MACCLESFIELD, Societ. Reg. Praesidem.** Prae-
 misit eidem plantarum rariorum in agro Leicestrensi
 sponte nascentium sylloge litteras hasce Cl. WAT-
 SON, inque illis de auctore eiusdem differit, nomi-
 nat scilicet Cl. RICHARDVM PVLNEY, Leice-
 strensem pharmacopoeum, quem recensionem accu-
 ratarum utiliumque observationum de vegetabilibus
 venenis, in Anglia provenientibus, edidisse scribit.
 Haec sylloge ad methodum Cl. LINNAEI est dispo-
 sita, cuius nomini subiunxit synonyma veterum et
 recentiorum, medicos et oeconomicos usus, locum-
 que, in quo singula planta crescit. Perlegimus cum
 voluptate catalogum, studiose elaboratum, atque
 speciminis loco quaedam addimus. Atropa, quae p. 818.
 Belladonna officinis dicitur, habet specificam contra
 cancerum virtutem, quod variis iam comprobatum
 est

* Lecta d. 29 Nou. 1756.

est exemplis, * nouum addit Noster, cuius mentio
facta fuerit in *Bibliothèque des Sciences et beaux arts*

p. 834. an. 1755. De Tormentilla notat, duas esse species
quae ex foliorum natura melius ac crescendi habitudine
distinguantur, optimeque posse vocari alteram vulga-
rem: *Tormentilla foliis caulinis sessilibus*: alteram

p. 837. *tormentilla foliis caulinis petiolatis*. *Mentha pinnatifida*
verticillata minor acuta non crispa, odore ocymi. Ipsi
ipsi noua species esse videtur, quum caulem habent
erectum, simplicem, vix pedatam: folia longius
elliptica, in petiolos fere desinentia, serrata glabra
flores in verticillis laxis e radice ad summum confer-
tos: stamina corolla longiora. Optamus interim
ut Cl. Auctor in sua pergat disquisitione, botanico
studio adeo utili.

p. 866. II 3) *Epistola* Cl. IO. ELLIS ad PHIL. CARTER
RET WEBB data, in qua arborem, ex qua in China et
Iaponia vulgaris vernix petitur, definire studet, et eius
propagationem in Americanis coloniis Anglorum com-
mendat. ** Cl. ELLIS, literis Abbatis MAZEAS et
Cl. MILLER de Toxicodendro Transact. num. 49
part. I. p. 157 infertis motus, hanc plantam curatius
perscrutatus fuit. Varia pericula in tribus a MAZEAS
memoratis eius speciebus cepit et earum vim infecto-
riam satis cognouit. Cum vero inquireret, num
toxicodendron pinnatum, in coloniis Americanis
crescens, aut fraxinus venenata hortulanorum, legiti-
ma vernicifera arbor Iaponica sit, ut Cl. MILLER
asseruerat, reperit descriptionem legitimae arboris
a KAEMPFFERO relictam, ad quam Cl. MILLER
prouocarat, in hoc toxicodendron minime quadrare
nec figuram, quam CATESBY de toxicodendro fo-
liis alatis fructu purpureo pyriformi sparso exhibet, recte
ab eo allegari. KAEMPFFERVS postquam legitimam
arborem

* vid. Comment. nostr. Vol. II. P. II. p. 263 sq.

** Lecta d. 25 Nou. 1756.

arborem descripsit, dicit, optimam vernicem in *Iapo-*
nia ex ea parari, sed in tam exigua copia, ut *Iapo-*
*nen*ses alia opus habeant, quae vilior species sit ex
Siam aduecta et *Num-Rak* dicta. Hanc *Siamicam*
 vernicem dicit, peti ex arbore, *anacardium* vocata,
 quam LINNAEVS *Avicenniam* nominat, ac Cl. EL-
 LERS existimat, huius culturam cunctis suis utilissimam
 fore.

114) *Epistola* GVIL. BRAKENRIDGE ad GE. p. 877.
 HVD. SCOT, *qua de praesenti incrementa incolarum*
Britanniae et Hiberniae agitur.

115) *Epistola* IAC. DONSON ad GVIL. BRA. p. 891.
 BRAKENRIDGE, *tabulam valoris annuitatum vitae continens.*
 Haec respondet tabulae decrementi vitae, quam
 BRAKENRIDGE, *Philos. Transact. Vol. 49. Part. I.*
p. 181. inseruit.

116) *Relatio de terrae motu Coloniae, Leodii et p. 893.*
Traiecti ad Mosam d. 19. Nou. 1756 observata, Au-
ctore Cl. ABR. TREMBLEY.

117) *Argumentum commentationis* CL. GOTTL. p. 895.
 CAR. SPRINGSFELD, M. D. *de praerogativa ther-*
marum Carolinarum in dissoluendo calculo vesicae prae-
qua calcei viuae, a Cl. GVIL. WATSON enarra-*
tum.

* vid. *Commentar. nostr. Vol. V. P. III. p. 539.*

JACOBI THEODORI KLEIN, Civitatis Gess-
nensis Secretarii, Imperialis Academiae Scien-
tiarum Petropolitanae, Regiae Societatis
Londinensis, et Instituti Bononiensis Membri
Lucubratiuncula subterranea prior, de Lapi-
bus Macrocosmi proprie talibus. Petropoli
1758. 4. pl. 5.

Indefessus naturae scrutator KLEINIVS, cum su-
mo studio animalium in primis historiam pertra-
ctauerit, variaque magnae rerum parentis historiae
argumenta excoluerit, hunc quaedam de terra corpo-
ribusque fossilibus tradere conatur. Prior itaque
haec lucubratiuncula, quam tamen aliae vix sequen-
turae sunt, ob Cl. Auctoris obitum, quem cum omni-
bus dolemus, lapides stricte sic dictos in aptum ordi-
nem artificialem, non naturalem, redigere tentat.
Longe distant minerale et lapideum regnum, nec eo-
rum corpora commode fossilia appellantur, cum eo
nomine artefacta corpora subterranea quoque com-
prehendantur.

Lapides dicit terrae corpora sui generis dura, vel
si negative eos velis definire, corpora dura, non du-
cilia, nec malleabilia, neque in aqua solubilia. De
causa phaenomeni physici, qui nimirum fiat, ut la-
pides figurati in primis pretiosi in variis figuris ma-
thematicis appareant, quaedam disputat, et licet
existimat, veram eius causam nunquam detegi posse,
multis tamen argumentis commonstrat, falsa a variis
P. II. Auctoribus assumpta causam crystallisationis lapidum
esse non posse. Naturam quidem eodem modo pro-
cedere affirmat in figuris lapidum efficiendis, quo
utitur in salium homogeneis particulis sibi inuicem
applicandis, hinc tamen non concludendum monet,
quod crystallisatio solum modo salibus, nullique alii
corpori

corpori competat. Hinc iure BOERHAAVII definitionem salium, paucis verbis mutata, ad crystallos quoque applicandam censet, ut nimirum crystallus lapidea sit collectio elementorum lapideorum eiusdem speciei in glebas unitas et semper stabili figurae, propriae uni singulari crystallo. Ieiunum et prorsus reiiciendum ipsi videtur vocabulum *Nitrum Quartzi*, nec placet parasiticas petras nominare quosdam lapides, cum plantae parasiticae non ex aliis plantis suam originem ducant, sed producantur ex proprio suo semine, quod nutrimentum ex plantis, quibus adhaeret, capit. Ad fluidum statum Cl. Auctori respiciendum videtur in declaranda petrarum forma, nec absonum esse contendit affirmare, lapides durissimos quondam fuisse fluidos. Tres ordines constituit lapidum macrocosmi. Prior continet eos, qui formant in concursu molecularum genus homogeneum durissimum, plus minus pellucidum, transparens, ponderosissimum, quod crystallus et ingemnationes, barbare *Quartza*, appellatur. Reliqui lapides omnes ex aliis principiis generantur, quae vel crassiora et fragosa, vel inaequalia inter se elementa, vel ex duobus ordinibus mixta habent: hinc alia eorum, vel fixa, vel pertinacia, vel quasi in magma coacta, vel compacta fiunt. Varia tunc de crystallorum genesi earumque variis qualitatibus exponit, et colores ipsis a variis metallicis exhalationibus conciliari affirmat, sic e. g. Rubinus a cinnabaris halitibus, topasius ab auripigmento, hyacinthus a mercurio, ad eius sententiam, tingitur. Crystallorum etymologiam ex graeco et latino sermone adfert, latinisque subscribere nullus dubitat, qui sua denominatione indigitare videntur, eandem esse fiendi rationem crystallis, quam videmus in glacie, haecque duo corpora non nisi materiei esse diuersa. Praemissis his ipsam lapidum dispositionem inchoat, et primum ordinem ex *Pectolithis* componit, quod idem est, ac si eos dixeris Chriolithos,

lithos, siue lapides congelatos. Refert ad hos primo *Crystallum* et *Adamantem*, qui tantum duritie differunt. *Rubinum* eiusque species pro coloris profunditate diuersas, *Spinellum*, *Bolum* cet. eiusque matricem *Bellissimum*; *Granatum*; *Smaragdum*, cuius europaeam speciem, lydio-affricam, aeris colorem referre dicit, ipsique annumerat *Beryllum* et *Chrysolithum*; *Topazium*, qui si nimis in nigredinem vergit, *Morion* ipsi p. 27. dicitur; *Spatha* siue *Fluores*; *Seleniten*; *Micas*; *Amianthum* siue *asbestum*.

Lapides secundi ordinis *Mattolithos* quasi conflatos nominat, eorumque ordini subdit *Chalcedonium*, *Sardonium*, *Onychem*, *Achatem*, *Carneolum*, *Opalum*, *Ophthalmoides* e. g. oculum mundi, bellissimi cet.; *Iaspidem*, *Lapidem corallinum* *Freybergensem*, *Nephriticum*, *Malachitem*, *Lapidem lazuli*, *Turcoidem*, *Gypsa*, ad quae refert *Alabastrum Sinicum* et vulgare, *ophitem*, *cruciformem*, *lebetum*. Tertium ordinem ingrediuntur *Pamphirtholithi*, quasi opera pistoria, qui mixti a WALLERIO dicuntur, et sculptiles haud tamen tornatiles sunt. *Marmora*, quorum nomenclaturam ab Italis mutuandam censet, partim a coloribus, partim a loco natali confectam; marmora varia vetustate ita indurari dicit, ut silicis instar diffilient, quod exemplo porphyritarum comprobare annititur, quos tamen nos aptius faxis durissimis, non marmoribus, annumerandos censemus. Cotes sub fine recenset longumque catalogum eorum addit, cui *Quadra* aliiue arenarii insunt.

XIV.

CORNELII PEREBOOM index auctorum et rerum maxime memorabilium methodi studii medici HERMANNI BOERHAAVE emaculatae et accessionibus locupletatae, ab ALBERTO AB HALLER, Med. et Phil. Doct. Anat. Chir. Botan. in Georg. Aug. P. P. O. Consiliario Aul. et Archiatro Reg. et Elect. Praefide. Reg. Societat. Scientiar. Gotting. Academ. Brittan. Boruss. Suecic. et Vpsal. Sodali. Reipub. Bern. in Supr. Senatu CC viro Salinar. font. Bern. Inspectore. Lugduni Batauorum. Apud Iac. a Wetstein. cło lccclix. 4. mai. pl. 6.

Neminem lectorum nostrorum esse arbitramur, qui egregiam illam BOERHAAVII methodum studii medici, ante decem et plus annos magno labore summoque ingenio ab Ill. HALLERO in ordinem redactam atque innumeris fere accessionibus auctam euoluat, quin auide optet, ut huic libro tanti usus, in compendium laborum et ad commodum tironum, additus esset index, quo duce quasi possent uti et tirones, et qui ordinem modumque hoc in libro receptum ignorant, et alii, quibus partim ob insignem recensitorum librorum auctorumque copiam, partim quod hi ipsi interdum hic ibique variis sub rationibus repetiti obueniant, ex tot millibus quaesitum inuenire admodum difficile est. Eadem quoque nobis iam tum, cum primum librum hunc adspiceremus, erant vota, * quae quo utiliora, quin etiam magis necessaria nobis videbantur, eo magis nunc laetamur, eorum nos nunc, tardius licet

* vid. Comment. nostr. Vol. I. P. II. p. 319 seqq.

cet, quam sperauimus, compotes esse factos. Inaeceptis vero ille est ferendus Cl. PEREZOOM, qui hunc taedio plenum laborem, ex tam vasto volumine indicem conficiendi, suasu Cl. GRASHVIS, qui etiam libello praefatus est, incitatus, eo lubentius in se suscepit, quo certius sibi ipse persuadere poterat, fore, ut maximam ab omnibus, qui literariam artis medicae historiam amant, hocque HALLERI scriptum in suos conuertere cupiunt usus, iniret gratiam. Nos quoque, ut grates ipsi agamus, adducit libelli huius usus et opportunitas, quae nobis nunc in methodo illa euoluenda laborum faciunt compendium. Index vero ipse duplex deprehenditur, alter nomina auctorum, alter res memoratu dignas, quae in libro obueniunt, indicans. Cum insuper quolibet in indice id vel maxime exigatur, ut numeri, quoad fieri potest, sine errore typographico describantur, idem et hic obseruatum inuenimus: in iis enim euoluendis, qui nobis casu in oculos inciderunt, numeris perpaucos et leuissimos tantum inuenimus errores. Ornatus de reliquo externus et literarum et chartarum earumque forma conueniunt cum eo ipsius methodi, ita, ut ambo una ligatus colligari possint.

XV.

Noua physico - medica.

Regiam artis chirurgicae Academiam Parisiensem praemio, quod superiore anno 1758 decerneretur, quaestionem de *injectionum ad curandos morbos chirurgicos necessitate et applicandi modo* proposuisse, vel ex nostris quoque constat commentariis.* Illud autem reportasse legimus dextrimum chirurgum, CRILLON, Rothomagi artem suam cum laude facientem.

Nouam

* vid. Commentar. nostr. Vol. VI. P. I. p. 172.

Nouum porro argumentum anno 1761 eadem proposuit Reg. Chir. Academia: quo nimirum varii demonstrantur modi, quibus, capite percusso, ossa findi possint altera parte, cum altera ictus fuit homo: et quo inde eliciatur, quid in artis suae usu scire et obseruare debeat chirurgus. (*d'établir la théorie des contre-coups dans les lésions de la tête et les conséquences pratiques qu'on en peut tirer.*)

Tria nunc praemia expectantur ab Ill. *Harlemensi* Scientiarum Societate. Quaestionem enim *de optima perruptos aggeres restituendi ratione*, bis iam propositam, tertia vice, duplicato praemio, doctorum virorum industriae commendauit Societas; uti et illam primo ad annum 1758, deinde ad hunc, quem agimus, 1759 relatum * *de causis morborum inter nautas Batauos in Indiam occidentalem nauigantes obuiorum*: tertiam denique huic anno 1759 praefixit: *quaenam sint nimirum causae naturales, cur lues per armenta huc usque vagans, diutius iam saeuat, ac alia vice obseruatum fuerit? Et quomodo ab ista seruari possint tuta in stabulis relicta armenta, si quando in vicinia saeuire coeperit lues.*

In Academia Vpsaliensi nouum munus practicum, quae dicitur, oeconomiam docendi fundatum hocque Cl. Viro, IOANNI ANDERSON LASTOM, M. A. mandatum esse accipimus. Vir quidam magnis opibus praeditus, ERICH ERICHSON BORGSTROEM, vitam priuatam in Wermelandia colens, satis ingentem pecuniae summam eum in finem dono dedit atque legauit; quapropter etiam illa sic dicta professio Regiae Borgstroemianae nomine cohonestata fuit.

M 2

De

* vid. Comment. nostr. Vol. VI. P. IV. p. 1715.

De Electorali Bauarica scientiarum Academia *Münchii* hoc, quem agimus, anno 1759 constituta, m-
 perrime ad lectores nostros retulimus.* Illa num-
 primum eumque ob splendidissimam multorum au-
 lae procerum indigenarumque sociorum concionem,
 admodum solennem conuentum celebrauit die no-
 uembris vicesimo. Serenissimi Principis Electoris
 qui se ipsum Academiae Protectorem nominare huius
 dedignatus fuit, voluntate de illa ipsiusque legibus
 ab initio conuentus publice declarata, Illustri prae-
 sentium Virorum confessui notum fiebat, Academiae
 Praesidem, cuius quippe officium per anni modo
 spatium vi legum permanere debet, nunc a Ser. Pro-
 tectore constitutum esse Illustrissimum Comitem DE
 HAIMHAUSEN, qui summo rerum metallicarum
 tribunali praeest; eius vero Vicarium, Illustrissimum
 Liberum Baronem DE KREITMAYER, summi se-
 natus sanctioris dicti Cancellarium; historicae porro
 classis Directorem, Ill. aulae Consiliarium, LORI,
 cui Secretarii simul munus demandatum fuit, philo-
 sophicae vero sic dictae classis Directorem, Virum
 Generosissimum DE LIMPRUNN, in tribunali re-
 rum metallicarum Consiliarium; tandemque Virum
 Ill. STUBENRAUCH, aulae cameraeque Consiliari-
 um, qui tribuni aerarii munere per hunc annum
 fungatur. Praelectis deinde omnium cuiusvis ordi-
 nis sociorum octoginta numero nominibus, binae
 quaestiones binis quoque praemiis ad proxime in-
 stantem annum 1760 distribuendis, propositae fu-
 erunt, quarum una ex *historica*, altera vero ex *philo-*
sophica classe desumpta est. Haec, uti ad nostrum
 institutum pertinet, a nobis ideo potissimum com-
 memoranda, *optimum* concernit *modum*, quo *forma-*
ces cacabique in salinis adhibendi confici debeant?
 Omnibus viris doctis, dummodo Academiae non
 sint

* vid. Commentar. nostr. Vol. VII. P. IV. p. 721.

sint membra, ad certandum de praemiis licet concurrere, qui, ut commentarios suos vel latine vel germanice exaratos, addito symbolo schedaeque illud et auctoris nomen complectente, ante finem mensis iulii ad Academiae Secretarium mittere velint, rogantur monenturque. Ex illis tantum ei, qui praepositae quaestionis optimam continebit solutionem, die octobris duodecimo praemium quinquaginta nummorum aureorum, qui ducati dicuntur, adiudicabitur; reliquorum auctorum schedulis, ne nomina patefcant, prorsus sepositis.

Praemia, quae promiserat, distribuendi opportunitate caruit hoc anno 1759 Regia Scientiarum Societas *Gotttingensis*: Neque enim illa, quae physici erat argumenti, quaestio *de vera rubri coloris in sanguine obuii causa* *, nec oeconomicae olim huic anno propositae **, ex voluntate Societatis ita solutae fuerunt, ut commentarii super eis conscripti et ad illam missi expectationem ipsius explerent. Quod ultimam potissimum ex illis de bonitate lanae germanicae emendanda attinet, viros doctos illius tantum lanae, qualis vendi solet, indolem respexisse ait Ill. Societas; quum eum tamen finem in primis habuerit, ut modus, quo ab ipsa natura conficiatur lana, inuestigaretur, tum respectu herbarum, quae ouibus prae aliis gratae coli debeant in pratis, cum ratione curae ipsarum ouium, quam habere debeant homines rustici, ut iam inde melior euadat lana, si tondeantur oves. Oeconomicae quaestiones ad annum 1760 pertinentes iam olim a nobis exhibitae, permanere insimul declarauit Ill. Societas. Reliquae vero ad eundem et insecuturum annum 1761 referendae, mathematici atque historici sunt argumenti ideoque ab instituti nostri limitibus exclusi.

M 3

Amste-

* vid. Comment. nostr. Vol. VII. P. I. p. 184.

** vid. ibid. Vol. V. P. IV. p. 722.

Amstelodami tres publice constitutos atque iustos esse constat medicos, qui vulgo nominari solent physici. In eorum ordinem sub finem anni superioris 1758 relatum esse accipimus HERMANNVM BOERHAAVE DE GORTER, Med. Doct., qui patrem, IOANNEM, medicum illum celeberrimum ad aulam Pot. Imperatricis Russorum olim abeuntem et Petropoli deinde Amstelodamum, ubi adhuc commoratur, reuertentem comitatus fuerat. *

Illustrissimus *Ultraiectionae* Academiae Senatus anatomiae et chirurgiae Professoris munus, per III. IACOBVM GISEBERTVM WOERTMANN, ad altius aliquod reipublicae officium honorifice elatum, paulo antea vacuum factum, contulit nuper in Cl. PETRVM LVCHTMANS, Med. Doct. qui medicinam hucusque fecit Lugduni Batauorum, postquam superiore anno 1758 doctoris medici honores ab Academia Lugdunensi consecutus fuerat, dissertatione docte conscripta ideoque edita *de saporibus et gustu*, cuius summam quam proxime cum lectoribus nostris communicaturi sumus.

Patauio relatum legimus iam anno superiore die mensis septembris tertio in praedio suo obiisse Virum inter botanicos celebrem, IVLIVM PONTEDE-
RAM, Botanices in Academia Patauina Professore Publicum, quum aetatis annum egerit sexagesimum nonum.

Nuper transactus mensis October tres nobis eripuit medicos, quorum unusquisque et fama et meritis erat conspicuus. Die enim illius sexto IOANNES GOTTLÖB KRÜGER, Philos. et Med. Doctor in Acad. Helmstädiensi, Ph. et Med. Prof. Publ. Ord.
Acadd.

* vid. Comment. nostr. Vol. VI. P. IV. p. 717.

Acadd. Nat. Cur. et Scientiarum Berolinensis Socius, inopinata morte, insultu nimirum apoplectico, extinctus fuit *Brunsvigae*, aetatis annum agens modo quadragesimum quintum. Ex aliquo tempore Ser. Brunsvico-Guelferbytani Ducis iussu in modo dicta urbe commorabatur, ut publicas officinas pharmaceuticas ibidem perscrutaretur, praescriptis legibus earum ratio conveniret, nec ne? Die porro eiusdem mensis septimo *Francofurti ad Viadrum* obiit CAROLVS AVGVSTVS DE BERGEN, in Academia ibidem florente Med. D. Pathologiae et Therapiae Prof. Publ. Ordin., quum aetatis annum quinquagesimum quintum ageret. Tandem vicesimo quinto die eiusdem mensis *Halae Magdeburgicae* vivere desijt IOANNES IVNCKER, Med. D. atque Prof. Pathol. ordin. atque Halensis gymnasii, quod paedagogium regium appellatur, et orphanotrophei Physicus ordinarius, senex fere octogenarius, STAHLII et discipulus et strenuus eius dogmatum propugnator.

Varia quidem vitam illorum, quos modo nominavimus, aliorumque ante breue tempus defunctorum virorum cum laude actam attinentia collegimus, ita ut eorum praecipua certe cum lectoribus nostris communicare possemus: interim tamen esse intelligimus, cur rogationem ante aliquot iam annos in commentariis nostris ad viros doctos delatam, nunc iterum publice repetamus: velint, si vel necessitudine quadam, vel consuetudine et familiaritate demortuos attigerint et inde vitae ipsorum certam et accuratam prae aliis habeant notitiam, hanc pro suo in amicos et literas amore nobis tradere, adeoque copiam facere, quo ab aliis acquisite meritorum iustam laudem atque honores, quantum in nobis quidem positum erit, queamus conservare.

De instituto quodam, plantas exsiccatas, typographorum in modum coloribus inductis, in chartam coniiciendi earumque ideo figuram ideamque naturali, quantum fieri hac arte potest, similem exprimendi, quod vir industrius IOANNES GOTTFRIED TRAMPE, typographus Halensis, se suscepturum esse promiserat, iam suo tempore retulimus.* Nunc dexterrimum illum virum a promissa omni fide stetit iamque sex plantarum, descriptione pictarum, centurias edidisse commemoramus, quas opinione citius venditas, ideo horum laborum amatoribus sic iubentibus, denuo a se excudendas esse is declarat, qua propter omnes, qui hanc iconum collectionem sibi comparare velint, rogatos cupit, ut ideo nomina sua apud ipsum profiteantur.

Aliud infimul, quod simili modo se adornaturum esse ait, opus notum iam facere voluit modo nominatus TRAMPE. Fuerunt enim, qui plantarum tantum officinalium, omisis reliquis a medicis in usum non vocari solitis, eadem ratione exaratarum copiam, ab eo desiderarunt. Eorum itaque voluntati satisfactorius hunc laborem in se suscepit, plantas has sub conditionibus olim iam stabilitis ita editurus, ut, nisi plures, minimum viginti quinque icones post singulos sex menses prodire debeant. Ut illarum quoque usum redderet ampliore, a Cl. LUDWIG, Decano ordinis nostri meritissimo, petiit, ut ab harum rerum peritis cultoribus, nomina plantarum, indolem, locum, quo crescant vel colantur, culturam, virtutes, modum, quo in officinis pharmaceuticis asseruentur inque medicum usum adhibeantur, describenda illisque iconibus adiicienda curet. Operi ad finem perducto addi debet index absolutus, ut illud igitur iis, qui hortos medicos adornare et colere,

* vid. *Commenr. nostr.* Vol. V. P. II. p. 366.

colere, vel plantas atque semina colligere, vel earum rerum tantum notitiam acquirere velint, utile et gratum esse queat. Proxime futuris nundinis nostris vernalibus foras illud dabitur sub titulo: *Abdrücke der Kräuter und Gewächse. welche zu dem medicinischen Gebrauche besonders bestimmt sind, und in den Apotheken aufbehalten, und auf verschiedene Art zubereitet werden, nach der Natur verfertiget* von IOHANN GOTTFRIED TRAMPE. i. e. Icones plantarum atque stirpium, medico usui dicatarum et in officinis pharmaceuticis obuiarum, ad naturam delineatae a IO. GOTTFRIED TRAMPE.

XVI.

Supplementum alterum indicis scriptorum physico-medicorum, quae anno 1756 prodierunt.

I. ANDERSON Beschryving van Ysland, Groenland en de Straat Davids. Amstelod. c. f.

Observations pratiques sur les Maladies de l'Urethre et sur plusieurs faits convulsifs et la guérison des plusieurs Maladies chirurgicales, avec la decomposition d'un Remede propre à réprimer la dissolution gangréneuse et cancéreuse et à la réparer; avec des Principes, qui pourront servir à employer les différens Caustiques; par M. ANDRE'. à Paris, 8.

CARL GVSTAF. BOJE Säkra Rön och politelige medel til wälmögo och förmögenhet, eller den forfarma Swänska Landthushöllaren. Stockholm. 8.

IO. BRAVNER Tankar wid skötseln och nyttan af boskap och fiädersä, samt skogars bruk och misbruk. ibid. 8.

Riflessioni fisico-mediche sopra di un nuovo Antifloso, colloquiali, secondo l'odierno sistema di teoria et pratica medicinale si dimostra quanto di vario accader possa, rispetto alla irofobia, con diverse scoperte di segreti, umiliate alla Gloriosa Maesta di Carolo Borbone, Re delle Sicile da
ALESSANDRO CATANI. in Napoli, 8.

PETR. IOSEPH. MORISOT DESLANDES, Quæst. med. an ut e pulmone sic e liene sanguis fluidior? Resp. *Guillelm. Berthold.* Parisiis, 4.

EVIDON. DAN. DESPATVREAVX, Quæst. med. an functionis cuiuslibet caussa multiplex? Resp. *Ioan. St. loire.* ibid. 4.

Tractatus de materia medica siue de medicamentorum simplicium hystoria, virtute, delectu et usu; Auctore STEPHANO FRANCISCO GEOFFROY. Editio nouissima locupletior aliisque emendation, supplemento partis secundae sectionis secundae Anonymi Professoris nunc primum aucta, ex gallica in linguam latinam eleganter redacta. Tom. I, II, III. Venetijs, 4. Voll. 3.

ALBERTI HALLERI opuscula pathologica. Venet. 8. c. f.

IO. IAC. HYBER Observationes circa morbos nuperorum hinc aliquot annorum epidemicos. Cæsel. 4.

IOH. HUXHAMS *Abhandlung von Fiebern.* Frankfurt, 8.

IOAN BAPTIST. FRANCISC. DE LA RIVIERE, Quæst. med. an catamenia a plethora? Resp. *Franc. Thom. d'Onlée.* Paris. 4.

Berrättelse om Koppors ympande af DAVID SCHVLZ. Stockholm, 8 mai.

FRANCISCI MATHIAE TROXEL *Gründliche Beschreibung der Kraft und Wirkung der so genannten mineralischen Kugel, als auch eine Anweisung, wie ein Mensch bey verschiedenen Krankheiten, Zufällen und*

und Umständen seine Gesundheit wieder erhalten, und vielen Uebeln vorbeugen könne. Straßburg, 12.

CLERIA D VACHIER, Quaest. med. an ad motum sanguinis in minimis vasculis plus faciat attractio, quam pulsus a tergo? Resp. Marin. Iacob. Clar. Robert. Paris. 4.

XVII.

Supplementum indicis scriptorum physico-medidorum, quae anno 1757 prodierunt.

Memoires de l'Academie de belles lettres de Caen. à Caen. 8. (*Varia etiam in his continentur physica argumenta.*)

Hamburgisches Magazin oder gesammlete Schriften aus der Naturforschung und den angenehmen Wissenschaften überhaupt. 19ter Band, und des 20sten Bandes erstes Stück. Hamburg und Leipzig, 8. m. K.

Journal oeconomique ou memoires notes et avis sur les arts, l'agriculture, le commerce et tout ce qui peut y avoir rapport, pour l'année 1757. Part. XII. à Paris, 12.

Fränkischer Sammlungen von Anmerkungen aus der Naturlehre, Arzneygelahrheit, Oeconomie und den damit verwandten Wissenschaften. 13, 14 und 15tes Stück. Nürnberg, 8.

Sammlung auserlesener Wahrnehmungen aus der Arzneywissenschaft; aus dem Französischen übersetzt. 1 und 2ter Band. Frankfurt. 8.

Observationum medicinalium fasciculus. Oxonii, (s. ann.) 4. m.

Dissertationes et quaestiones medicae magis celebres in Monspelienfi Lyceo et in Parisiensium medicorum scholis publice discussae. Tom. I. Accedit de hydrophobia et aceto vini commentariolum, Auctore IOSEPHO BENVENUTO. Lucae, 8.

Sammlung einiger kleinen Schriften von den Schicksalen der Chirurgie. Erfurt, 8.

Relazio-

Relazione della Peste d' Algieri negli anni di Christo 1752 et 1753. Systema generale di questa malattia del Auctore del Saggio Astronomico (*Auctore* STENDARDO) in Napoli, 4.

Pharmacopoea Londinensis. Londini, 12.

Straßburgisches Collegium medicum, sammt beygefügten Ordnungen der Medicorum und Apotheker, Strasburg, fol.

Erneuerte und verbesserte Artickel eines löblichen Corps derer Chirurgorum oder Wund- Aerzte der Stadt Strasburg. ibid. fol.

GAETANO MORIGITIRONE VETERINARIO, Riflessioni sopra l'Apologia di VINCENZIO PERALES. Rimini.

Gedanken über das Schlagen der Wünschelruthe, auf die in der Erde verborgene Erze und Metalle. Eisenach, 8.

IACOB. LVDOVIC. ALLEAVME, Quæst. med. an propria medici scientia oeconomia animalis cognitio? Resp. Ioan. Descemet. Parisiis, 4.

IOAN. IACOB. BAIERI monumenta rerum petrificatarum præcipua Oryctographiæ Noricæ supplementi loco iungenda, interprete filio, FERDINAND. IACOB. BAIERO, cum tabulis aeneis quindecim. Norimbergæ, fol.

HERMANNI BOERHAAVE opera omnia medica. Venetiis, 4.

MARC. CARVRI, Lettera sopra una specie d' insetto marino al Sr. MARCO FOSCARINI. in Venezia, 12.

I. BAPTISTAE CARENI de aeris ingressu in ventriculum eiusque circulo, usu ac elatere, de flatibus, de tympanite, eorumque differentiis, ac tandem de alimentis flatuosis diss. epist. Mediolani, 8 m.

IOAN. BAPTIST. CHOMEL, Quæst. med. an in acitate media rariori indulgendum cibo? Resp. Guilhelm. Berthold. Parisiis, 4.

IOS. HENR. COHAVSEN, *Europae arcana medica:*
id est, *Collectanea physico - medico - practica ex*
Ephemeridum Germaniae vastis voluminibus in
compendium redacta. Francof. ad Moen. 8.

A letter to a Friend on the subject of inoculation
by D. COX. London, 8.

A. D. DIENERT, *Quaest. med. an quantum sangui-*
nis, tantum lymphae momentum? Resp. *Natalis*
Nicol. Mallet. Parisiis, 4.

ANN. CLAUD. DORIGNY, *Quaest. med. an angii-*
nae spuriae periodice recurrenti catharsis? Resp.
Iacob. Savary. ibid. 4.

ACHILL. FRANCISC. FONTAINE, *Quaest. med.*
an quae viris, eadem mulieribus conveniunt cor-
poris et animi exercitia? Resp. *Ioan. Descemet.*
ibid. 4.

DAVID. DE GORTER, *Florae Gelro - Zurphani-*
cae appendix. Harderouici, 8.

CLAUD. FRANCISC. GRANDCLAS, *Quaest. med.*
an partus naturalis incerto circumscribatur termi-
no? Resp. *Maximilian. Ioseph. Leys,* Parisiis, 4.

ALB. HALLER, *Dissertation on the motion of the*
Blood and on the effects of bleeding. London, 8 m.
Eiusd. Second Dissertation on the motion of Blood
and effect of bleeding. ibid. 8 m.

Mémoire sur la Garance et sur la culture avec la De-
scription de l'Etuve pour la dessécher et des Mou-
lins pour la pulveriser par M. DV HAMEL DE
MONCEAU. à Paris, 4 mai.

LVDOV. PETR. LE HOC, *Quaest. med. an a vario-*
larum inoculatione aer insalubris? Resp. *Marin*
Iacob. Clarus Robert. ibid. 4.

GODOFREDI DANIELIS HOFFMANNI *observa-*
tiones circa bombyces, sericum et moros ex anti-
quitatum, historiarum, iuriumque penu deprom-
tae. Tubingae, 4.

AMEROS. HOSTY, *Quaest. med. an dysentericis*
anodyna? Parisiis, 4. Ten-

Tentamen de demonstranda structura humana secundum dimidiatam naturae ipsius proportionem. e quatuor tabulis conflatum, ab iconibus post veras dissectiones consulto factas. Ita dispositae sunt partes, ut sensim partium omnium, quae audiuntur capita, aut principes in situ naturali repraesententur eo, quo, cum primo dissecantur more appareant, quum sanguifera vasa cera sunt injecta. Opus constitutum, ut artificiosa animalis oeconomiae imago dilucidius, quam in ullis aliis haecenus edita fuit tabulis, eniteat atque emineat; cura et studio CAROLI NICOLAI JENTY. Londini, 8 mai. tabul. aen. viv. color. pict. dimidiatae magnitudinis staturae human.

IOAN. IONSTONI theatrum insectorum, tab. 28 a Cl. MATH. MERIANO aeri incisus ornatum. Heilbr. fol.

BERNARD. DE IVSSIEV, Quæst. med. an otiosis frictio? Resp. *Ioan. St. Ioire.* Parisiis, 4.

An Essay on the Nature, Causes and Cure of the contagious distemper amongst the horned cattle in these Kingdoms. By **DAN. PETR. LAYARD**, London, 8.

JAMES LIND, An Essay on the most effectual means of preserving the health of seamen in the royal navy. London, 8.

IOAN MACMAHON, Quæst. med. an in acutis dolente capite saphenae sectionem tardare malum? Resp. *Ioan. Descemet.* Parisiis, 4.

MARTIN NOVGVEZ, Quæst. med. an in febribus malignis post venae sectionem, cito citius emeticum? Resp. *IOAN St. IOIRE.* ibid. 4.

IOAN. FRANCISC. PARIS, Quæst. med. an ad sanitatem equitatio? Resp. *Guillelm. Fumée.* ibid. 4.

Dissertazione di ANDREA PASTA sopra i mestru delle Donne. Bergamo, 8 m.

VINCENZ PERALES Lettera apologetica in riposta, che fa l'Autore del tirocinio veterinario sopra la critica, nella VI delle lettere Ippiatriche de S. Conte FRANCESCO BONSI. Rimini.

IOH. ZACHARIAS PLATNERS *Gründliche Einleitung in die Chirurgie, oder kurze Anweisung alle Krankheiten, so denen Chirurgis vorkommen, theils mit innerlichen und äußerlichen Medicamenten, theils durch Operationen zu curiren. Zwey Theile, mit Kupfertafeln und einem Anhangе einiger zusammen gesetzten Arzneymittel.* (Editio noua) Leipzig, 8.

LYDOVIC. MARIA POVSSE, Quæst. med. an sanis noceat quotidianus *ἐνεματων* simplicium usus? Resp. *Francisc. Ludov. Thom. d' Onglée.* Parisiis, 4.

RAYMOND. DE LA RIVIERE, Quæst. med. an in annonae caritate in farinosis diuersimode præparatis præsidium? Resp. *Natal. Nicol. Mallet.* ibid. 4.

CAROL. AVGVST. VANDERMONDE, Quæst. med. an infantum a dentitione, conuulsionibus, vel soporibus, repetitus catharticonum usus? Resp. *Francisc. Ludou. Thom. d' Onglée.* ibid. 4.

DAVID VASSE, Quæst. med. an sanitati noceat frequens exspuitio? Resp. *Iacob Savary.* ibid. 4.

Contenta in hac parte.

1. Kongl. Suenska Vetenskaps Academiens Handlingar för Aor 1758. Vol. XIX. p. 3.
2. DV HAMEL, la Physique des arbres p. 23.
3. SCHMIEDEL, Diss. de Buxbaumia p. 44.
4. MODEL, *Versuche und Gedancken über ein natürliches und gewachsenes Salmiack* p. 46.
5. DE ST. LEGER, Quæst. med. an ut sensibilitas, sic irritabilitas a nervis p. 50.
6. LORRY, Essai sur les Alimens p. 51.
7. Recueil des pieces, qui ont concouru pour le Prix de l'Academie Royale de Chirurgie p. 76.
8. BAYME, Dissertation sur l'aether p. 116.
9. THIERY, Quæst. med. an in celluloso textu frequentius morbi et morborum mutationes p. 123.
10. MALOET, Quæst. med. an ut cæteris animalibus, ita et homini sua vox peculiaris p. 127.
11. VOGEL, Historia materiae medicae p. 131.
12. Philosophical Transactions. Vol. XLIX. Pars I et II. p. 136.
13. KLEINII Lucubratiuncula subterranea prior de lapidibus macrocosmi p. 174.
14. PEREBOOM, index auctorum et rerum BOERHAAVIIMethodi studii medici auctae ab HAL-
LERO p. 177.
15. Noua physico - medica p. 187.
16. Supplementum alterum indicis scriptorum physico - medicorum, quae anno 1756 prodierunt p. 185.
17. Supplementum indicis scriptorum physico - medicorum, quae anno 1757. prodierunt p. 187.

